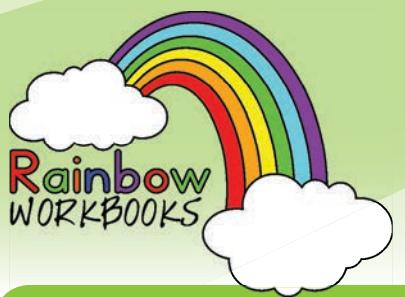

YA LAPENG

SESOTHO PUO

Buka ya!
kotara 1 & 2

SESOTHO HOME LANGUAGE
GRADE 6 – BOOK 1
TERMS 1 & 2
ISBN 978-1-920458-77-5
THIS BOOK MAY NOT BE SOLD.
8th Edition

ISBN 978-1-920458-77-5

a b c d e
f g h i j
k l m n o p
q r s t u
v w x y z

ISBN 978-1-920458-77-5

SESOTHO PUO YA LAPENG – Sehlopha sa b Buka ya!

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Lebitso:

Phaposi:

Mofumahadi Angie Motshekga,
letona la Lafapha la
Thuto ya Motheo

Mong. Enver Surty,
Motlatso wa Letona la
Thuto ya Motheo

Dibuka tsena tsa tshebetso di etseditswe bana ba Afrika Borwa tlasa boetapele ba Letona la Thuto ya Motheo. Mof. Angie Motshekga, mmoho le Motlatso Letona la Thuto ya Motheo. Mong. Enver Surty.

Dibuka tsa tshebetso tsa Rainbow di bopa karolo ya Lefapha la Thuto ya Motheo. ya thuso e reretsweng ho netefatsa tshebetso ya baithuti ba Afrika Borwa dikereiting tse qalang tse tsheletseng. Jwaleka e nngwe ya dintlha tsa bohlokwa tsa Moralo wa Tshebetso ya Mmuso, projek ena e etsahetse ka tshehetso ya letlole la Polokelo la Setjhaba. Sena se entse hore Lefapha le etse dibuka tsena tsa tshebetso ka dipuo tsohle tsa semmuso, ntle le tefello ya letho.

Re tshepa hore, matitjhere a tla fumana dibuka tsa tshebetso di le bohlokwa mosebetsing wa bona wa letsatsi le letsatsi, le ho etsa bonneta ba hore baithuti ba bona ba etsa kharikhulamo yohle. Re nkile boikarabelo ba ho tataisa titjhere mosebetsing ka e nngwe le e nngwe ya mesebetsi, ka ho kenyelletsa motshwao a bontshang hore na seo barutwana ba tshwanelang ho se etsa ke sefe.

Re a kgolwa hore bana ba tla natefelwa ke ho sebetsa ka buka ena ha ba ntse ba hola le ho ithuta, le hore wena titjhere, o tla natefelwa mmoho le bana.

Re le lakalletsa katleho ho sebediseng dibuka tsena tsa tshebetso.

Ho ithuta ka Molaotheo wa Riphaboliki ya Afrika Borwa (1996)

Molaotheo wa Afrika Borwa (1996) o tshwere melao e phahameng ya naha. Melao ena e phahame ho feta mopresidente, e phahame ho feta makgotla a dinyewe, e phahame ho feta mmuso.

E hhalosa kamoo baahi ba naha ba tshwanetseng ho tshwarana kateng, le hore ditokelo tsa bona mmoho le boikarabelo ho e mong ke bofe. Molaotheo o moo ho re tshireletsa bohle ha jwale, le ho sireletsa bana ba rona nakong e tlang.

Ela hloko ka nako e fetileng ya rona.

Ha re se pheteng diphoso tsa na ko e fetileng.

Molaotheo wa rona o re thusa ho aka nya le ho aha bokamoso bo molemo ho bohle.

Rona, baahi ba Afrika Borwa,
Re eellwa tshwarompe ya nako e fetileng;
Re Tlotla ba hlokokaditsweng bakeng sa toka le tokoloho lefatsheng la bo rona;
Re Hlompha ba sebeditseng ho aha le ho tswellisa pele naha ya rona; mme
Re a Dumela hore Afrika Borwa key a bohle ba phelang ho yona,
re kopane ho fapaneng ha rona.
Kahoo, ka baemedi ba rona bao re ikgethetseng bona, re amohela
Molaotheo ona jwaloka molao wa—

Riphaboliki ho Fodisa ho arohana ha nako e fetileng le ho aha setjhaba se itshetlehileng hodima boleng ba demokerasi, tokelo tsa baahi le metheo ya ditokelo tsa botho;

Ho beha motheo wa demokerasi le botjhaba bo bulehileng moo mmuso o thehilweng ho ya ka thato ya baahi mme moahi ka mong a tshireleditswe ka ho lekana ke molao;

Ho ntlatfatsa boleng ba bophelo ba baahi bohle le ho neha bokgoni ba moahi a mong monyetla; le

Ho Aha Afrika Borwa e kopaneng ya demokerasi e tla kgona ho nka sebaka sa yona e le mmuso wa kakaretso hara malapa a matjhaba.

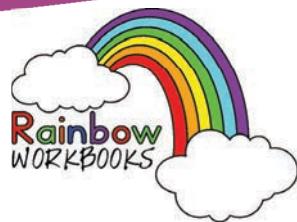
Batla ditokelo tsa hao o le moAfrika Borwa mme o be le boikarabelo ba ho tshi reletsatokelo tsa ba ban g.

Tseba sa Ditokelo le Setshwantsho sa Boikarabelo.

Eka Modimo O ka tshireletsa batho ba rona.
Nkosi Sikele' iAfrika. Morena boloka setjhaba sa heso.
God seën Suid-Afrika. God bless South Africa.
Mudzimu fhatutshedza Afurika. Hosi katekisa Afrika.

Kereiti 6

P u o y a
L a p e n g

KA SESOTHO

Buka ena ke ya:

SESOTHO

Buka

I

TATAISO YA HO SEBEDISA BUKATSHEBETO ENA

Re lakatsa ho o amohela boemong ba bohare ba Bukatshebetso Puo ya Lapeng.

Boemo ba boharengba Puo Ya Lapeng bo maikemisetsong a ho matlafatsa bokgoni ba morutwana ba puo dikamanong, maemong a botho, le ho matlafatsa bobatsi ba bokgoni ba ho etsa mosebetsi wa sekolo dithutong tsohle. Re tshepa hore o tla fumana Bukatshebetso ena e le molemo ho thusa barutwana ba hao ho matlafatsa bokgoni ba bona.

Sebedisa Bukatshebetso
mmoho le dithusathuto tse
ding tsa hao. Tadima CAPS
boemo ba bohareng
Puo ya Lapeng.

Bukatshebetso ena e raluwe ka ho ya ka disekele tsa dibeke tse pedi tsa CAPS. O tla fumana kakaretso ya se tla etswa ho e nngwe le e nngwe ya disekele tsena maqepheng a 1, 35, 69, le 103 Bukatshebetsong ena. Sekele ka nngwe ya beke ya 2 e bokelletswe ho kenyelletsa bokgoni bo latelang ba puo:

Ha re bueng

1 Ho mamela le ho bua(Puo)-dihora tse 2 ka sekele ya dibeke tse 2

Barutwana ba hloka menyeta e tlang kgafetsa ya ho matlafatsa bokgoni ba bona ba ho Mamela le ho Bua hore ba kgone tlhahisoleding, ho rarolla qaka le ho matlafatsa maikutlo le dikgopolole. Bukatshebetso e na le mesebetsi e mmalwa ya ho bua le ho mamela eo o ka e matlafatsang ho netefatsa hore barutwana ba fumana monyetla wa ho kwetlisa mosebetsi wa ho bua.

Ha re baleng

2 Ho bala le ho bona- Dihora tse 5 sekeleng ya dibebe tse 2 CAPS e hloka hore baithuti ba bale le ho sheba dingolwa tse itsengle mefuta ya dingolwa e itseng sekeleng ka nngwe ya dibeke tse 2

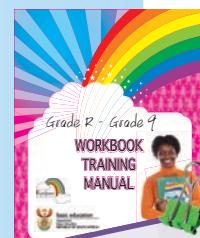
Ho bala le ho bona- dihora tse hlano sekeleng ya dibeke tse 2 CAPS e hloka hore barutwana ba bale le ho sheba dingolwa tse itseng le mefuta ya dingolwa e itseng sekeleng ka nngwe ya dibeke tse 2 /CAPS e hloka barutwana ho bala le ho sheba dingolwa tse itseng le mefuta ya dingolwa ho e ngnwe le e nngwe yay a disekele tse pedi. Sena se kenyelletsa ho bala: dipale tse kgutshwane, ditshomo, diketsahalo tse etsahetseng ho yena, mangolo, di email, bukatsatsi, tshwantshiso, diatekele tsa koranta, diatikele tsa dimakazine, puisano ya radiong, dithothokiso, dingolwa tse susumetsang, papatso, ditaelo, ditaelo tsa ho leba le le tsela ya ho etsa. Ho tlatseletsa CAPS e hloka hore barutwana ba bale dingolwa tsa tlhahisoleding tse nang le ditshwantsho,: mmapa, tjhate, tafole, ditshwantsho, mmapa wa mohopolo, tjhate ya boemo ba lehodimo, diphousetara, ditsebiso, ditshwantsho le dikeraho.. O tla fumana kgetho e ngata e ntle ya dingolwa tsena Bukatshebetsong ena. CAPS e kgetholla tsela ya ho bala e itshetlehileng mehatong ya se etsah alang pele ho balwa, ho bala, le kamora ho bala. O tla fumana tlhaloso emolemo ya ditshwantsho ya mokgwa wa ho bala kahare leqepheng le ka ple la khabara.

Ha re ngoleng

3 Ho Ngola le ho Behela-dihora tse 4 sekeleng ya dibeke tse 2.

CAPS e hloka hore barutwana ba fumane monetla wa ho kwetlisa ho ngola mefuteng e fapaneng ya dingolwa kgafetsa. Bukatshebetso e nehelana ka diforeimi le tlhophiso ya ho ngola ho tshehetsa nehelano ya barutwana ya tsela ya ho ngola, mmoho le dingolwa tse bonwang le tsa mefuta e meng e fapaneng.

Ha re ngoleng
Puo

4 Sebopoho sa Puo le Diphetoho

CAPS e nehelana lenane la Dibopoho tsa Puo le Diphetoho tse tshwanetseng ho etswa kereiting e nngwe le e nngwe. Tlwaelo ke hore diketsahalo tsena di ba le "tlhokomediso" e hhalosang diphetoho tsena.

Bakeng sa tataiso e nngwe tadima bukana ya kwetliso ya Bukatshebetso.

Tema 1: Bonnete le ditshomo

Tlaleho ya ditaba

Kotara 1: Dibeke 1 - 2

1 Ho na le eng ditabeng?

Bala o bapise diratswana dikoranteng tse nne.

Shebisisa dintlhla tsa sehlooho, ka-mola, seratswana le dihloohwana (*captions*). Tsepama ho sehlooho, ka-mola, serapa sa selelekela le sehloohwana.

2 Ho bala ditaba

Fumana sehlooho, ka mola, letsatsi. Seratswana sa selelekela le tshediso ya tse bonwang le tse hohelang.

Araba dipotso tsa diatikele le ho fumana puisano. Serapa ka atikele le ho fumana sehlooho, ka-mola le ho araba mang, eng, kae, neng, hovaneng le jwangdipotsong. Tshebediso ya menahano ka mantswe le meeelo ho tloha koranteng. Puisano ka dihlooho tse hohelang mobabdi. Selelekela sa ditshwantsho o sebedisa tse bonwang le tse hohelang le ditshwantsho.

3 Ho ngola atikele ya koranta

Etsa tokiso (polane) ya ho ngola atikele ya koranta o sebedisa mantswe a "eng". Sekaseka mehopolo le seholpha.

Sebedisang tsela ya ho ngola mehopolo, polanang, ngolanga, lokisang le ho behela.

Ngolang ditaba ka lekgathe lefetile. Ngola atikele ya koranta o sebedisa sehlooho, ka-mola le puisano tse ding.

Itokise o phete puisano atikeleng ya koranta.

Itukisetsa polelo ya pehelo e tla ngolwa ka lekgathe lefetile.

Ho rekota mantswe a matjha le meeelo dikshinaring ya hao.

4 Ngola hantle

Selekela sa dipotso ho ikwetlisa ka dipotso, selekela sa moetsi le tumellano ya leeletsi.

Boikwetliso ka tumellano ya i ka moetsi-leetsi.

Selekela ka maemedi.

Ho ngola mantse a matjha le meeelo ya ona dikshinaring ya hao.

5 Ngwanana wa sekolo o pholosa bophelo ba moshanyana

Bala atikele ya koranta. Shebisisa sehlooho, ka-mola, seratswana se ka pele, letsatsi le kgohedi.

Dipotso tsa polelo tse beilweng hodima dikahare tsa ditaba. Phetapheto ya pale le tatellano selelekela sa mabitsobitso.

Ho sebetsa ka mabitsobitso le mabitso a tlwaelehileng.

6 Puo

Ho sebeisa ditsejana.

Ho ngola dipolelo ka puo pehelo. Ngola sehlooho ka puopehelo o kenyaletsa tsebiso e hlokeheng ho ngola seratswana. Tlosa dipolelo tse sa tsamelaneng le sehlooho.

7 Ho itlhokomela

Bala diatikele tse pedi tsa koranta.

Utlwisia diketsahalo: sehlooho, seratswana sa selelekela, dibonwa le sehlooho sa mantla.

Serapa sa atikele, ho bapisa diatikele tse ntjha tse pedi.

Hlalosa khathunu e tsamaelangle sehlooho. Rekota mantwe a matjha le meeelo ka dikshinaring ya hao.

8 Ho bua ka ditaba

Itokisetse le ho behela puo. Etsa phousetara ho latela puo.

Lekola puo le phousetara o sebedisa mokgwa e nehuweng.

Karolo ya mantswe le ho bala dinoko. Matshwao a mantswe ho feelwana, kgutlo, makalo, j.j.

Ditshomo

Kotara 1: Dibeke 3 - 4

9 Ka moo mmutla o qhekanyeditseng Tlou le Leruarua ka teng

Selelekela sa ditsomo. Se tshwara mosebetsi wa ho bala pele, mesebetsi le ponelopele ho sebediswa dihlooho le ditshwantsho.

Bala ditshomo o shebile mophetwa, sebaka le poloto.

Rekota mantswe a matjha le meeelo ka dikshinaring ya hao.

10 Nahana ka Mmutla, Leruarua le Tlou

Tjhebopele ka tlwaelo, thuto le botho ba diphofolo.

Serapa ka dikahare le dikamano

Ho kgetha mahlolosi a hhalosang mmutla.

Sebedisitse mahlolosi ka papadi ya setshwantsho sa mmutla.

Ngola mobapado mme o etse setwantsho sa motho.

12 Mefuta e fapaneng ya mabitso

Ho lepa pale ka tshebediso ya ditshwantsho.

Ngola pale o sebedisa sebopetho ka mantswe a bohlokwa le ditshwantsho. Ho ngola pele hohle ho latelwa ke mehopolo, ho polana, ho ngola, ho lokisa le ho behela pale. Ho balla pale hodimo ka dihlopha.

13 Monna ya rekileng letsatsi

Tjhebopele ya pale e itshetlehile ho ditshwantsho le dihlooho.

Puisano ka pale: dibapadi, sebaka Le poloto.

Rekota mmantswe a matjha le meeelo dikshinaring. Tlotlontswe: malatodi.

14 Moriting wa sefaté

Etsang papadi le itshetlehile paleng mme le bontsha dibapadi le poloto.

Kopanya mabitso le mahlolosi.

Mosebetsi ka malatodi.

Selekela ka tshwantshanyo. Bontsha e nngwe ya tsona.

Lekgathe lejwale le bonolo, le lekgathe lefetile le lekgathe letlang.

15 Tse ngata ka puo

Lekgathe lejwale le bonolo, le lekgathe lefetile le sebedisa tumellano pakeng tsa moetsi le leetsi.

Bapisa proverbs le meleleo wa ona.

Rekota mmantswe a matjha le meeelo dikshinaring.

16 Papadi ya makgathe

Ho ithutalekgathe lejwale le bonolo, le lekgathe lefetile le lekgathe letlang ka boto ya dipapadi.

Ho iphumana.

Ho sheba na o tseba leqephe la mosebetsi 16 le fetileng.

Rekota mmantswe a matjha le meeelo dikshinaring.

22

24

26

28

30

32

Ho na le eng ditabeng?

Ha re bueng

Sheba dintlha tse ka sehloohong le ditshwantsho tsa dikoranta tse nne mme o bolelle motswalle wa hao hore o nahana hore taba ka nngwe e bua ka eng. E be o bala seratswana se ka sehloohong sa ditaba mme o bone na o ka noha hore ditaba tse setseng di bua kang.

Ha re baleng

Sekolo sa New New Town

Jan Roux Mogolotsi wa Thuto

Seratswana sa selelekela

Mohlomphehi Letona la Thuto o butse poraimari e ntjha ya New Town ka Mantaha moketeng wa pulo ya sekolo.

Letona le tsebisitse batho hore sekolo se setjha se hahuwe profenseng ho amohela palo e hodimo ya bana.

O itse “batho ba sebaka seo ba eketsehile haholo haesale maene wa New Town o bulwa mme ba malapa na tlie tulong eo ba batla mesebetse.”

Hobane batho ba thothese sebakeng sena ho hlaha sibakeng tse fapaneng tsa lefatshe, sekolo se tla ruta ka English.

Ho tla etswa boiteko ba bohlokwa hore bana ba tswele pele ho ithuta ho bua, ho bala le hongola dipuo tsa bona tsa lapeng (Sepedi, isiXhosa, isiZulu le Afrikaans).

Baahi ba ne bat habile ke sena mme batswadi ba ikopanya le letona moketeng wa ho jala sefatse

Ba na le dipolane tsa ho aha laeborari le ditshimo tsa sekolo. Thandi ya dilemo di 12 ka pososelo a re: “ke thabitse hoqala kereiti ya 6 sekolong se setjha. Ke tla ithuta haholo”.

Pele o bala

- Sheba ditshwantsho le dihllooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng. ● Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tleng ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

- Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. ● Ha o sa utwlisis serapana seo, bala hape o iketile. Se balle hodimo.

Mosi o a thunya

Jabu Dube Mogolotsi wa Ditaba

Seratswana sa selelekela

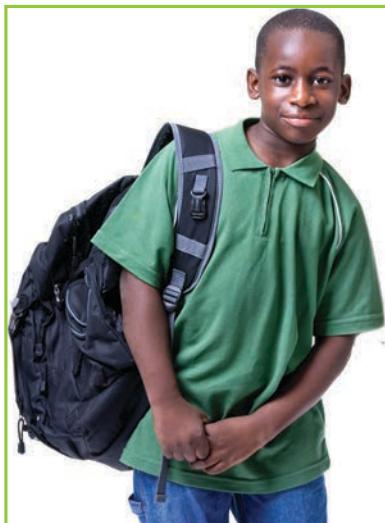
Bese ya toropong e bile le mosi o yang hodimo ka mora phoso ya motlakase e entseng hore bese e tjhe.

Matsatsi a mane a fetileng, bapalami ba bese ya Sunhill Ma theohile beseng ka monyako o morao ka ho thuba fensetere ya tshohanyetso e morao beseng.

“Re bile lehlohonolo ho fumana mekotlana ya rona ya dibuka beseng,” ho bolela Sbu Ndidi

Bapalami ba setse lepalapaleng hobane ba dibese ba hlolehole ho romela bese e nngwe.

Ba Bese ya toropo ba tla lokisa dibese tsa bona tsoohle hore mathata a tjena a se etsahale hape.

A tla a hlolwa!

Sehloho

Ann MacDonald

Moqolotsi wa Dipapapdi

Ka- mola

Haesale ho tloha mokgahlelong o fetileng Western Warriors e ntse e hlorisa sehlopha

sa Super Girls Soccer Team.

Ka Labobedi, Mary Sithole wa Super Girls o hlabile dintlha tse pedi ha Anna Smith le Louise Parker ba ekeditse ntlha e mong le e mong, e le ha ba thusa Super Girls ho fa Western Warriors thupa ya 4-0 setediamong sa New Town.

“Ho bile molemo ho rona,” ho realo mokwetlise. “Dilemo tse pedi tse fetileng, re bapetse le bona, ba re hlotse, ka hoo ho bile bohlokwa hore re ba hhole.”

Jwale ho jwang ha sehlopha se qadileng ka ho hlolwa ke sehlopha sa kgale mme se hlola ka tlatlapo ya4 – 0? Ho ya ka mokwetlisi wa Super Girls, sekä sheba ho feta ho iphetetsa – se etseng hore di Warriors di rahe bonyane hararo dipalang.

“Leha mokapotene wa rona a ile a lemala, re bapetse ka diresefe ebole ba entse mosebetsi o motle.

“Ho hlola hona ho re kgothaditse haholo!” ho realo Mary Sithole. “Ha re bapala hantle hammoho ho utlwahala e ka re ka hlola sehlopha se single se seng.”

Moshemane o pholosa lesea

Ngwananyana ya dilemo di tharo o ntshitswe nokeng ke moshanyana wa sekolo, Dumisani Mkhize wa sekolo sa poraemari sa New Town, KwaZulu-Natal.

Matsatsi a mabedi a fetileng, ngwananyana o ne a hlokomswe ke ausi wa hae ya dilemo di robedi, ya ileng a lebala ha ngwananyana a lelera ho ya nokeng.

Mof Dlamini wa Lefapha la Ntshetsopele ya Setjhaba o re bana ba tlameha ho hlokomelwa ke batho ba baholo.

Sehlohwana

Dumisani Mkhize ya dilemo di 1eshome le metso e mmedi o thusa ngwananyana.

TEACHER: Sign

Date

2 Ho bala ditaba

Ha re ngoleng

Sheba atikele ka nngwe hape. Jwale tlatsa dikarabo tsa dipotso tafoleleng e latelang.

Tjhe	Sehlooho ke sefe?	Ka-mola ke eng?	Sena se etsahetse neng? Sebetsa ho fumana letsatsi?
1			
2			
3			
4			

Ha re ngoleng

Taka mola ho
bapisa mantswe
a ka lehlakoreng
le letshehadi le
meelelo ya ona ka
ho le letona.

batho
bongata haholo
ho thotha
ho hong
etsahala hape
ntshwa kaofela

ho tloha sebakeng se seng ho yah ho se seng
nomoro kaofela ya batho ba dulang sebakeng se itseng
a lebala ho sheba
haholo, haholo
a tloha sebakeng
etseha hape
e nngwe

Sheba mela ena o bolelel hore o nahana hore atikele
e bua kang. Dihlooho di hohela batho ka tsela efe?

HLOOHO

PULA E *tli* MASICAPELO

MARULELO *ka* NOKENG

Mohloodi
OLAHLEHELWA
KE HLOOHO

NTJA
e tsamaisana le
MONNA

Letsatsi:

Ha re bueng

Kgetha tse pedi tsa
diatikele tsa koranta mme
o bolele ka tsona hore.

Dumelang. Sena se

Koranteng ya kajeno.

Ho etsahetse eng?

Ke mang ya leng moo?

Ha re bueng

Dikoranta ka nako e nngwe di sebedisa ditshwantsho. Sheba ka moo
batho bal eng ka teng ebe o bapisa sehlooho le setshantsho. Tlatsa
nomoro e nepahetseng.

1 Laduma! Ke rona
bahlod!

2 Ha ke batle ho ya sekolong!

3 Hobaneng ke tshwanelala
ho etsa mosebetsi wa
sekolo hae?

4 O tshwanelala ho ja ditholwana
le meroho e sa phehwang hore
o fokotse mafura.

5 Ho bohlokwa hore bana ba
bale tsatsi le leng le leleng.

6 Ke thabile haholo!

TEACHER: Sign _____ Date _____

3 Ho ngola atikele ya koranta

Ha re esteng

Etsa polane ya atikele ya koranta. Boledisana ka dipotso tse mmapeng wa monahano le motswalle wa hao.

3 Ke mangy a neng a ameha?

1 Ho etsahetseng?

4 E etsahetse kae?

2 Sena se etsahetse neng?

5 Hobaneng?

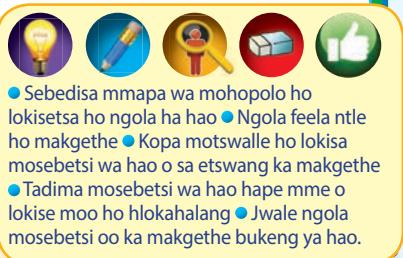

NGOLA ATIKELE YA DITABA

- Ngola sehlooho se hohelang.
- Seratswana sa pele: Polelong ya hao ya pele kappa bobedi, o tshwanela ho bolela babadi ka mang, eng, neng, kae, le hobaneng. Leka ho hohela mobadi ka ho qala ka polelo e tshehisang, bohlale kapa emakatsang.
- Diratswana tse bohareng: Neha mobadi taba ka bottalo. Kenyeletsa polelo e le nggwe kappa tse pedi tsa batho bao o ba botsitseng. Sebedisa ditsejana ho bontsha seo ba se boletseng.
- Seratswana sa ho qetela: Qetella ka quote kappa seratshwana se hohelang.

Ha re ngoleng

Ngola atikele ya hao ya koranta sebakeng seo o se nehuweng. Neha koranta ya hao lebitso. Ngola sehlooho se hohelang ebe o ngola ditaba tsa hao, o sebedisa dinoutsu tseo o di entseng mmapeng wa hao wa monahano. Ha o se o entse sena, tjehntjanang ka diatikele tsa lona le ba bang ka tlelaseng ho bona hore ke mangy a nang le ditaba tse monate.

Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetso ho ngola ha hao ● Ngola feela ntle ho makgethe ● Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe ● Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang ● Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Letsatsi:

Selelekela

Ho ne ho etsahalang hokae?

Setshwantsho o ngole se hohelang
ka sona

Lebitso la pampiri le
letsatsi

Sehlooho

Ka-mola

Ke mang
ya etsang
hona
mme se
etsahetse
jwang?

4 Ngola hantle

Fetolela dipolelo o di etse dipotso.
Re o qaletse tse ding.

Ha re ngoleng

O ne a kula maobane.

Na o ne

Ba ile Durban ka Tshitwe.

Na ne ba lle

O badile lehlasedile maobane bosiu.

Na o

Ba mathile peisong maobane.

Na ba

Ba hlotse papading ya bona maobane.

O rekile mose o motjha.

Ba ne ba bapala bolo ha pula e qala ho na.

O ne a opwa ke hlooho.

Pula e nele maobane.

Ntja e bohotse katse.

Dipotso ke dipotso ha di
qetella ka letshwao
la potso.

Ha re ngoleng

Etsa hore lebisto ka leng le dumellane le leetsi. Sehela lebisto mola ebe o kgetha leetsi le bapiswang le lebisto.

Moetsi le maetsi di sebedisana hantle polelong e nepahetseng, moetsi le leetsi di dumellana ka nomoro, Sena se hhalosa hore ha o nale moetsi e le nngwe, leetsi le lona le tlameha ho ba nngwe, ha moetsi e le bongata, leetsi le tlameha ho ba ka bongata. Sheba mehlala ena. 1. **Moshanyana** o tjeka mokoti (moshanyana a le mong).
2. **Bashanyana** ba tjheka mokoti (bongata ba moshanyana a le mong)

①

Jabu o **dula/dutse** Polokwane.

②

Ngwanana o **bapala/bapetse** netebolo la pele.

③

Bashanyana ba babedi ba **kganna/kgannille** sibabadiswa tsa bona.

④

O **kena/kene** sekolo sa New Town.

⑤

Re **bapala/bapetse** sehlopheng sa bolo se ka tlasa dilemo di 12.

⑥

Sehlopha **se/di** betere profenseng.

Letsatsi:

Maemedi a botho

Re ilo sheba maemedi. Sehela maemedi a botho polelong e nngwe le e nngwe ya tse latelang.

Ana ke maemedi a botho:

Nna
Yona rona wena bona

Nna ke sekolong.	Rona re bana.
Yena ke ngwanana.	Wena o motswalle wa ka wa nnete.
Yena ke moshanyana.	Bona ba bapala bolo.
Lona ke palesa.	Rona re ja dijo tsa rona tsa motsheare.

Ha re ngoleng

Jwale shena lenane lena le le lelelel la maemedi a botho ebe o a sehela mola dipolelong tse latelang.

Maemedi a botho

Nna	wena	bona	yona	hao
Wena	rona	rona	yena	ya

Buka eno ke yaka.	Yena o nale buka ya hae mokotleng wa hae.
Nna ke mo hehile buka.	Ena ke buka ya hao.
Rona re ba nehile diphahlo tsa bolo tsa bona.	Nna ke mo nehile dipompong tsa bona.

Re tseba hore Maemedi a botho ke eng, Ho na le mefuta e meng ya maemedi, jwaloka **maemedi a boetsuwa**. Sheba tafole e ka tlase ho bona hore ke afe.

MAEMEDI A BOTHO		MAEMDI A BOETSUWA
Nna	rona	bonna
wena	yena	borona
yona	yona	bowena
yona	yona	bolona
he	him	boyena
yena	boyena	boyona
yona	boyona	botsona
bona	bobona	kabobona

Sheba dipolelo tse latelang mme o sehele mola maemedi a botho le maemedi a akaretsang.

O tlamehile ho ithabisa ka nako ya matsatsi a phomolo.	O se a kgon a ho ikapesa jwale ka ha a se a le dilemo din ne.
O itemaditse ha a ewa sefateng.	Ke ithusa ka ho iketsetsa dijo ha le hae.
Ba itlhokomela ha batswadi ba le mosebetsing.	

Leemediqho ke leemedi le emela lebitso la motho kapa ntho. (Ha e le motho e tla ba yena, bongata e be bona.) A emela moetsi kapa lebitso. Re fumana tshebediso e kang; boyena bongata bobona.

TEACHER: Sign

Date

Ha re baleng

- Pele o qala ho bala atikele ya koranta ena, sheba sehlooho le setshwantsho. Leka ho fumana hore atikele le bua kang.

E Smith Motlalehi wa ditaba

Mantaha 27 Hlakola 2015

Pholoso ya sesesi se senyenyane

Bongi Shabalala, ya dilemo di 12, bo etsa seholpha sa 5 sekolong se tlase sa Fundani, o ile a pholosa moshanyana wa sekolo ya neng a nwella letamong. Michael Naidoo ya dilemo di robedi, o ne a sesa letamong la Rough haufi le sekolo ka Labohlano motsheare wa mantsiboya. Ho ya ka tlaleho ya ditaba, moshsnyana wa kereiti ya 3 o ne a leka ho qhoma a theoha sefateng empa hloho ya hae e ile ya thula lekala la sefate pele a wela ka metsing. Bongi, ya neng a le tseleng e yang hae ho hlaha sekolong, a bona moshanyana a phaphametse ka hodima metsi letamong. A itahlela ka metsing ho mo pholosa. Ke sesesi se ka seholohong sekolong ebile o na le lengolo la pholoso ya pele.

Bongi o ile a mo ntshetsa ka ntke ho metsi lebopong la noka. A ntano mo hemela. O ne a tseba ho hemela motho ho mo thusa ka

bophelo. Mokgatlo wa sefapano se sefubedu o re ho pholosa batho ka mokgwa ona ho bobebe, empa o tlameha ho etsa ka potlako. Ha motho a ka tlolahela ho hema o tlamehile ho etsa ka potlako,

Ka lehlohonolo le motswalle wa Bongi, Ann. Brown, o ne a iphetela ka tsela ha a tla bona kotsi ena.

Ntja ya hae e ile ya qala ho bohola, mme a ya moo Bongi a neng a thusa teng. O ile a letsetsa mookamedi wa sekolo, ya ileng a bitsa bapholosi ba maphelo a batho.

Bongi o tla fumana kgau ka lebaka la sebete sa hae, la ho pholosa Michael Naidoo.

Hloho ya sekolo, mme Makhanya, o itse o kgalemetseng bana ba sekolo bohole hore ba itshware hantle. O itse ba se ke ba ya letamong ka bo bona.

Mosuwe hlooho o kopile bana bohole ho ya sekolong sa pholoso le ho ithuta ho sesa.

Ha re bueng

Borella motswalle wa hao, ka lenane le nepahetseng, seo se behilweng ke atikele ya koranta.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Bala atikele ya koranta ebe o araba dipotso tsena.

Sehlooho sa korata ke eng?

Koranta ka-mola ke eng?

Kotsi e etsahetse ka letsatsi lefe? (Temoso: e sebetse ka letsatsi la koranta.)

Ho etsahetseng ka Michael Naidoo? Ngola dipolelo tse tharo o hhalosa se mo etsahetseng. Qala polelo ya hao jwalekaha ho bontshitswe ka tlase.

1) Pele o

2) Yaba o

3) Qetelllong a

Bongi o ne a na le bokgoni bofe bo bobedi ha a pholosa Michael?

Sheba atikele ya koranta hape. Sehella **mabitsobitso** mola (mabitso a batho le dibaka) ka **bokgubedu** le mabitso a tlwaelehileng (mabitso a dintho) ka **bolou**. Jwale tlatsa mabitso ka tlasa dihlooho tse nepahetseng.

Mabitsobitso ke mabitso a batho le a dibaka. Di qala ka tlhaku e kgolo.

MOTHÖ	SEBAKA	NTHÖ
Bongi	sekolo saFundani	sefate

TEACHER: Sign _____ Date _____

6 Puo

Puo pehelo

Re sebedisa para tse pedi tsa ditsejana ha re neuwe lebitso la sebui ka bohareng ba seo se bolelwang, tjena:

- “Ke ho botsitse habedi,” ho relo mme, “ho hlatswa sejana sa hao.”
- “Ke kopa o thonake matlakala,” ho realo titjhere. “Lebala la dipapadi le ditshila.”

Ha re ngoleng

Tlatsa ditsejana dipolelong tsena.

Ha re ngola ka filimo, DVD, video kapa buka, re ngola lebitso la yona ka hara ditsejana, tjena:

- Ke bone setshwantsho sa “Mad Buddies”.
- Ke badile “Harry Potter and the Goblet of Fire”.

1	Na o tla ya toropong ka baesekele, ho botsa?
2	Papadi ya bolo e kae ka Moqebelp, ho botsa Ann.
3	Na o kile wa bona movi ya Shrek?
4	Na o ilo bala buka ya Kamoo Mmtla o qhekanyeditseng Tau le Kwena ka teng?
5	Na o ikile wa bala buka e bitswang “Children’s Play”.
6	Qeta mosebetsi wa hae wa sekolo pele, ho bua mme, kappa o keke wa sheba TV.
7	O kotsing! ho hoeletsa Thami. Mme wa hao o ho bone o etsa hono.
8	Ke kgathetse haholo, ho realo Mandu. Ke ilo robala ka 7 p.m.
9	Kuku eo e nkga ha monate, ho realo Ntatemoholo ho Mandu, ha a entsha ka ontong.
10	Ke lakatsa eka nkabe ke tseba hore titjhere ya ka ya selemo se tl Lang e tla ba mang, ho realo Thandile.

Ngololla dipolelo tsena ka lekgathe lejwale, eka diketsahalo di etsahala hona jwale.

Bongi o thusitse moshanyana wa sekolo a nwella letamong.

Moshanyana o ne aleka ho qhoma ho tswa lekaleng la sefate.

Bongi a qhomela ka letamong a ntshetsa moshanyana lebopong.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Le sheba dipolelo tse ka tlase mme o tlose tse sa tsamaelaneng le sehlooho. Ebe o ngola seratswana dibakeng tseka tlase.o tla tshwanela ho ngola dipolelo ka lenane le nepahetseng.

Bongi o thusitse moshanyana. (polelo ya sehlooho)

Moshanyana o qhometsa ka letamong.

Bongi o bone moshanyana ka metsing.

Mahlaku a mata.

A thula lekala la sefate ka hlooho a wela ka metsing.

Seratswana se setle se na le mohopolo wa mantlha o le mong kapa mookotaba. Tulo e ntle ya ho bolela polelong ke seratswaneng sa pele. Ha o batla ho bua ka sehlooho se seng, o tshwanela ho qala seratswana se setjha.

Letamo le letle.

Ka lehlohonolo Bongi a feta ka moo.

Ha re ngoleng

Sehella mohopolo wa mantlha mola kappa sehlooho polelong enngwe le e nngwe.

Motswalle wa ka o ssiiwa ke bese hosing ho hong le ho hong.

Selefounu ya ka e wele ya tjhwatleha.

Ke ya boikwetlisong ba mmino letsatsi le leng le le leng la bobedi.

Ke lahlile buka hobane e ne e le metsi.

TEACHER: Sign

Date

Ho itlhokomela

Ha re baleng

- Ho na le diatikele tsa ditaba tse pedi leqepheng lena.
- Sheba dihlooho ebe o sheba ditshwantsho.
- O nahana diatikele tsena di bua kang?
- O nahana di na le ho hong ho tshwanang?

Daily news

13 Hlakubele 2015

Melao e metjha ya ho tsuba e sireletsa bana

Bana ba ka fetang halofo ya lefatshe ka bophara ba hema moyo o tletseng mosi wa kuae, mme 5% ya mello Afrika Borwa e bakwa ke kuae. Molao o motjha wa ho se tsube o sireletsa bana.

Mokgatlo wa Lefatshe wa tsa bophelo (*World Health Organization*) o kgalemela ho tsuba ho sa natswe (ho hema mosi wa kuae e tsujwang ke e mong) ho baka malwetse haholoholo baneng.

Molao o motjha wa ho tsuba Afrika Borwa o ikemiseditse hore thibela batho ho se tsube haufi le bana.

Hona ho tla sireletsa ho hotsuba ha bobedi ho tlisang malwetseng a kang sefuba, lefuba, matshwafo, le a mang.

Molao o motjha ha o dumelle batho ho tsuba ka makoloing ha o tsamaya le bana ba ka tlasa dilemo tse 12. Bana ba ka tlasa dilemo tse 18 ha ba dumellwa moo ho tsujwang.

Hodima moo, barekisi ba kuae ba tlameha ho beha ditshwantsho tsa kuae moo ba rekisang ho bontsha hore kuae e kotsi maphelong a bona. Ba bang ba ngola mekolaneng ya kuae mantswe a kang “sekontiri se tlase”, “sekontiri se bobebe” le “sekontiri se bohareng” ka kuae.

Ba bang ba ngola hona hore batho ba nahane hore kuae e bobebe e na le malwetse a tlase ho feta e tlwaelehileng. Empa hona ho kgelosa batho. Kuae e bobebe ha e fokotse malwetse.

Mokgatlo wa *National Council Against Smoking (NCAS)* o re: “Molao o motjha o na le seabo maphelong a batho. 22% ya batho ba Afrika Borwa ba a tsuba ha 78% e sa rate ho hema pela batho ba tsubang. Ho tsuba ho tlisa lefu. Kuae e bolaya batho ba 44 000 Afrika Borwa ka selemo, hona ho feta batho ba bolawang ke kotsi tsa makoloi hararo.”

National Geographic Kids

Phato 2015

E tjhele

Ha mohlokomedi wa ngwana, Maria Howard a utlwa Willie, papagae e re “Mme, Ngwana!” o tsebile ho na le se fosahetseng. A matha ho bona hore ho etsahetseng a fumana ngwana ya dilemo tse pedi Hanna Desai a kgangwa ke dijo mme a ba mosehla ke hohloleha ho hema. Maria a kgona ho ntsha dijo tseo (ka ho sebedisa thuto ya thuso ya pele eo a ithutileng yona) a pholosa Hanna.

Papagae Willie e ne e tseba hore Hanna o kholos e batla hore Maria

a thuso. Ba thuto ya lefatshe ya Setjhaba ba tseba hore papagae ke nonyana e bohlale.

“Ba kgona ho fofonela ntho tse tshosang. Ba kgona ho sebedisana le batho ka ho ba hlokomedis kotsi.”

Kajeno Hanna o pholohile kotsing ke ngwana ya thabileng e motle ha papagae Willie e mmatla pela hae ka nako tsohle.

E mo latela hohle moo a yang, ebe e re, “ke a rata”

(E fetoletswe ho hlaha National Geographic Kids Phato 2010)

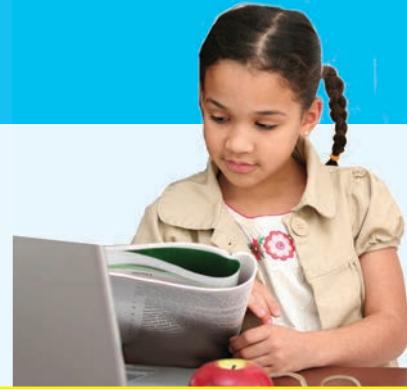

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Bala diatikele bobedi ba tsona ebe
o araba dipotso tsena.

Diatikele tsena tse pedi di tshwana ka eng?

[Empty lines for writing]

Melao ya thibelo yah o tsuba e ka thusa bana jwang?

[Empty lines for writing]

Hobaneng ho sa loka ho ho ngola kwae e "bobebe" kwaeng?

[Empty lines for writing]

Ke ditsebi difeng tse bolelwang tse kgahlanong le ho tsuba?

[Empty lines for writing]

Ke ditsebi difeng tse bolelwang ditabeng tsa papagae?

[Empty lines for writing]

Ke eng ho sa hlakeng hantle ditabeng tsa ho tsuba?

(Temoso: Sheba ditlhaloso tse pedi masakaneng a dikoranta tse pedi).

[Empty lines for writing]

Khathunu ena e fana ka maikutlo afe mabapi le ho tsuba?

[Empty lines for writing]

TEACHER: Sign

Date

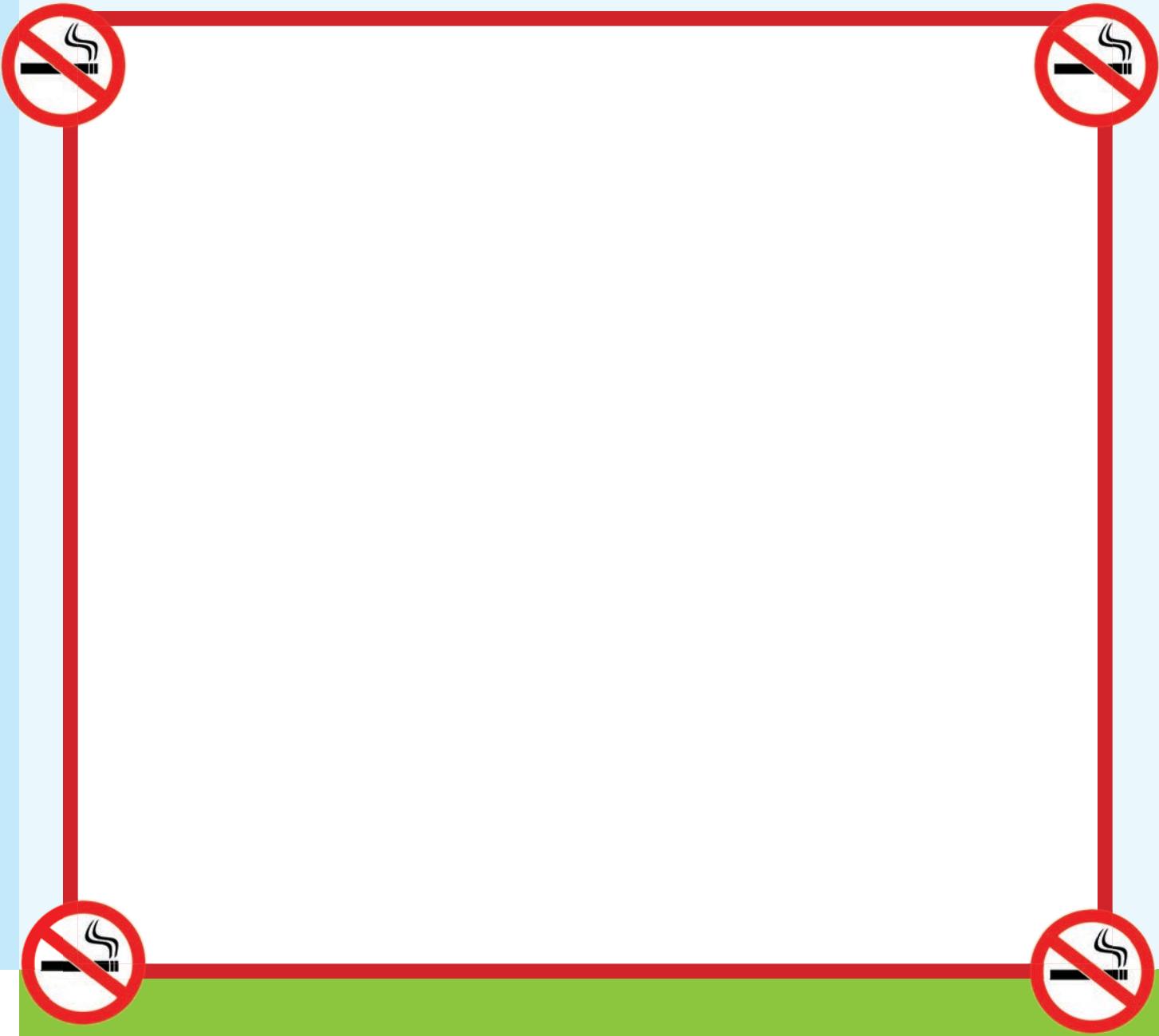
8 Ho bua ka ditaba

Ha re bueng

Itokisetse pehelo ya ho bolella barutwana ba kereiti ya 6 ka kotsi ya ho tsuba le hore kotsi ya "ho tsuba ntle ho maikemisetso" le hore hobaneng e sa lokela bophelo bo bottle. Ngola dintlha tse nne tseo o tla di kenyelletsa puong ya hao. Hlahloba pehelo ya hao ka ho sebedisa lenane la ho hlahloba le leqepheng le ka lehlakoreng le leng.

Jwale etsa phousetara ho bontsha hore ho tsuba haufi le bana ha ho a ba lokela. Ha o qetile phousetara, sebedisa lenane la ho hlahloba le leqepheng le le ka lehlakoreng le leng ho e hlahloba.

T L O T L O N T S W E

Karolo ya lentswwwe

Taka mola ho arola mantswe ana ka dinoko ebe o tlatsa nomoro ya dinoko tseo o di tholang. Jwale kgetha mantswe a 8 o a sebedise ho etsa dipolelo bukeng ya hao ya ho ngolla.

Ha re ngoleng Na tsena ke dipotso, dipehelo kappa makalo?

Tlatsa ? kapa ! kapa .

Bese e tsamaya ka nako mang

O seke wa feta ha roboto e le kgubedu

Na o ilo bapala tjhese hosane

Kopanya botoro le tsikere

Ke letsatsi le tjhesang

Na o nahana hore pula e tla na hosane

Ha re ngoleng

Sebedisa lenane ho cheba pehelo le phousetara.

Tshwaya (✓) ho bontsha 😊 haholo 😊 hantle 😊 e seng hantle

Tjhebo ya lenane la phousetara

	☐	☐	☐
Na sehlooho se hohela kgatleho?			
Na phousetara e na le setshwantsho se thusang molaetsa?			
Na o nahana hore moalesta o tla sususmelletsa batho hore ba se tsube?			
Na itsebiso ya phousetara e tobile?			
Na phousetara e ka lokiswa jwang?			

Felehetsa	<input type="text"/>	phoso	<input type="text"/>	kanngwe	<input type="text"/>
Fumane	<input type="text"/>	nook	<input type="text"/>	phetapheto	<input type="text"/>
Etsahetse	<input type="text"/>	bapalami	<input type="text"/>	pehelo	<input type="text"/>
Ma/ka/lo	3	potso	<input type="text"/>	ya ho etsa	<input type="text"/>

Tjhebo ya lenane la pehelo

	☐	☐	☐
Na ke pehelo yaka e ne e latelana ka tshwanelo?			
Na ke nehile batho tsebiso e lekaneng ka sehlooho?			
Na ke sebedisitse puo e tshwanetseng bamamedi?			
Na ke ile ka labella bamamedi ha ke etsa pehelo?			

Kamoo mmutla o qhekanyetseng Tlou le Leruarua ka teng

Ha re bueng

- Sheba ditshwantsho mme o bolele hore o nahana hore pale ena e bua kang
- Sheba dibapadi tsefapaneng le sebaka moo pale e etsetswang teng.
- Bala serapa sa pele le sa ho qetela. Akanya hore ho tla etsahala eng. Bapisa seo o se badileng le seo o se akantseng.

Ha re baleng

Ka tsatsi le leng, mmutlanyane o ne o tsamaya lebopong la lewatle, ha a tla bona Tlou le Leruarua di buisana. Mmutlanyane o ne o batla ho mamela hore ba reng.

A paqama lehlabatheng a thea tsebe. Leruarua o ne a re: "Tlou wena o phoofolo e matla ka ho fetisa diphoofolo tsohle lefatsheng. Ha re ka sebedisana mmoho, re tla etsa diphoofolo tsohle di etse seo re se batlang."

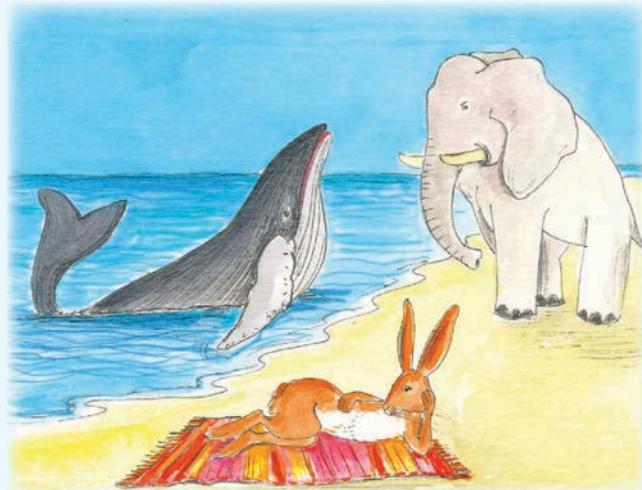
"Ke dumellana le wena," ho realo Tlou "ke ntlha ya bohlokwa eo o e bolelang. Re tshwanelia ho sebedisana mmoho."

Empa mmutla a bua a le mong are, "ha ke na dumela seo, hohang, ha ho na motho ya tla ntaela mona. Ke tla ba qhekanyetsa." Ke eo a tsamaya a tlola tlola a dikela morung. A fumana thapo e telele e thata. A kgutlela ho leruarua ho bua le lona.

"Leruarua," o realo. "o phoofolo e matla haholo. Na nka kopa hore o nthusa?" "Ee, nka o thusa" ho realo Leruarua, a ikutlwa a thabile hobane ho itswe o matla haholo. "Nka othusa kang?"

Mmutla a re, "Ke na le kgomo e haneletseng seretseng morao morung." Na o ka nthusa ho hula kgomo eo?" "Ee," ho bolela Leruarua "Ke tla thabela haholo ho thusa." Mmutla wa tlama thapo mohatleng wa leruarua, A re, "ke tla tlama lehlakore le leng kgomong. Emela hore ke letse sekupu sa ka pele o ka qala ho hula."

Mmutla wa siya leruarua lewatleng ho ya batla Tlou. "Tlou" a realo, "o phoofolo e matla haholo. Na nka o kopa hore o nthusa?"

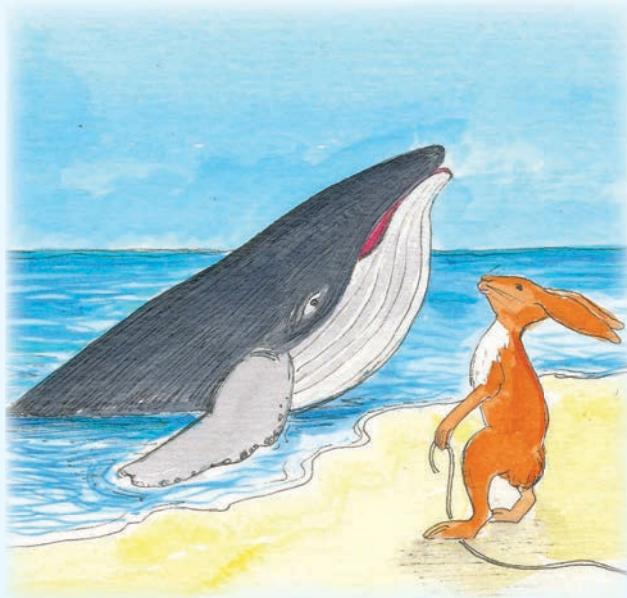

Pele o bala

- Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng. ● Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

- Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. ● Ha o sa utwlisis serapana seo, bala hape o iketile. Se balle hodimo.

"Ee, nka o thusa" ho realo Tlou, a ikutlwa a thabile hobane ho itswe o matla haholo. "Nka o thusa kang?"

Mmutla a re, "Ke na le kgomo e haneletseng seretseng morao morung", Na o ka nthusa ho hula kgomo eo?" "Ee," ho bolela Tlou "Ke tla thabela haholo ho o thusa. Ke matla haholo nka hula dikgomo tse mashome a mabedi!" "Ke a leboha," ke Mmutla eo, mme a tlama lehlakore le leng mokading wa Tlou.

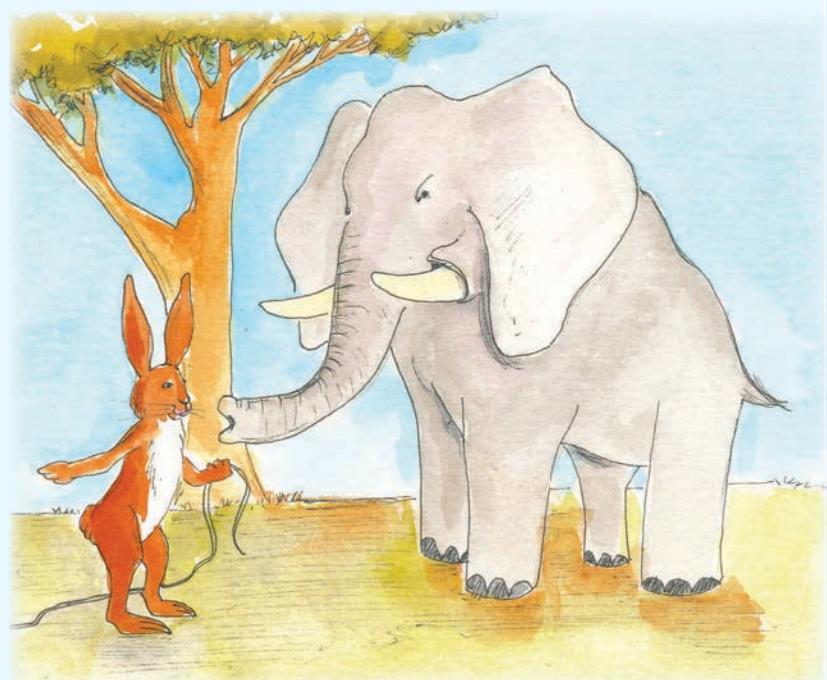
"Ke tla ya tlama lehlakore le leng la kgomo. Emela hore ke letse sekupu sa ka pele o ka qala ho hula." A realo, mme a matha. Ka hara

muru, mmutla wa dula fatshe wa letsa sekupu. Leruarua la qala ho hula le Tlou ya qala ho hula, ka nakonyana thapo ya sarolloha ya eba thata. Tlou ya potapotisa lerapo mmeleng wa yona. Ya tiisa, haholo leruarua le iphumane le hulelwa lewatleng. Sena se ile sa mo kgentsha haholo. Jwale Leruarua la qhomela tlaase ka lewatleng. Hona e ne e le ho hula.

Ya etsa hore Tlou a thelle fatshe amme a wele ka hara lewatle. Tlou a kgena haholo; a hula ka matla a maholo. Moo lerapo e fellang. Leruarua la qhoma, ho tswa ka metsing "ke mang ya nkgulang?" ho botsa leruarua. "Ke mang ya nkgulang?" ho botsa Tlou.

Jwale ba hlokomela hore e mong o hulela ka mona ha e mong a hulela ka mane. "O nqhekanyeditsel!" ho kgaruma
Tlou. "Ke tla o ruta hore o se nketse sephoqo!" ho bua Tlhapi.

Ba qala ho hula thapo hape.
Empa ka nako ena Thapo ya kgaoha.
Leruarua le Tlou bBa wela fatshe ka bobedi ba wela ka sa morao. Sena sa ba kgentsha haholo, hoo ba ileng ba kgaotsa ho buisana hape. Bobedi ba bona ha ho na ya ileng a busa diphoofolo lefatshe le diphoofolo tsa lewatle.
Mmutla wa dula morung wa tsheha wa ba wa tsheha.

Nahana ka Mmutla, Leruarua le Tlou

Ha re bueng

Nahanang ka pale.

- Poloto ya pale ke eng?
- Hobaneng Tlou le Leruarua ba ne ba nahana hore ba ka sebetsa mmoho?
- Hobaneng o nahana hore mmutla a ne a batla ho thibela sena?
- O nahana hore Tlou le Leruarua ba a buisana hona jwale?
- Hobaneng o nahana hore Mmutla o fumane sena se tshehisia?
- Bolella motswalle wa hao pale ena ka lenaneo le nepahetseng.

Ha re ngoleng

Tshomo ke pale ka dintho tsa boloi, diphoofolo, dimela le dibaka. E bolella pale ka molaetsa o rutang mokgwa. Ditshomo tse ngata di na le diphoofolo tse ka buang mme tse ngata din a le ditweba, mebutlanyane le diphokojwe tse ikemiseditseng ho bolaya kappa tse bapalang maqheka ho dibapadi tse ding. Stereotype ke eng?

Ha mmutla a ne a batla ho utlwa hore Tlou le Leruarua ba bua ka eng, o ile a etsa eng?

Mmutla o ile a kopa Leruarua le Tlou hore ba mo thusa ke eng?

Mmutla o thatetse thapo hokae?

Ho ile ha etsahala eng ka Leruarua le Tlou?

Hobaneng mmutla a ile a balehela morung?

O ka rata motswalle ya tshwanang le mmutla? Hobaneng?

Letsatsi:

Tlatsa mahlalosi a 6 a hhalosang Mmutla.

Ha re ngoleng

Re tseba hore dipapapdi paleng
ke batho ba jwang ka seo ba se
bolelang kappa etsang.

Sebedisa mahlalosi ho ngola seratswana ho hhalosa mmutla. Ngola tlhalosa hamper feela.
Kopa motswalle wa hao ho e lokisa diphoso mme o ngole tlhaloso e lokisitsweng
sebakeng se silweng.

Jwale re hhalosetse botho ba motswalle wa hao wa nnete. Bolela hore hobaneng
e le motswalle waaa hao wa nnete le seo o se ratang ka yena.

TEACHER: Sign

Date

Kamoo tweba e qhekanyeditseng Tau le Kwenka teng

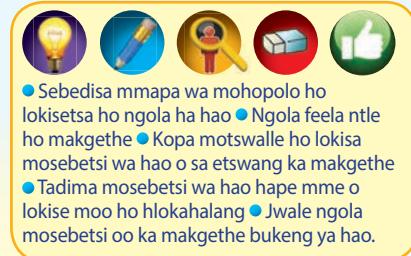
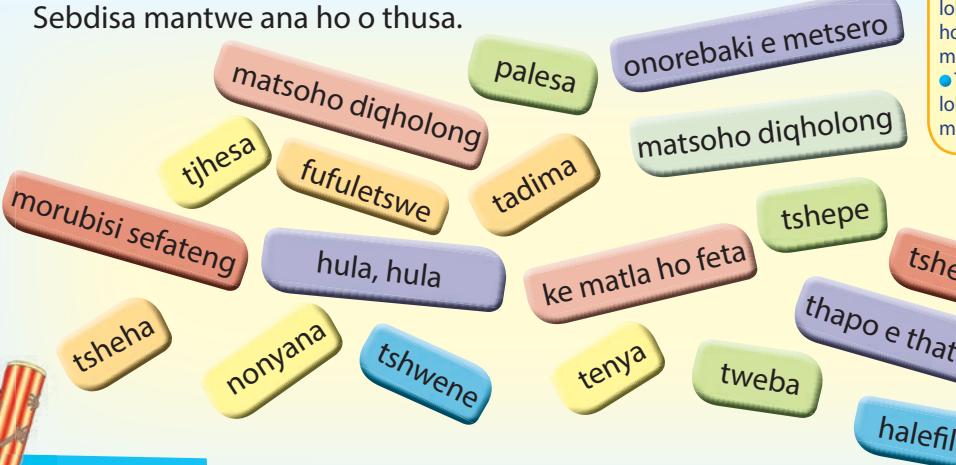

Sheba ditshwantsho tsena tse robedi ka hloko mme o leke ho bona hore di bua ka eng. Sebetsa le motswalle wa hao.

- Bolela ho etsahalang setshwantshong. Pale ena e tshwana le ya pele.
- Jwale bolela pale ya ka mantswe a diphoofolo. Hona ho bolela hore, pale ena e theuwe ka seo diphoofolo tsena di se buang.

Ngola teraft papmring, mme o kope motswalle wa hao a e shebe.

Sebdisa mantwe ana ho o thusa.

Ha re ngoleng

Jwale ngola pale ya hao ka makgethe housi le ditswantsho tse nepahetseng.

1

2

3

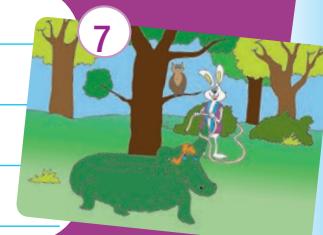
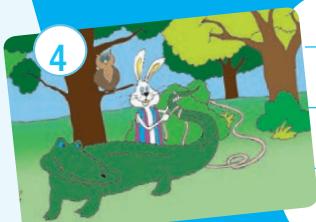

Letsatsi:

TEACHER: Sign _____ Date _____

Mefuta e fapaneng ya mabitso

Le se le tseba ka mabitso a tlwaelehileng le mabitsobitso. Ha re nahaneng ka mabitso a mang.

Mabitso a tlwaelehileng

Ana ke mabitso a dintho tseo o ka di boning wa ba wa di tshwara.

setulo

buka

moshanyana

sekolo

Jwale ngola mabitso a hao a tlwaelehileng.

Mabitsobitso

Ana ke mabitso a totobetseng a batho, dibaka, dibuka, difilimi jwalojwalo.

Jabu

Sekolo sa Jabulani

Lebitsobitso le qala ka tlhaku e kgolo ka dinako tsohle.

Tlatsa mabitso a batho le dibaka tafoleng e ka tlase.

Batho	Dibaka

thabo

Mabitsokgoboka

Ana ke mabitso a dihlopha tsa batho le dintho.

mohlape

sehlopha

Ngola mabitso a akaretang.

Ha re ngoleng

Hlophisa mabitso ana dikholomong tse nepahetseng. Sebedisa tlhaku tse kgolo ho mabitsoobisto oohle.

MABITSO A TLWAELEHILENG

MABITSOBITSO

MABITSO KGOPOLÓ

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Maele

Bua le ba sehlopha sa hao ka moeleso wa nneta wa maele a takilweng.

Ngoal seo o nahanaq hore maele a a se hlalosa.

Ntate o ratwa ke mobu. Dijalo tsa hae di atlehile .

Ho lekola maela

Dipuo tsohle di na le dipolelo tse tlwaelehileng tse sa boleleng seo di se tjhong. Mohlala, ha re re " le sele le bohweng ba ntja," re bolela hore ho hlakile kantle.

Ngwaneso ha a na sefuba. Bohle ba se ba tseba ka lekunutu leo.

Jabu ke ntidi, o be a ntse a dutse moo ho nang le banana.

Kei le ka bohela setshantsho se tshosang, moriri w aka wa ema.

Taka setshantsho ho hlalosa maele ana a mabedi.

Jwale bapisa mantswe ana le malatodi tsa ona. Ha o qetile hona, arola lentswe ka leng ho ya ka dinoko tsa ona.

Malatodi ke mantswe a kgahlanong le mantswe a mang.

Kgothatsa	nnyane	tlwaelehile	bonolo	lelatodi
Kgo/tha/tsa	nnyane	tlwaelehile	bonolo	lelatodi

TEACHER: Sign

Date

Monna ya rekileng letsatsi

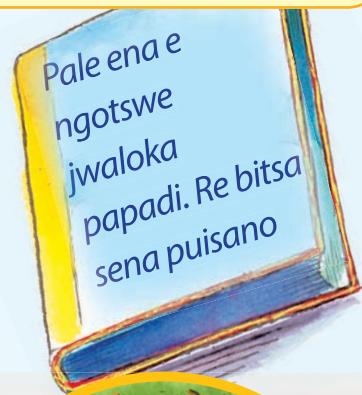
Ha re bueng

- O nahang ka sehlooho sa leqephe tshebetso lena?
- Na o nahana pale ena e ka ba ka ntho e kileng ya etsahala ka nnete?

Jwale sheba ditshwantsho o nahane ka lefatshe leo tshomo ena e hlhang ho lona.

Ha re baleng

Pele o bala

● Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng. ● Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tleng ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

● Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. ● Ha o sa utwlisis serapana seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

Ho kile ha eba le monna ya neng a ruile haholo. Ka bomadimabe o ne a le lonya a le kgopo. O ne a le lonya le ho ba kgopo hoo batho ba motseng ban eng ba mo tshaba. Ho ne ho se mang kapa mang ya ka mo atamelang haufi le ntlo ya hae kapa ho buisana le yena. Ka le leng la matsatsi a tjhesang haholo monna ya lonya kgaleha ka tlasa sefate ka ntle ho ntlo ya hae. Ha a phaphama a fumana moshemane haufi le yena, a utlweletse monate wa moriti.

Morui: O etsang ha ka mona? Tsamaya, ke moriti waka ona!

Moshemane: Ona e ke ke wa ba moriti wa hao. Sefate sena ke sa motseng mona.

Morui: Hei! Sefate sena le moriti wa sona ke tsa ka!

Moshemane: Jwale he, monghadi, ke kopa ho reka moriti wa sefate sa hao.

Morui: Ke tla o rekisetsa moriti ona ka gauta tse hlano.

Moshemane: Nka monghadi, gauta ke ena. Ke a leboha, jwale ke nna monga moriti ona.

Monna ya lonya a kenya gauta ka pokothong a thaba.

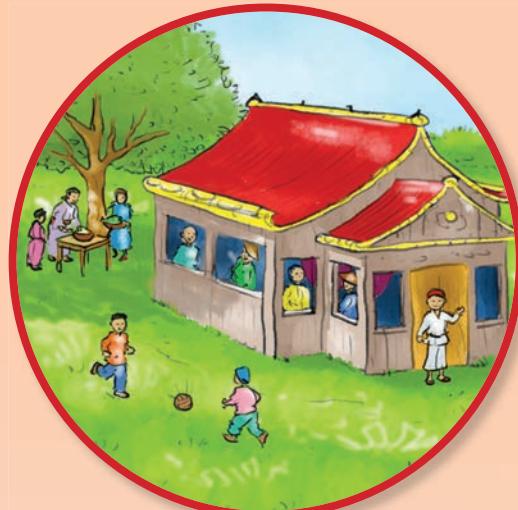
Ha morao, letsatsi la dikela, moriti wa eketseha ho fihlela o aparela ntlo ya morui. Yaba moshemane a kena ka sebete ka tlung.

Morui: O etsang ha ka mona? Tswa, setlatla tote!

Moshemane: Monghadi, moriti wa sefate o kwahela ntlo kaofela, mme moriti ona ke wa ka, le ntlo ke ya ka.

Ka ho halefa, monna ya lonya a baleha. Batho ba motse kaofela ba bokana ho tla bona ntlo, le ho dula tlasa moriti wa sefate. Ba rorisa moshemane hore o ba thusitse.

Tshomo ho hlaha Japan

Na o nahana hore ke pale ya nnete? Hobaneng?

Re tshwanetse ho ithuta eng paleng e tjena?

Hobaneng o nahana hore batho ba dinaha tse fapaneng tsa lefatshe ba rata ho bolela dipale tse tjena?

Ha re ngoleng Bala pale ebe o araba dipotso.

Dibapadi tsa tshomo ena ke bo mang?

Hobaneng monna ya lonya a batlile a kgangwa ke mathe ha a kenya gauta ka pokothong?

Answer box for the question about what the children are doing.

Moriting wa sefate

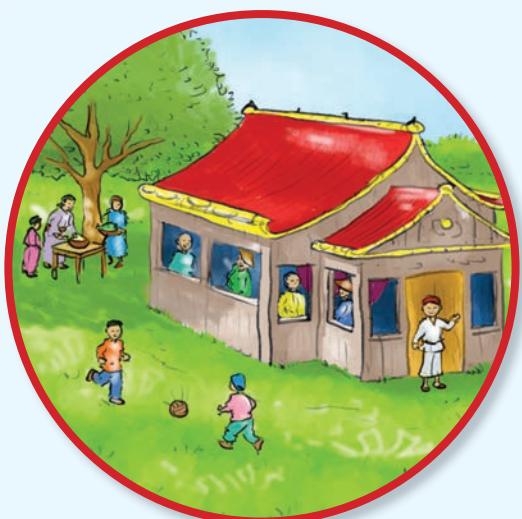
Ha re esteng

Ka dihlopha tsa lona, etsang tshwantshiso ka pale ena. Le tla fumana ho le bobebe hobane e ngotswe jwalo ka tshwantshiso. Nehang pale ena qetello e ntjha. Etsetsang tlelase ya lona papadi ena. Fumanag sehlopha se qetelletseng pale hantle.

Ha re ngoleng

Etsetsa lekgethi sedikadikwe polelong tse latelang. Sehella lebitso leo lekgethi le le hlilosang mola.

Monna wa morui o ne a dula ntlong e kgolo.

Sefate se setala se etsa moriti o molelele.

Moshemane a etsetsa batho ba motse mokete o moholo.

Moshemane ya bohlale a dula moriting wa sefate.

Monna ya lonya ha a ka a dumella moshemane ho dula tlasa sefate se setala.

Le a tseba hore
lebitso ke lebitso
la motho kappa
ntho. Lehlalosi
le re bolella ka
lebitso. Mohlala
ke ona. E ne e le
monna ya lonya.

Sehela **lekgethi** mola dipolelong tse latelang.

Jwale ngola phapang ya lehlalosi sebakeng se ka letsohong le letona. Re o etseditse mohlala wa pele.

Mmino wa radio o **hodimo**.

fatshe

Batho ba motseng ba ne bat habile ha monna ya lonya a baleha.

Batho ba motse ba thabileng ba ne ba tantsha.

Ishmael o kgile diapole sefateng se selelele.

Moshemane o rekile koranta.

Nadia o nwele galase ya lebese le futhumetseng.

Ke letsatsi le tjhesang.

Dibuka di ne di le shelofong e hodimo.

Mong. Shabalala o kganna koloi e ntjha.

Mbali ke yena ya sesang kapele sehlopheng sa rona.

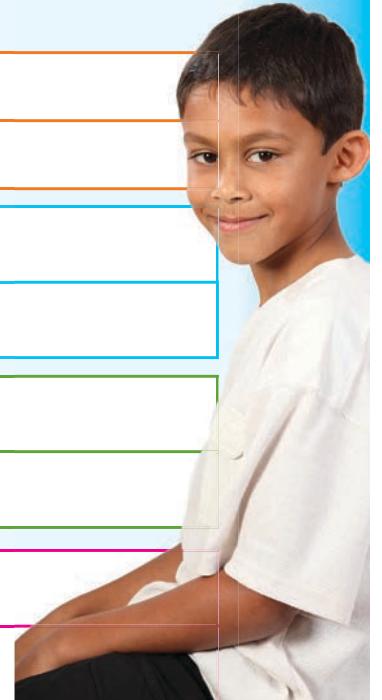
Letsatsi:

Ha re ngoleng

Ngololla dipolelo tsa **lekgathe lejwale** ka **lekgathe letlang** ebe o di ngola ka **lekgathe lefetile**.

Ho a tjhesa.	Hosane Maobane
Puls e na ditlwebele!	Hosane Maobane
Ke a fiela	Hosane Maobane
Re ja tlhapi le ditjhipisi	Hosane Maobane

Tshwantshanyo ke eng?

"O na le pelo ya lejwe: le "sefahleho sa setshwantsho" bobedi ke ditshwantshanyo. Ntho e le nngwe (pelo) e hhaloswa ka hore ke ntho e nngwe (lejwe) Ha o sebedise "jwaleka" kapa "tje" ho kobiso. Ho ye ho be le di tshwantshanyo o dithothokisosng.

Bolela hore
ditshwantshanyo
tsena dimobilella.
Taka setshwantsho sa
e nngwe ya tsona.

Ha re bueng

O na le pelo ya gauta.

Ke naledi e phatsimang sekolong sa rona

O na le pelo ya tau.

O se ke wa mo rata hobane o na
le botho ba moriti.

TEACHER: Sign

Date

Tse ngata ka puo

Ha re ngoleng

Hopola re sebedisa **mo** ha e le bonngwe ba
moetsi le **ba** ha moetsi a le ka bongateng.

Sehella moetsi polelong ka nngwe. Ebe o etsa hore moetsi a utlwane le leeetsi.

1. Ntja ena e/di bohale.	Ntja ena e bohale.
2. Ditamati tsena di/ba butswa	
3. Jabu le Peter ba/wa bapala bolo.	
4. Ttelase ya Kereiti ya 2 class e/ba lerata haholo.	
5. Dikuku tse e/di monate.	
6. Bana ba/di fihla morao ho nako sekolong.	
7. Leino la ka le/a nohloko.	
8. Mme wa ka o/ba lebenkeleng.	
9. Sehlopha sa bolo se/ba lokile.	
10. Sekepe se/ba sesa hara maqhubu	

Leka ho sebedisa lekgathe lefetile mona.
Re sebedisa mo ha e le moetsi a le mong
kappa ba ha ba le bangata.

1. Bashemane o/ba fihlile morao ho nako sekolong.	Bashemane ba fihlile morao ho nako sekolong.
2. Ba sehlopha sa bolo se/ba ne ka beseng.	
3. Baoki o/ba ne ba thusa bakudi.	
4. Dikuku e/di ne di le monate.	
5. Borapolasi o/ba ne ba jala puleng.	
6. Dipere e/di ne di le setaleng.	
7. Maoto a ka le/a bohloko.	
8. Batswadi wa/ba ka ba kerekeng.	
9. Re ne a/re le baeskopong.	
10. Mohlape wa dinku e/o lebaleng.	

Letsatsi:

Nyalanya dikapolelo tsena le meeleo ya tsona. Ngola nomoro mabapa le karabo e nepahetseng.

Lesisitheho le ja kgomo.

3

Ho inela matsoho metsing.

Nonyana tsa siba le leng di fofa mmoho.

Hae ke mofuthung.

Matsoho a hlatswana.

Moloi ha a mele ditshiba.

TTlou ha e hlolwe ke morwalo.

Le pele di na le bajji.

Di a bela di a hlweba madiba ho pjha a matala.

Boroko ke sera.

Ha le fete kgomo le je motho.

Batho ba a thusana.

Ha kgomo e shwele ha e lahlwe e a jewa.

Lebitla la kgomo ke molomo.

1

Lapa leno ke moo o phuthuluhang.

2

Le moo o yang o tla fumana ho ntse ho le tjena.

3

Mosebetsi o bobebbe ha o etswa ke batho ba bangata.

4

Maemo a fetoha.

5

O fumana haholo ha o qadile mosebetsi ka nako.

6

Ha o no bona boleng ba motho ka tshobotsi.

7

Batho ba rata hob a le batho ba tshwanang le bona.

8

Motho o kgaleha a sa lemohe.

9

TEACHER: Sign

Date

31

Ho lekola dikapolelo

Dikapolelo ke puo e nang le molaetsa wa ho laya.

Papadi ya makgathe

Papadi ya makgathe - ke mang eo e tla ba mohlodi?

Boikgathollo

- Lahlela letaese
- Tsamaisa letshwao
- Sebedisa nako o etsa polelo
- Ya tla fihla qetellong pele ke mohlodi.
- Puo tsa nako bakeng sa dinomoro tse fapaneng di ka fumanwa dibopehong tse motopo tse tshweu katlaase.

Re sebedisa masupi a mang ha
re bua ka se ikgethang, tulo kapa
motho.

Mohlala: Ke kopa buka **eo** o e
kadimmeng ho nna
Ke motho **eo** re mmatlang

Re ka sebedisa lentswe **feela** ha
re bua ka se sa ikgethang.
Mohlala: Mokotla **feela**
Motho **feela**

Moshemane wa moriri o mokgubedu o fihlile maobane
(moshemane ya itseng)

33 ea p 33ea pole (apole enngwe le e nngwe)

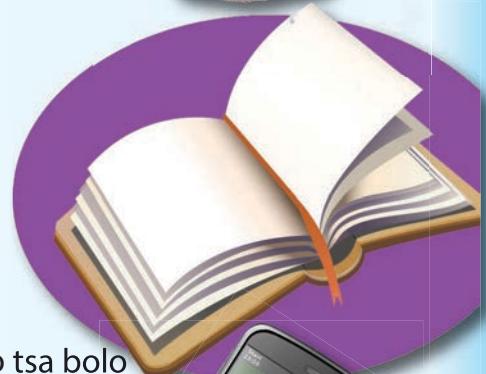
Ke kopa bukea eo o e nkadimileng ho nna hle (buka e itseng)

O na le mokotlana o moholo (mokotlana o mong le o mong)

O na le mokotlana o moholo oo re o sebedisang ho Kenya diphahlo tsa bolo
(mokotlana o moholo o itseng)

Ke ne ke le ka koloing ha kotsi e etsahala (koloi e itseng)

Na o na le selefounu? (selefounu e nngwe le e nngwe)

Papadi ya makgathe

Ho hlahloba feela

Ke tseba mefuta ya mabitso: mabisobitso, mabisokgopololo, mabisokgoboka.

Nka bala tshomo.

Nka ngola tshomo.

Nka bapisa moetsi le leetsi.

Nka bala atikele koranted.

Nka ngola atikele ya koranta.

Ke tseba maele.

Nka sebedisa dantonyma.

Nka sebedisa malatodi.

Nka araba dipotso tsa kutlwisiso tse hodima seo ke se badileng.

Nka araba dipotso tse tswang serapa hodima seo ke se badileng.

Nka rala phoustra e molemo.

Nka rala phousetara ya tlhahisoleseding.

Nka rala sebopheho sa setshwantsho.

Nka ngola setshwantsho sa mophetwa.

Tema 2: Tshutshumetsso le thothokiso

Sengolwa se susumetsang Kotara 1: Dibeke 5 - 6

17 Ho bala dipapatso 36

Bala papatso.
Ho tadinisisa sengolwa se tsosang maikutlo, ditshwantsho, le ditsela tse kang ditshepiso le mekgwa e tsosollang maikutlo.
Ho fumana bamamedi ba kgethilweng le mekgwa e susumetsang.
Amanya seholpha se kgethilweng ho mokgwa le tsela ya ho bua.
Araba dipotso hodima papatso le ho bona mekgwa le ditsela tse sebedisitsweng.

18 Ho rala papatso ya ka 38

Puisano ka mekgwa yah o bapatsa.
Puisano ka dikeleto.
O phethela tjhale ya tatellano bakeng sa ho rala papatso. Puisano ka ditsela sa ho susumetsa mmadi.
O bokella papatso a latela mehato yohle ya pele ho ngolwa: ho sekaseka, boitokiso, rala, ho hlophisa le ho etsa pehelo ya papatso.

19 Rala bukana ya bahahlaudi 40

Tokiso le ho rala karete ya Z ya bukana ya bahahlaudi Afrika Borwa.
Sekaseka dintlha le seholpha.
O sebedisa tsela yah o ngola: sekaseka, tokiso, rala, hlophisa le pehelo.
Ho sebedisa seo a se fuweng ho thus aka tatellano e utlwahalang.
Ho rala bukana e fanang ka tlhahisoleding e loketseng bakeng sa ba ka thusang, mmoho le ditefo.
Lokisa le ho fana ka dibuka tsa disehwa ka makgethe.
Ngola mantswe a matja le meeleo dikishinaring ya hae.

20 Tokisetso ya phamofolete 43

Rala phamfolete ya hao.

21 Hokela puo 44

Tsebiso ya dipolelonolo le dipolelo mararane.
Tsebiso ya makopanyi.
Moetsi le moetsuwa.
Ho kgetholla moetsi le moetsuwa dipolelonolong le dipolelomararaneng.
Bopa dipolelomararane a sebedisa makopanyi (le, empa, hobane, kahoo le le ha ho le jwalo).

22 Ho susumetsa 46

Puisano ka nako tseo dikgang tse susumetsang di sebediswang. O bala dikgang tse susumetsang a tadimme ho seholpha se kgethilweng, pehelo le ho hola ha kgang.

23 Ho ngola kgang e susumetsang 48

O lokisetsa pehelo a sebedisa mmapa wa mohopolole okanaesara.
Ho latela tsela yah o ngola: sekaseka, boitokiso, ho rala, ho hlophisa le ho nehela.
O hlahloba kgang ka ho ngangisana le ho bua.
O ngola dintlha ka makgethe a sebedisa foreimi.
Disebediswa tsa.....

24 Disebediswa tsa thothokiso le tse ding 50

Tsebiso ya ditsela tsa boroki, ho keneyletsa tshwantshiso, tshwantshanyo, malatodi, onomatopia, phetapheto le phetelletso.
*Di akarereditswe mona kaofela e sang hob eke 9 – 10 ka lebaka la sebaka. Matitjhere a ka kgutlela mona leqephetshebetson lena bekeng ya 9 – 10.

Puisano tse buang Kotara 1: Dibeke 7 - 8

25 Puisano bosiu bo bonolo 52

Mesebetsi ya tlhahiso e keneyletsang ho noha ho sebedisa matshwao a bonwang ho noha sengolwa.
O tadima seo mmele wa motho o se buang, mmoko wa puo le tshebediso ya lenswe.
O bua ka sebopetho sa sengolwa.
O amanya sengolwale dibui.

26 Tjhe bo mong Tau! 54

O bala pale. O tsepama ho dibui le seo ba se tjhong.
O qetella mosebetsi wa kutlwisiso e itshetlehileng moeelong wa sengolwa.
O tshwantshisa pale le mopheti mmoho le dibui tse fapaneng.

27 Tokisetso ya tshwantshiso 56

O sebedisa okanaesara ho rala pale.
O kgetha seholoho, baphetwa, tikolohokapa sebaka, pheto le molaetsa.
Ngola tshwantshiso a sebedisa foreimi ho tataisa tsebiso ya baphetwa.
Nehelana ka tshwantshiso a fa barutwana ba fapaneng seholpheng dikarolo.
Tadima boemo ba ditshwantshiso.

28 Ho tlaleha ka seo ba se buang 58

O sebedisa matshwao a diabulwa le diakwalwa.
Bopa dipolelo mararane. O sebedisa malatodi le mahlalasangngwe.

Maqephe a thothokiso Kotara 1: Dibeke 9 - 10

29 Boithabiso thothokisong 60

O bala thothokiso " Ho ithimula ho tshabehang" haholo.
O utlwa morethetho mme o opa ho ya ka oona.
O tadinisisa ho mantswe a raemang.
O ngola thothokiso e raemang.
O latela motja wa ho ngola: sekaseka, tokiso, ho rala, ho hlophisa le pehelo.
Mosebetsi wa ho bona maamanyi.
Mosebetsi o bonwang ka tshwantshanyo.

30 Dithoko tse thoholetsang Afrika Borwa 62

O bua ka dithoko e le sengolwa.
O amanya pina bophelong b aka mehla Tlatsa mmapa wa mohopolole Afrika Borwa.
O ngola dithoko ka Afrika Borwa.
Thothokisoso ya boithabiso ka kgwedi eo matitjhere a ka e sebedisang ha ba rata.

31 Dithothokiso mabapi le letsatsi 64

Mosebetsi wa pele ho pal oho utlwisa thothokiso.
O bala thothokiso ya tlhahisoleding.
Kutlwisiso e itshetlehileng hodima mooko taba wa thothokiso- e tlatswe tjhating.
Tsebiso ya mothofatso.

32 Ngola thothokiso 66

O ngola thothokiso a latela tsela ya ho ngola: sekaseka, tokiso, rala, ngola, hlophiso le pehelo.
O rarolla ditshwantshiso, o a di halosa mme o a di taka.
*Matitjhere a ka kgutlela ho leqephetshebetso 24 bakeng sa ditshebediso tse phethahetseng tsa thothokiso.

Diaparo tse hlwahliwa tsa batjha ho tswa lebenkeleng la Batjha Bohehang

Na o batla ho
hlahella ka
mahetla?

Hohela, Ratwa,
Amohelihile?

Haha ka mahetla!
E ba kgalala!

Motjha e mong le e mong o batla ho ba kgalala sekolong

O utlwile?

Potlakela lebenkeleng la Batjha Bohehang bakeng
sa diphahlo tse hlwahliwa.

Theko tse kgethehileng bakeng sa barutwana ba kereiti ya 6. Reka e le nngwe fumana e nngwe sesola!

Monyetla ona ha feela diphahlo di ntse di le teng!

Ha re ngoleng

Tadima papatso ka hloko. Buisana le motswalle ka dikarabo tsa dipotso tse latelang. Jwale tlatsa dikarabo tsa dipotso.

Papatso ee e lebisitswe baneng ba dilemo dife?

Dilemo 5 – 7

Dilemo 11 – 13

Dilemo 14 – 16

Dilemo 21 – 25

Hobaneng o rialo?

Hobaneng papatso e na le sehlooho se hlwahliwa?

Letsatsi:

Tadima dipolelo tsena tse pedi ho hlaha papatsong.
Sehela medumo e phetaphetwang mela.

Motjha e mong le e mong o batla ho shebahala e le kgalala.

Le utlwile? Potlakelang lebenkeleng la **Batjha Bohehang** bakeng sa diphahlo tse hlwahlwa.

Hona le bo b ba bakae ho “**Potlakelang lebenkeleng le Batjha Bohehang**”?

Ho na le bo a ba bakae ho “**Hohela, Ratwa, Amohelehile**”?

Hobaneng o hopola hore papatso e na le lepetjo lena **Hlaha ka mahetla! E ba kgalala!**

E susumetsa babadi jwang?

Papatso e etsa tshepiso efe ha o reka ntho e le nngwe lebenkeleng le Batjha Bohehang?

Ke eng seo mongolo o monnyane qetellong ya papatso e re bolellang sona?

Papatso e susumetsa babadi ho etsang?

Re bitsa phetapheto ya
medumo ya pele ya lentswe
phetapheto. Mohlala ke:
Morena wa ho rena ha ra
marena

Ho rala papatso ya ka

Ha re bue

Etsa tshwantshiso ya papatso ya se se kapa tshebeletso TV.

Ha re ngoleng

Lokisetsa papatso ya hao ka ho tlatsa dikarabo ho enngwe le e nngwe ya dipotso tse mmapeng wa mohopolo. Ha o qetile tokiso ya hao, ngola mme o take papatso ka makgethe leqepheng le ka motsheo.

Dikeletso bakeng sa ho ngola sengolwa se susumetsang:

- Tseba bamamedi bao o ba kgethileng.
- Sebedisa mapetjo le dipolelo tse hohelang ho fumana mamelo, mohl. "E battle- E fumane."
- Sebedisa ditshwantsho le tse bonwang ho etsa papatso e hohele mme e hopolehe.
- Sebedisa dikapuojwaloka phetapheto, le raeme(Bona leqephetshebetso 24 bakeng sa thuso ho tsena.)
- Etsa pehelo e makgethe e balehang.

1

Ke sehlopha sefe seo o se tadimmeng?

2

O rekisa eng?

3

O tla sebedisa lepetjo lefe?

4

O tla sebedisa mokgwa ofe ho tsosa maikutlo ho sehlopha seo o se kgethileng?

5

O tla ngoka babadi jwang?

6

Papatso e tshepisang?

Papatso ya ka

7

Na papatso e a tshephahala?

8

Na o sebedisitse mekgabiso puo jwaloka phetapheto? (Tadima leqephetshebetso 24 bakeng sa thuso ka sena)

Letsatsi:

Mantswe a matjha

Ha re ngoleng

Rala papatso ya hao sebakeng seo o se nehilweng.

TEACHER: Sign

Date

Rala bukana ya bohahlaudi

Letsatsi:

Ha re bue

Tadima ditshwantsho mme o bolele hore ke dife tsa dibaka tsena tsa bohlokwa tsa Afrika Borwa tseo o di boning kappa o utlwileng ka tsona. Ke dife hape dibaka tsa bohlokwa tseo o di tsebang?

Na moo o dulang ho na le dibaka tsa bohlokwa, jwaloka lelapa la mehleng la motho wa bohlokwa, setadiamo, serapana sa diphoofolo kappa sebaka se setle?

Table Mountain

Sun City

Ha re etseng

Tabola leqephe le ka motsheho mme o le mene ho etsa bukana ya karete ya Z Rala bukana e bapatsang sebaka sa kgahleho Afrika Borwa seo bahahlaudi b aka ratang ho se etela. Ekaba sebaka sa botjhaba, jwaloka ka lelapa la mehleng la motho wa bohlokwa, setadiamo, moaho o tsofetseng kapa o kgahlang, moaho wa bohlokwa, serapa sa diphoofolo, moru wa pula, kapa Table Mountain.

O tla hloka ho sebedisa puo e susumetsang ho kgothaletsa bath oho etela sebaka.

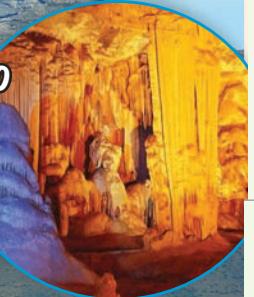
Leqephe le kantle le be le mmapa wa Afrika Borwa le lepetjo le hohelang- mohlala,

"Lefatshe la histori le thabo!"

Ho le leng le le leng la maqephe a mang taka setshwantsho mme o ngole tlhaloso ya seo bat la se bona. Hopola ho kenya

- Aterese ya sebaka ka seng,
- Tefello yah o kena le
- Nako tseo ho butsweng ka tsona.

Mahaha a Cango

Big Hole Kimberley

Soccer City

Serapa sa diphoofolo sa na ha sa Kruger

Etsa tokiso
ya bukana
ya hao
leqepheng
la 43

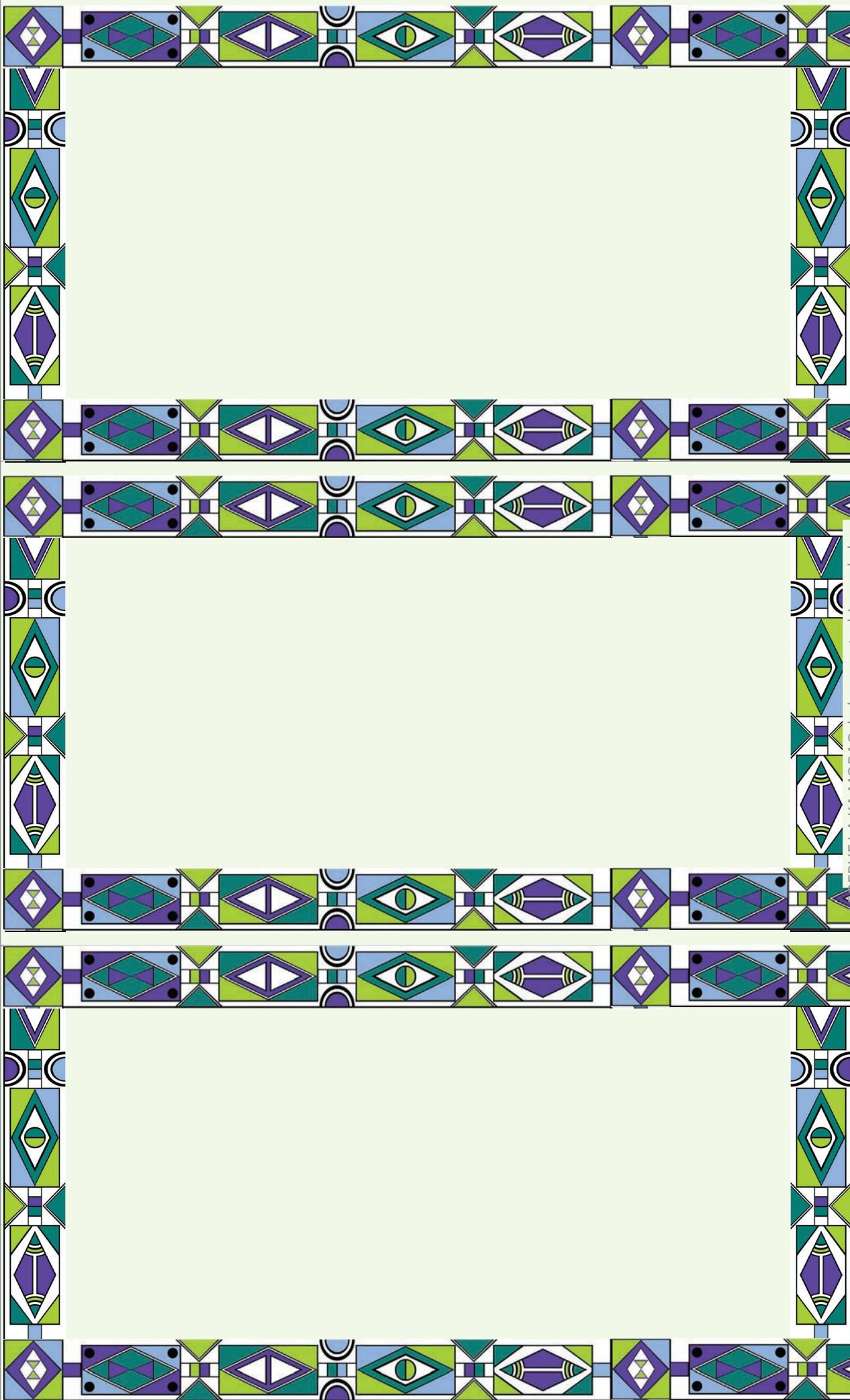
1

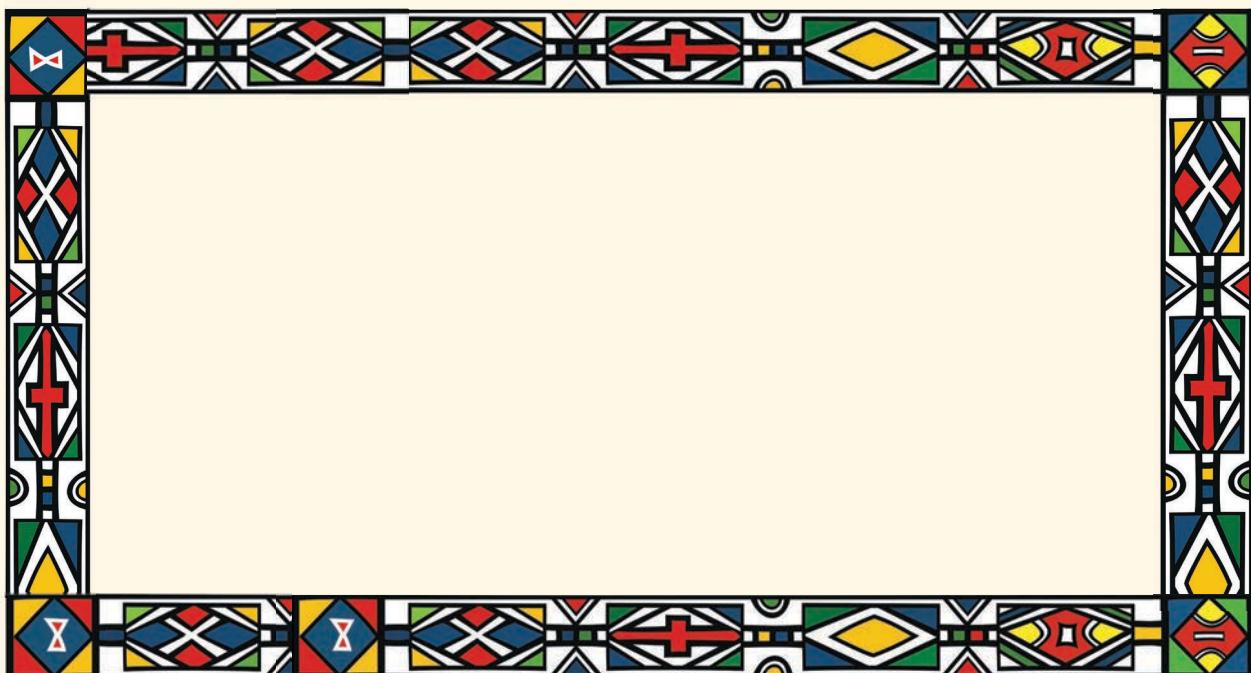
LEQEPHE LE KAPELE: menela pele

6

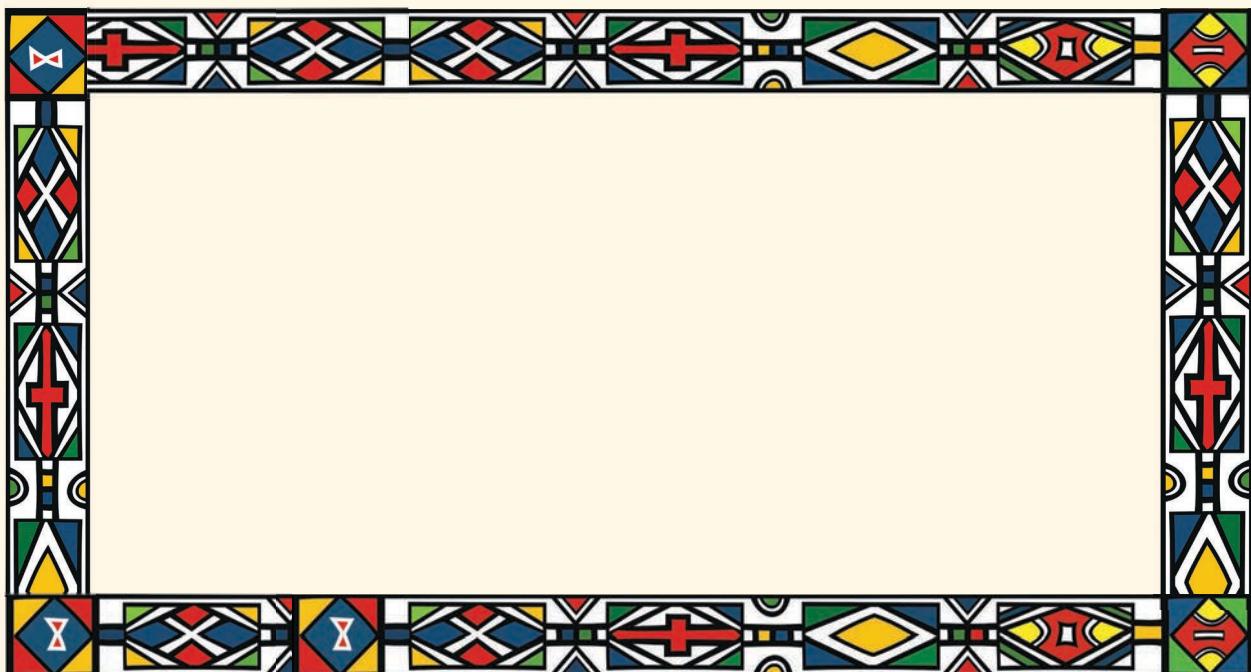
LEQEPHE LA KA MORAQ:bakeng sa tselbiso ya kakareko
jwalo ka nomoro ya hao ya mohala, atere se le e-mail

5

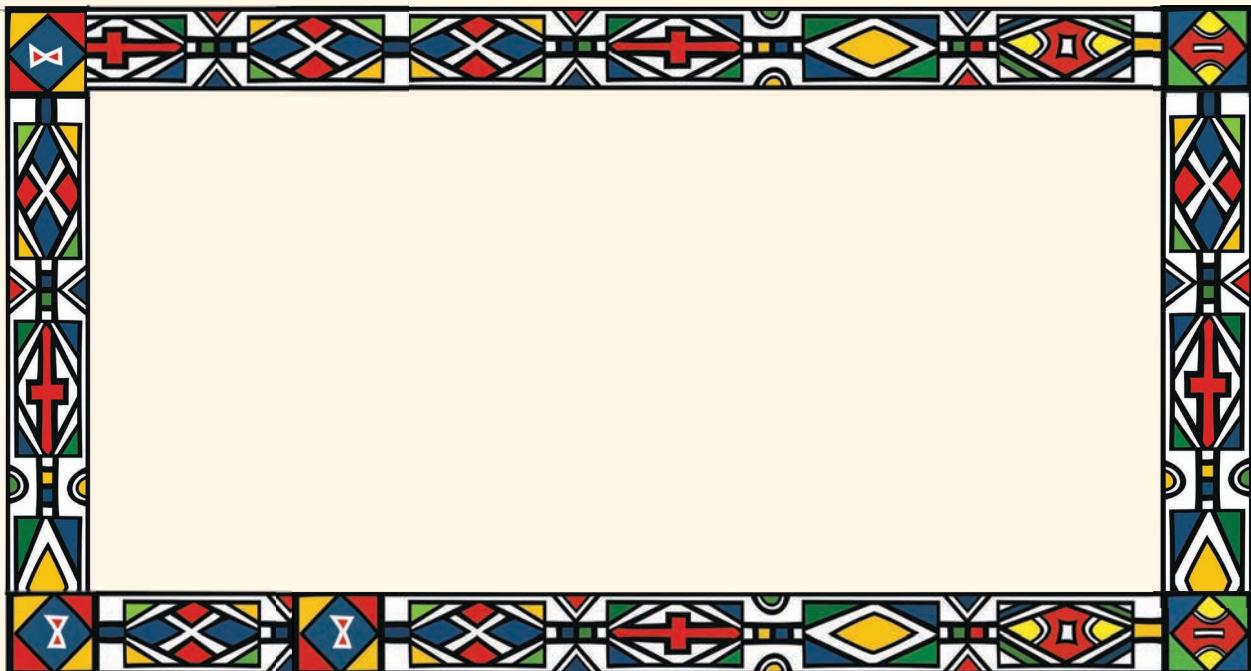

2

3

4

20

Tokisetso ya phamofolete

Ha re ngoleng

Rala phamofolete ya hao. Tlatsa mmapa wa mohopolo. Nomoro e nngwe le e nngwe ya boloko e emetse nomoro ya leqephe phamofoleteng.

Ha o se o entse phamofolete ya hao ha solanka, e badise metswalle ya hao.

1

Rala khabara ya kantle.

2

Ngola tlhahisolesding e hlokahalang.

3

Ngola tlhahisolesding e hlokahalang.

4

Ngola tlhahisolesding e hlokahalang.

5

Ngola tlhahisolesding e hlokahalang.

6

Nehelana ka dintlha tsa phumaneho ya hao le aterese.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao ● Ngola feela ntle ho makgethe ● Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang ● Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Dipolelonolo le dipolelomararana

Polelo e na le dikarolo tse pedi.

1. Motho kapa ntho eo polelo e leng ka yena e bitswa **moetsi**.
2. Se bolelwang ka motho kapa ntho se bitswa ketso. Kamehla **ketso** e kenyelletsa leetsi la polelo.

Thabo	o wele baeskkeleng
Moetsi	Ketso e nang le leetsi wele

Ha re ngoleng

Dipolelong tse latelang, bolela moetsi le ketso Ngola **moetsi** tlasa karolo ya polelo e re bolellang hore ke mang kapa ke eng e eo polelo e leng ka yena Jwale sehela moetsi mola. Ngola **ketso** tlasa karolo e nngwe ya polelo mme o sehele leetsi mola.

Polelo e nang le moetsi a le mong le leetsi e le leng e bitswa polelonolo.

Sephehi	Se entse kuku.
Sefofane	Se fofile hodima thaba.
Sephei se nonneng se thabileng	Se entse kuku e kgolo ya monokotshwai.
Sefofane se seholo sa silivera	Se fofile hodima thaba e majwe.

Ho kopanya dipolelo

Re ile sekolong

mme

Yaba re bapala netebolo

Ho kopanya mantswe

Ha re sebedisa dipolelonolo feela ho seo re se se ngolang le seo re se buang, puo ya rona e ke se utlwahala. Ha re kopanya dipolelo ka makopanyi ho etsa dipolelomararane, di tla utlwahala.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

mme

le

empa

hobane

Leha ho le jwalo

Sebedisa le leng la makopanyi ana ho kopanya
dipolelo tsena. Jwale sehela maetsi mela

Mantswe ao re a
sebedisang ho kopanya
dipolelwana le dipolelo
a bitswa **makopanyi**. Di
bohlokwa ho amanyeng
dipolelo mmoho.

1. Pulane o ithuta ka thata		ka nako tse ding o fumana matshwao a mabe.
2. Pulane o fumana matshwao a mabe ka nako tse ding		o ithuta ka thata.
3. O lahlehile		o ne a na lemmapa.
4. Ba ne ba futsanehile		ba ne ba ena le ho lekaneng ho ja.
5. Nomsa o rata diapole		o rata dipere.
6. Nomsa o rata diapole		ha a rate dipere.
7. O siile buka ya hae hae		o ne a ka bala le motswalle wa hae.
8. Titjhere o ne a le molemo		o ne a le bohale.
9. Meroho e metse hantle		ho ne ho na le pula e nyenyane.
10. Maemo a lehodimo a ne a le mabe		re qetile hore re se ye.
11. O ne a halefile		ke fihlile morao ho nako.
12. O ile mabenkeleng		o rekile tjhokolete.
13. Thabo o bapala kirikete		o bapala bolo.
14. Ho ne ho tjhesa		ra qeta ka ho sesa.
15. Ha a bone lefifing		ha a kganne bosiu.
16. Re qetile ho se ye		o tsohile morao ho nako.

TEACHER: Sign

Date

Ho susumetsa

Na o ye o susumetsa ba bang ho dumellana seo o se hopolang kapa ho o dumella ho etsa kapa ho fumana seo o se batlang? Ha ho le jwalo, o tlameha ho ithuta ho sebedisa puo ya tshutshumetso. Bohle re sebedisa kgang e susumetsang, haholo ha re batla h oho kgodisa batswadi ba rona kapa matitjhere ka se seng.

*Mme, na nka bah abo
Pule mafelong a beke
hle? Batswadi ba hae bat
la be ba le teng...*

*Ntate hle, na nka
fumana ntja jwaloka
phoofofo ya setswalla?
Ke a tshepisa ke tla e
hlokomela...*

Ha re baleng

Tadima mehlala e latelang yah o ngola ho susumetsang.

Sehlooho

Bohle sekolong ba tshwanetse ho boloka motlakase

Sepheo

Ho kgodisa bohle sekolong ho boloka motlakase

Bamamedi ba
kgethilweng

Hlooho ya sekolo le matitjhere

Mohlaleng
ona mongodi
o fan aka
mabaka mme
a atolose
mabaka ao
ho matlafatsa
kgang ya hae

Lebaka la pele

La pele, disebediswa tsa elektroniki di sebedisa motlakase o mongata.
Kahoo dikhomphutha, diporojekta , diradio di tlamehile ho tngwa ha di
sa sebediswe. Bekeng e fetileng, disebediswa tsohle di ne di tlohetswe di
ntse di le motlakaseng ka nako ya kgefutso le kamora sekolo

Lebaka la
bobedi

La bobedi, disebediswa tse kang mabone le dihitara le tsona di sebedisa
motlakase o mongata. Bohle ba tlamehile ho tima mabone ha ba le siyo
ditlelaseng. Dihitara le difene di sebediswe feela ha maemo a lehodimo
a le mabe haholo. Bekeng e fetileng dihitara di tlohetswe di tuka bosiu
bohle.

Kgutsufatsa
kgang ena.
Nehelana ka
tlhahiso e
qetellang.

Ha re phethela , ha bohle re nahana ka ho boloka motlakase, re
ka fokotsa tshebediso ya rona ya matla. Re tshwanetse ho fokotsa
tshebediso ya matla hona jwale

Buisana ka dikarabo tsa dipotso tsena le motswalle. Ke dintlha dife tseo mongodi a fanang
ka tsona, mme ke bopaki bofe boo a fanang ka bona ho tshehetsa e nngwe le e nngwe?

Letsatsi:

Na TV e mpe baneng?

Sehlooho

Ho kgodisa batho hore TV ha e mpe baneng, le hore le ha e na le ho kgothaletsa mekgwa e mebe, e kgona ho nehelana ka disebediswa tse molemo tsa thuto le mekgwa e metle

Mohlaleng ona mongodi o fan aka mahlakore a mabedi.
"Lehlakoreng le leng ho tjena" ha "ho le leng ho le tjena".

Batswadi le matitjhere

Sepheo

Batho ba kgethulwang

Ka letsohong le leng dipapatso tsa TV di kgothaletsa bana hob a meharo ha ba reka. Hape ha ho molemo ha ban aba shebella dipapadi ho TV. Ba tlameha hore ba be le seabo dipapading.

Letsohong le leng

Letsohong le leng TV e ka neha bana tsebo eo ba e hlokang. Mananeo a mangata jwaloka ka Learning Channel, a ruta babuhi mmokotaba wa dithuto. Ho feta moo TV e bontsha mekgwa e metle ya bophelo bo bottle

Ka ho le leng hape

Ho qetella, leha h oho boha TV ho ka lebisa ditlwaelong tse mpe, e ka ruta mme ya kgothaletsa bophelo bo bottle.

Kgutsufatsa dintlha tsena. Fan aka dikgothaletso tsa ho qetela.

Ha re bue

Mongodi o fan aka dikgang tse kae?

Ke dintlha dife tse pedi tseo a nehelanang ka tsona lehlakoreng la TV?

Ke dintlha dife tse pedi tseo a nehelanang ka tsona kgahlano le TV?

Ke dife tse dumellanang le TV tseo matitjhere a ka di sebedisang?

Ke dife tse kgahlano le TV tse ka dumellanang le batswadi?

TEACHER: Sign _____ Date _____

Ho ngola kgang e susumetsang

Ha re etseng

Buisana le motswalle ka ditaba tse latelang mme o kgethe e le nngwe ho ngola ka yona. Jwale sebedisa leqephetshebetso le latelang ho lokisetsa kgang ya hao.

Phomolo ya dikolo e lokela ho lelefatswa.

Bana ba lokela ho fokoletswa mosebetsi wa hao.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao ● Ngola feela ntle ho makgethe ● Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokalang ● Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

1 Sepheo

2 Sehlopha se kgethilweng

3 Kgang ya pele

4 Kgang ya bobedi

Tlatsa sehlooho mona

5 Kgang ya boraro

6 Dikgothaletso

7 Qetello

Ha re bue

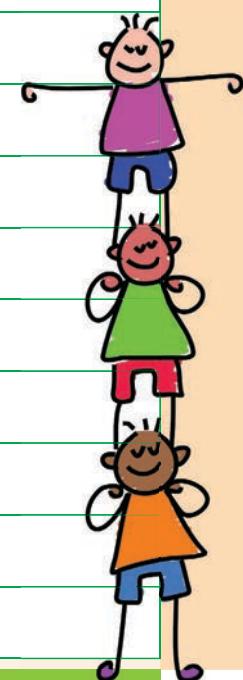
Hlahloba kgang ya hao hore e jwang pele o e ngola leqepheng le ka motsheo.

Ha re ngoleng

Sebedisa mmapa wa hao wa mohopolo ho
qapa kgang e kgodisang.

Sehlooho	
Sepheo	
Sehlopha se kgethilweng	
Kgang ya pele ho tshehetsa sehlooho sa hao	
Kgang ya bobedi ho tshehetsa sehlooho sa hao	
Kgutsufatsa kgang. Nehelana kgothaleto e kwalang.	

Disebediswa tsa thothokiso le tse ding

Papiso e bapisa dintho tse pedi mme e hlahise ho tshwanang ho tsona. E sebedisa jwaloka le sa.

Papiso

O moħolo jwaloka ntlo.

O ka nahana mehlala e meng?

Tshwanthiso e bapisa dintho tse pedi ka hore e nngwe ke ntho e nngwe hape. Ha e sebedise jwaloka le sa.

tshwantshiso

Sefahleħo sa ħae e ne e le setshwantsho.

O ka nahana ka mehlala e meng?

Mantswe a tlhaku tse tshwanang a sebediswa ka tatellano ho hohela mobadi.

Phetapheto

Kgosi ya mahosi le mahosana.

O ka nahana ka mehlala e meng?

Mantswe a nang le ditumannotshi a sebedisetswa ho etsisa medumo eo ho ngolwang ka wona, le ho hlahisa maemo.

Asonense

O buille le sebui?

O ka nahana ka mehlala e meng?

Letsatsi:

Ana ke mantswe a nang le moelelo o tshwanang. Re sebedisa mahlalosanngwe ha re batla ho hlakisa puo ya rona.

Motho o halefile/kgenne.

O ka hopola mehlala e meng?

Mahlalosanngwe

Ana ke mantswe a nang le meeleo e fapaneng.
Ke a sebedisa ho bontsha ho se tshwane

Malatodi

O kanahana ka mehlala e meng?

Ke mantswe a etsisang medumo.

Maetsisamodumo

O ka hopola mehlala e meng?

*jwara
thwaa
thuu*

Phetapheto ya medumo ya ditumammo ho hang
kapa habedi ka tatellano.

Phetapheto

Monono ke mohodo ke mmuwana.

O ka nahana mehlala e meng? Bona kamoo m le n di phetwang ka teng.

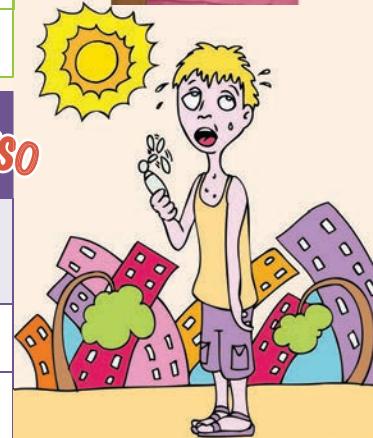

Re e sebedisa ho feteletsa.

Phefeteletso

Ho ne ho bela ke motjheso kaieno.

O ka hoopla mehlala e meng?

TEACHER: Sign

Date

Puisano bosiu bo boholo

Ha re ngoleng

Tse ding tsa dipolelo tse mahareng di hhalosa mophetwa ya letsohong le letona, tse ding di hhalosa mophetwa ya ka letsohong le letshehadi. Taka mola ho tloha polelong ka nngwe ho leba ho mophetwa ya nepahetseng

O batlang
moo bosiū
tjee?

Koloi ya hae e na le
lebone le kganyang le bolou.
O na le junifromo e
makgethe e bolou.
Moriri wa hae o eme ka
ditsetlela tse bohlaswa.
O shebahala eka o hloka
ho hlapa bateng.
O na le lenseswe le tebileng.
O bonahala a tshohile
ebile a le molato.
O bonahala a tiile.
Ke Zakes, o dilemo di 11.

Letho. Ke
itadimetsé kgwedi
le dinaledi

Ha re ngoleng

Jwale ngola seo baphetwa ba babedi ba se tjhong
ho e mong ka mong. Sena se bitswa puisano.
Puisano e o bolella seo batho ba se tjhong.
Ditshwantshiso di ngolwa tjena. Ha o qetile
puisano ya hao e tshwantshisetse tlelase.

Lepolesa:

O batlang seterateng bosiu bo ka?

Zakes:

Lepolesa:

Zakes:

Lepolesa:

Zakes:

Lepolesa:

Letsatsi:

Mantswe a
matjha

Ha re bue

Hon a le dibui tse kae puisanong ena?
Ke bo mang?
Lentswe leo lepolesa le buang ka lona le fapano jwang le la
setlokotsebe sa moshemane?

Ha re ngoleng

Ngola serapa moo o hhalosang e mong wa baphetwa.

Jwale ngola seo baphetwa ba babedi ba se tjhong ho e mong ka mong .
Sena se bitswa puisano.

Titjhere:

Lena ke lekgetlo la boraro o sa etsa mosebetsi wa hao wa hae.

(wena):

--

Titjhere:

--

(wena):

--

Titjhere:

--

(wena):

--

Titjhere:

--

Ha re baleng

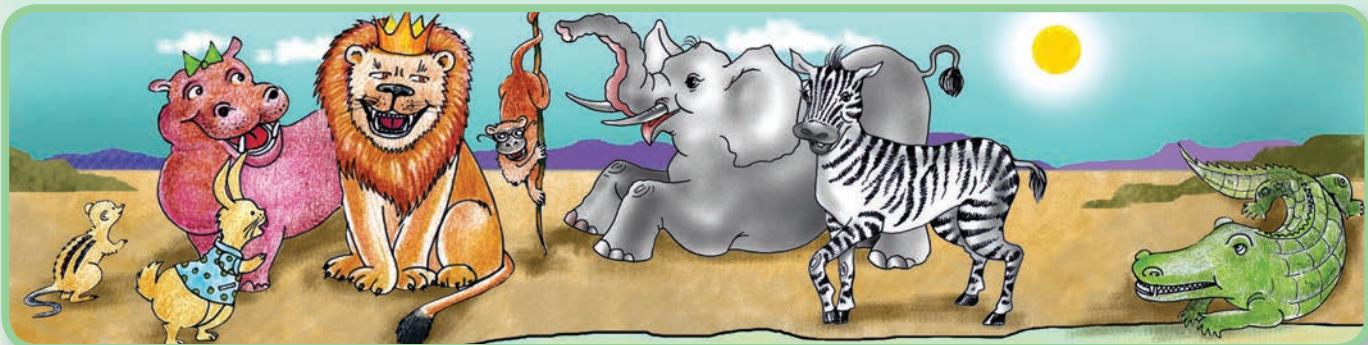
Baphetwa paleng ena ke bo mang?
E behelwa jwang! Na o ka thonya sebopeho sa
puisano? Dibui ke bo mang?

Ha re bue

Bala tshwantshiso ena haholo le metswalle e 7, hore e mong le e mong a bale
karolo ya diphoofolo mme e mong e be yena ya phetang pale ka ho bala ditaba
tse ngotsweng hare.

Kgale kgale , diphoofolo tsohle tsa motseng wa Brer di ne di phela mmoho ka thabo. Bophelo bo
ne bo le monate, mme mebutla e menyenyane, qwaha e metsero, le dikubu tse thabileng, kwena e
bohlale, le ditlou tse kgolo, le ditshwene tse masene di ne di phela ka thabo mmoho....ho fihlela tau
e sa lokang e fihla mme e batla ho dija kaofela!. Ho tloha tsatsing leo diphoofolo di ne di tshohile
ka dinako tsohle. Ka letsatsi le leng, le ha ho le jwalo, tsa nka qeto e sebete: di tla ilo bua le tau ho
fumana tharollo ya sena. Ha tau e bona diphoofolo kaofela di atamela, a thaba haholo, a hoopla hore
ha ho no hlokahala hore a tsome tsatsing leo - dijo tsa hae di ne di tliswa. Empa ha a ntse a rothisa
math eke hoopla dijo tsa hae, tshwene e sebete ya bua le yena:

Tshwene: Ka kopo hle Mong. Tau... mm...re hloka ho bua le wen aka taba ya bohlokwa. Ha o re
bolaya kaofela ha o sa hlola o ba morena.

Yaba diphoofolo di qala ho bua ka nako e le nngwe.

Qwaha: Le jwale, o tla hloka eo o mobusang.

Kwena: E tla ba wena feela pusong ya hao.

Kubu: Mme o tla lapa haholo ho se nay a setseng eo o tla mo ja!

Tlou: O tla bolawa le tlala!

Mmutla: Kahoo re na le tlhahiso: Ha o ka emisa ho re bolaya, re o tshepisa ho o tlisetsa eo o tla
mo ja letsatsi le letsatsi. Ha ho nah o hlokahala hore o boele o tsome hape. O ka dula
wa labella TV letsatsi lohle. Tau a mamela seo ba se buang.

Tau: Le tla ntlisetsa dijo tsa ka? Ke tharollo e ntle eo! Empa
e reng ke le boelle: ha le ka tlodisa letsatsi le ha le le
leng, ke tla le ja kaofela ka nako e le nngwe!

Yaba ho dumellanwe. Ho tloha moo phoofolo e le nngwe e ne e
romellwa tau letsatsi ka leng, mme tau e ne e thabile haholo. Ka
tsatsi le leng e ne e le mmutla ya tlamehang ho nehelana ka bophelo
ba hae ho fepa tau. Mmutla o ne a sa battle ho shwa, kahoo a nahana
leqheka.

Pele o bala

- Sheba ditshwantsho le dihlooho mme
o leke ho noha hore se ngotsweng se
mabapi le eng. ● Bala leqhephe mona le
mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

- Lekanya seo o se nohileng le seo
badileng ka sona. ● Ha o sa utwlisis
serapana seo, bala hape o iketlile.
Se balle hodimo.

Buutle, mmutla wa leba ha tau. Ha a fihla tau o ne a nyoloha a theosa. O ne a lapile haholo.

Ha a bona mmutla o monyane, a halefa haholo.

Tau: O nahana hore mmutla o monyane tjena ka wena o ka mpho nama e lekaneng letsatsi? Ke lapile haholo, mme bona hore o monyane ebile o otile jwang!

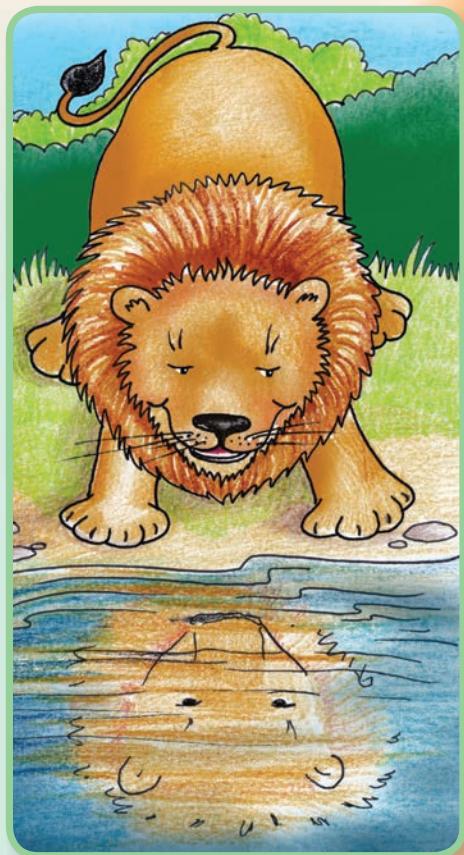
Mmutla: Diphoofolo di ne di rometse mebutla e tsheletseng, Mong Tau, feela e mehlano e bolailwe mme ya jewa ke tau e nngwe.

Tau: Tau e feng? Ke nna morena mona.

Mmutla: E ne....ho. Ne ho na le tau e kgolohadi. Tau eo e itse eke yena morena wa nnete wa moru.

Tau: Nkise ho tau eo e nngwe, ke tle ke tsebe ho e ruta hore thuto- ke puso ya KA mona!

Mmutla wa lebisa tau nokeng e tebileng. A bolella tau hore tau e nngwe e ne e le hara noka. Tau ya tadima hara noka mme ya bona seriti sa yona. A nahana hore ke tau e nngwe. O ile a puruma haholo ya ba o tlolela ka metsing hang ho lwantsha seo a neng a nahana hore ke tau e nngwe. Tau a otlanya hlooho ya hae majweng mme a qwela. Ka thabo e kgolo mmutla o monyane wa kgutlela diphoofolong tse ding ho di bolella ditaba tse monate. Mme diphoofolo tsohle tsa motseng wa Brer tsa phela hamonate hoy a hoi le.

Ha re ngoleng

Bala dipotso tse latelang mme o di arabe dibakeng tseo o di fuweng.

Hobaneng diphoofolo tse ding di ne di tshaba tau tjee?

Leqheka la mmutla o monyane e ne e le lefe?

Pale ena e ka tshwanelwa ke sehlooho sefe?

Hobaneng diphoofolo di ne di kokowetsa(ee.mm) ha di bua le tau?

Tokisetso ya tshwantshiso

Ha re bue

Maqephetshebetsong a mabedi a fetileng o badile dipuisano tse pedi. Jwale lokisetsa ho ingolla puisano ya hao. Sebetsa le e mong ho phethela mmapa wa mohopolo.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao • Ngola feela ntle ho makgethe • Kopa motswallé ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang • Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Sehlooho sa tshwantshiso

1 Baphetwa ke bo mang?

2 Moralo ke ofe?

3 Tikoloho ke efe?

4 Mopheti wa ditaba o tla reng?

5 Ke molaetsa ofe oo ke batlang ho o fetisa?

Ha re ngoleng

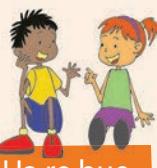
Sebedisa mmapa wa mohopolo ho ngola fela ebe o hlophisa le ho lokisa seo, ha o qetile ngola tshwantshiso ya hao ka makgethe sebakeng seo o se fuweng.

Hlalosa tikoloho

Mabitso a baphetwa	Seo ba se buang ho lekgathe leiwale

O ka bopa baphetwa ba hao ka seo ba se buang. Ngola mantswé a nnete ao baphetwa ba hao ba a sebedisang. Tlatsa mabitso a baphetwa kholomong e letsohong le letshehadi mme o ngole seo ba se buang ho lekgathe leiwale.

Letsatsi:

Ha re bue

Ha barutwana ba sehlopheng sa hao ba bale tshwantshiso eo o e ngotseng. Ba kgonne ho latela moralo? Ba kgonne ho tseba baphetwa tshwantshisong ya hao?

TEACHER: Sign _____ Date _____

Ho tlaleha ka seo ba se buang

Sebedisa diabulwa le dikwalwa: O qala kapa o qetela ka leetsi la ho bolela, jwaloka botsa, e re, hhalosa. "Mphe sebaka hle," ho kopa Bongi, kapa Bongi o a kopa "Mphe sebaka hle". "Nka tsamaya le wena?" ho botsa Sello, kapa Sello a botsa " nka tsamaya le wena?"

Ha re ngoleng

Tlatsa diabula le diakwala qalong le qetellong ya seo sebui ka seng se se buang.

Tshwene ya botsa Mong Morena nka bua le wena.

Mmutla a re ha o re ja kaofela o tla ba mong pusong ya hao.

Tau ya botsa le tla tlisa dijo tsa ka monyako w aka?

O e etseditseng? a botsa.

Anna a re ha ho seo re ka se etsang ka sona.

Jwale ngola seo ba se buang ho puo pehelo.

Anna

O nahana hore e tla na ka Moqebelo?

Tjhate ya boemo ba lehodimo e bontsha pula bosiu feela.

Bongi

Jabu

Ke hantle hoba Chiefs e a bapala!

Letsatsi:

Kopanya dipolelonolo tsena ho bopa dipolelomararane.
Sebedisa le kapa hobane.

Mantswe
matjha

Katse e jele tweba. Katse e jele kase e itseng

Re utlwile modumo o makatsang. Re ne re tshohile.

Ntja e bohotse. Ho ne ho na le motho hekeng

Re mathetse ho itshireletsa. Pula e nele.

O rekile mose. O rekile dieta.

Ha re ngoleng

Fumana mahlalosangwe(mantswe a nang le moevelo o le mong) bakeng sa mantswe tafoleng. Sebedisa mantswe ana ho o thusa

lahlehile   tsofetse   sebete   kgathetse   robehile   ditshila   ahile
nahana   nnyane   bohlaswa   sephara   tshohile   benya

Mahlalosangwe
ke mantswe a
nang le moevelo
o tshwanang.
Mohlala, thaba ke
lehlalosangwe la
nyakalla.

Tshohile	
Benya	
Bohlaswa	
sebete	

Batsi	
Senyehile	
Tsofetse	
seretse	

Jwale nahana ka **malatodi** a mantswe a sehetsweng mela. A ngole lebokoseng qetellong ya polelo.

E ne e le <u>letsatsi</u> le tjhesang.	
Ke ne ke bona hore ntja ya ka e a kula, mahlo <u>a yona</u> a ne a le leroootho.	
Ke pasitse teko ya ka ya mmetse <u>mme ka</u> sebetsa hamper Senyesemaneng.	
Buka ena e bodutu.	
Pula ha e lepehe <u>ka nako</u> ena <u>ya selemo</u> .	
Tsela e ne e <u>patisane</u> <u>mme e</u> <u>le dikoti</u> .	

TEACHER: Sign

Date

Ha re baleng

Ho ithimola ho hobe

Maobane ke ne ke ithimola,
ke ne ke ikutlwa ke kula.
Ke ile ngakeng e mphileng pilisi e pinki.

Ka hora ya borobedi ka ilo robala.
Yaba ke tima lebone.

Ka sebedisa lebokose lohle la pampiri ya
mamina ke ithimola bosiu bohle.

Ka ithimola , thimola bosiu bohle.
Ha ke a fumana phomolo e kaalo.
Ke leo he lebaka , titjhere, ha ke feitse
teko ya ka ya mopeleto.

Bruce Lansky (e lokiseditswe)

Ha re bué

- Leka ho fumana morethetho kapa nako ya thothokiso.
- E bale haholo mme o ope diatla hoy a ka nako ya yona.
- Bua le eo le mphato wa hao ka taba ya thothokiso.

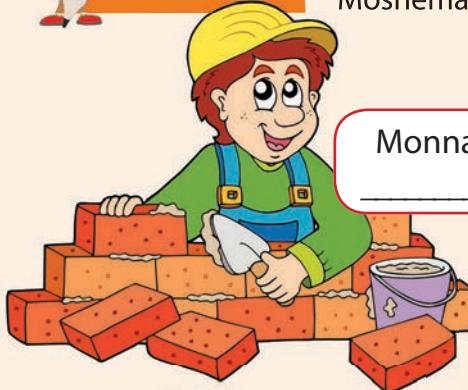
Ha re ngoleng

Ngola thothokiso ya hao. Leka ho etsa hore mola o mong le o mong wa bobedi o felle ka lentswe le raemang. Ngola thothokiso ya hao feela pele. E balle motswalle wa hao haholo mme o e ngole sekbakeng se ka tlaase.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Monna ya tsebang ho aha ke _____.

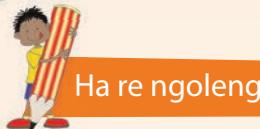
Motho ya tsebang ho betla ke _____.

Motho ya etang ke _____.

Mosadi ya tsebang ho roka ke _____.

Ha re ngoleng

Tlatsa mabitso a diphoofolo ho getella tshantshanyo tsena.

Hangata re hhalosa ntho ka hore e tshwana le e nngwe e sele. Mohlala, ha motho a le matla haholo, re ka re "O matla jwaloka tau". Sena se bitsa tshwantshanyo. Hangata re sebedisa diphoofolo ho tshwantshanya.

1	O bolma jwaloka tlou	tlou
2	O sebete jwaloka	
3	O maphathaphate jwaloka	
4	O lenama jwaloka	
5	O lokohile sa	
6	O bonolo sa	
7	O lapile sa	
8	O ikghomosa sa	

TEACHER: Sign _____

Date _____

Dithoko tse thoholetsang Afrika Borwa

Ha re baleng

Ha re tshwaraneng ka
matsoho Afrika Borwa, Re
setjhaba se motlotlo.
Moho re bina pina ya rona,
Nkosi Sikelel' iAfrika.

Ha re bue

- Thothokiso ena e bua ka eng?
- Dithoko ke eng?
- Na dithoko tsena di na le morethetho?
- Batho ba bina dithoko neng?

Ha re ngoleng

Lona jwaloka barurwana le nahana hore le ka etsa eng ho etsa nahा ya rona
tulo e ntle ho dula ho yona? Tlatsa mehopolo ya hao mmapeng ona wa
mohopolo.

Le rona bana ba bannyane re thusé ho bopa
naha ya rona.

Ha re etseng Afrika Borwa tulo e molemo
Nkosi Sikelel' iAfrika.

Masakhane ha re aheng.

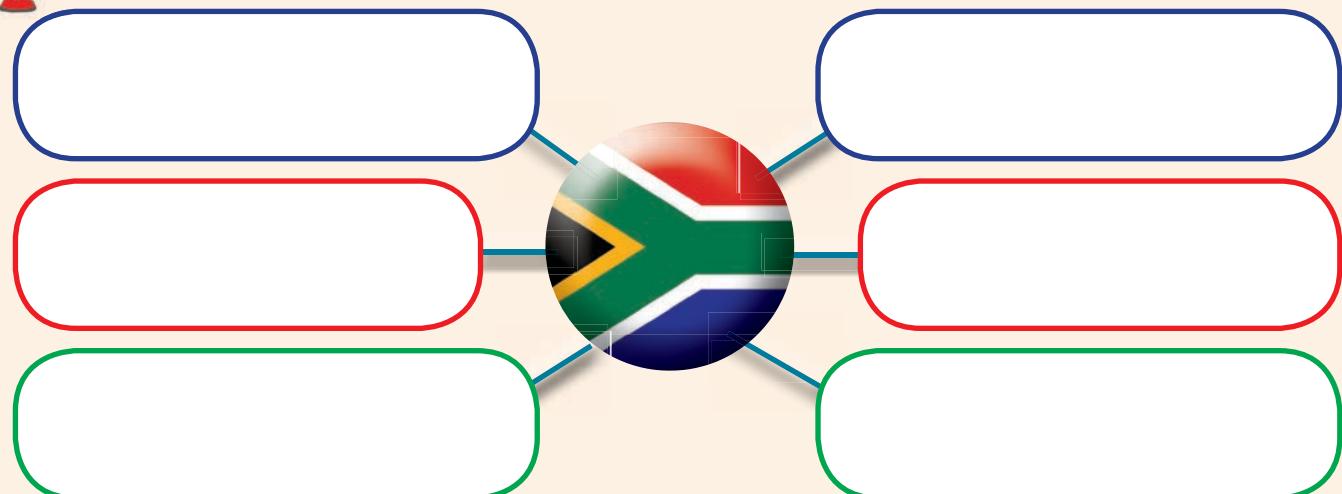
Re baetapele ba moso,

Baetapele lefatsheng la rona la letsatsi.

Nkosi Sikelel' iAfrika.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao ● Ngola feela ntle ho makgethe ● Kopa motswallé ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang ● Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Letsatsi:

Mantswe a matjha

Jwale ngola serapa kamoo le ka etsang Afrika Borwa tulo e ntle ho dula ho yona.

Ha re ngoleng

Sebedisa mehopolo e mmapeng wa hao wa mohopolo.
Re o file polelo ya sehlooho sa taba ho qala serapa.

Afrika Borwa ke naña e ntle mme bohole re ka thusa ho e etsa tulo e ntle ho dula ho yona.

Jwale ngola thothokiso ya hao ka bophelo Afrika Borwa.

Boikgathollo

O tadima kgwedi,
O benya hodimo mane; o
mme o shebahala
Jwaloka lebone moyeng.
Beke e fetileng o ne a le
monyenyan ebole a bopehile
jwaloka seqha; Empa jwale o
hodile
O tjhitja jwaloka O.
E Follen

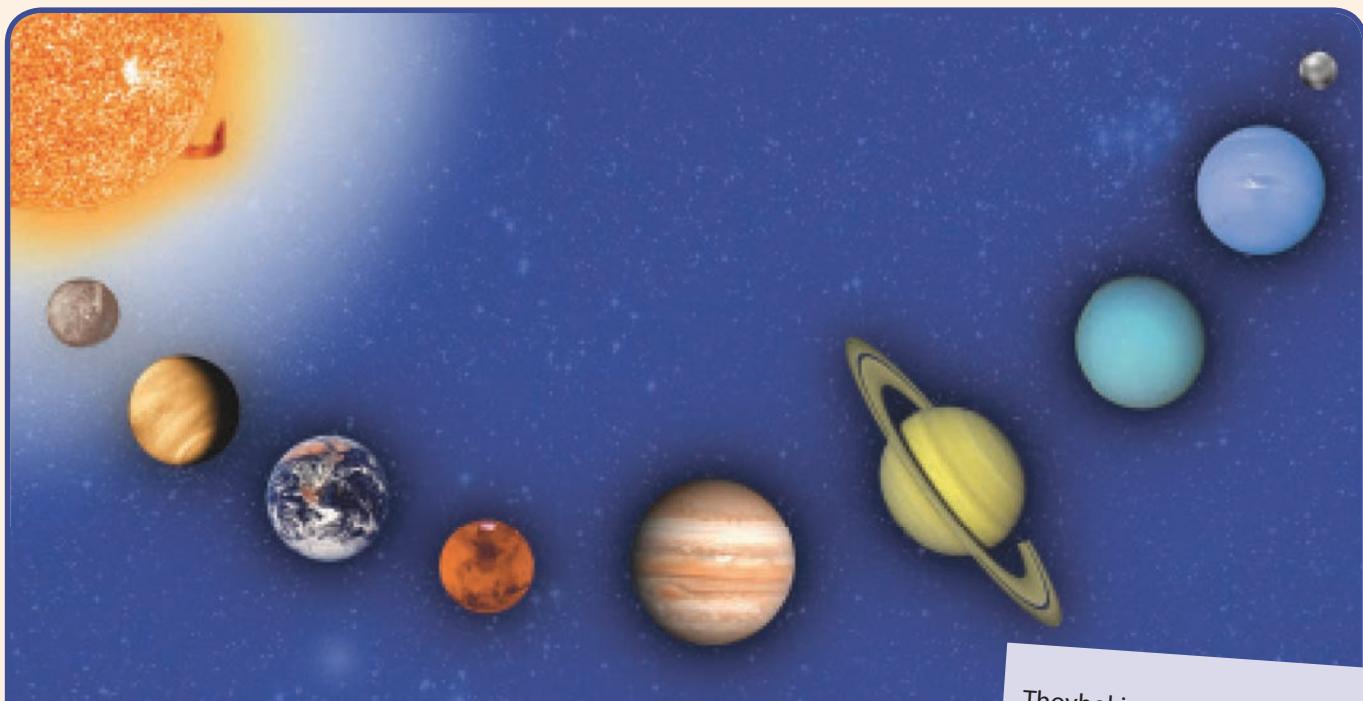

TEACHER: Sign _____ Date _____

Ha re bué

- Na o tseba mabitso a dipolanete?
- Na o a ipotsa hore dipolanete di jwang?
- Na di tshwana le polanete ya rona lefatshe?
- Na o kile wa bona e nngwe ya tsona bosiu, marung?
- Na o a tseba hore re bohole bo bokae ho tloha ho letsatsi?

Thoyhokisong ena Pluto e ntse e bitswa polanete. Ka 2006, le ha ho le jwalo, borasaense ba dumellane ka tlhaloso e ntjha ya seo polanete e leng sona, mme ba qetq ka hore Pluto, hantlentle ha se polanete.

Dipolanete tse robong di bidika ho potapota letsatsi. Mamela ha ke di bitsaka bonngwe.

Mercury? Ke teng! Ya pele polanete e atametseng letsatsi.

Venus? Ke teng! Ya bobedi, e benyang kganya eka e ntjha.

Lefatshe? Ke teng! Ya boraro, ke lapeng la hao le nna. Mars? Ke teng! Ya bone, e kgubedu e emetse ho thunya.

Jupiter? Ke teng! Ya bohlano, e kgolo ka ho fetisia.

Saturn? Ke teng! Ya botshelala sedikadikwe sa lerole le leqhwa di kopane.

Uranus? Ke teng! Ya bosupa, e sekametseng hodimo mahodimong.

Neptune? Ke teng! Ya borobedi ka letheba le lerootho mme eo boholo ba ya ho tsotehang.

Pluto? Ke teng! Ya borobong e nnyane mme yah o qetela tatellanong!

M. Goldish (Fetoletse)

Ha re bué

- Thothokiso ena e bua ka eng?
- O hopola hore sethethokisi se ngolletseng thothokiso ena?
- Thothokiso e o bolella eng ka boemo ba dipolanete?
- Polanete ya rona lefatshe e bohaufi bo bokae ho tloha ho letsatsi?
- Bala thothokiso haholo mme o tape hoy a ka morethetho.

Ha re ngoleng

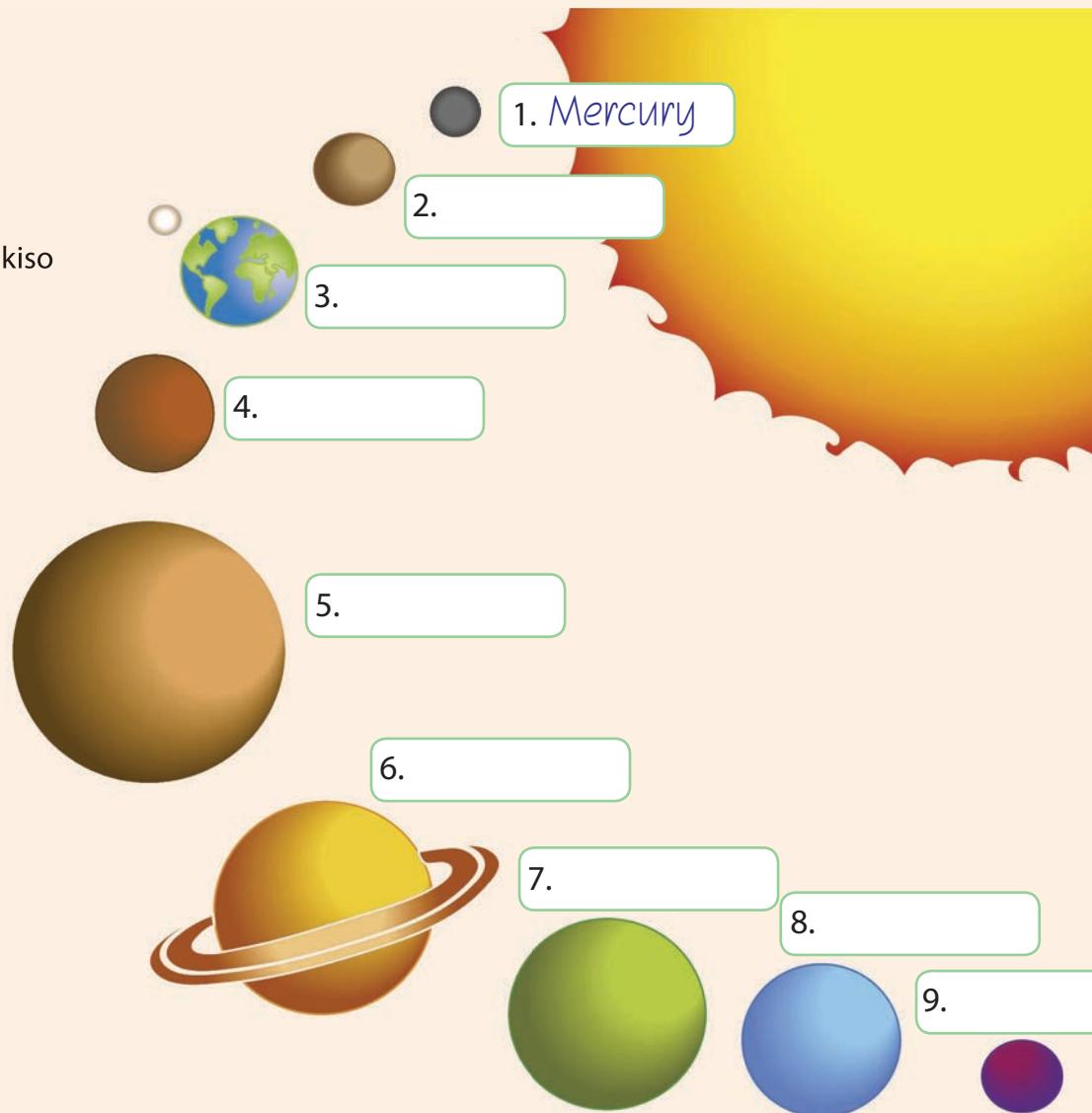
Haeba ho na le mantswe a raemang a ngole fatshe. Haeba thothokiso e sa raeme bolela jwalo.

pedi	ntjha				

Ha re etseng

Jwale tadima thothokiso le sethwantsho se tlase. Sheba hore na o ka tlatsa mabitso a dipolanete ho ya ka boemo ba tsona ho tloha letsatsing. Thothokiso e o bolella ka boemo ba polanete ka nngwe. Thothokisong ena sethethokisi se bitsa dipolanete mme e nngwe le e nngwe e a arabela. O tshwara polanete ka nngwe eka ke motho. Sena re se bitsa mothofatso.

Ngola thothokiso

Ha re ngoleng

Etsa tokiso yahoo ngola thothokiso. Haeba di le teng ngola dipolelo tse raemang. Ha di le siyo bolela jwalo. Sebetsa le motswalle. Nahanang mme le sekaseke e be le ngola mehopolo ya dirapa tsa thothokiso mabokoseng. Jwale ngola dipolelo tse raemang lebokoseng ka leng, ha di le teng. Ha di le siyo bolela jwalo.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao
- Ngola feela ntle ho makgethe
- Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Sehlooho sa
thothokiso

Letsatsi:

Mantswe a
matjha

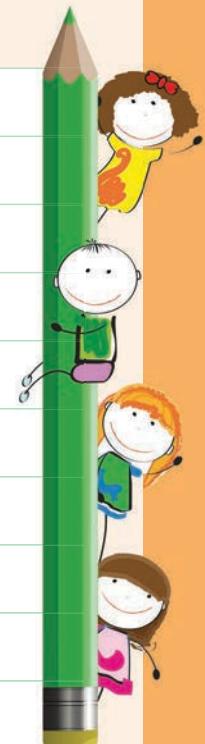
Tshwantshiso ke eng?

Re sebedisa tshwantshiso haholo thothokisong. Tshwantshiso ke tshebediso(hangata lebitso) kapa polelwana ho hhalosa semelo sa sa ho hong. Mehlala: O na le pelo ya leqhwa. Sefahleho sa hae e ne e le setshwantsho. Ha o sebedisa tshwantshiso, o a bapisa empa ha o sebedise "sa" kapa "jwaloka"

Ha re ngoleng

Jwale ngola thothokiso ya hao ka makgethe mme o e behele sehlopha sa hao.

Ha re bue

Bolela hore tshwantshiso ka nngwe mona e bolelang. Taka setshwantsho ho bontsha e nngwe ya tsona.

Titjhere wa rona o ne a le siyo mme sekolo sa fetoha diserekisi.

A hwama ke ho tshoha.

Teko e ne e le bonolo- e ne e le bohobe le lebese.

TEACHER: Sign _____ Date _____

ITEKOLE

Ke kgona

- Ho bala tshomo
- Ho bala sengolwa se susumetsang
- Ho sekaseka sengolwa se susumetsang
- Ho bala taba e lesedinyaneng
- Ho bona sehlooho, mmokotaba, tlhahiso
- Ho bala puisano
- Ho lokisetsa le ho ngola pale
- Ho lokisetsa le ho ngola taba ya lesedinyaneng
- Ho lokisetsa le ho ngola puisano
- Ho lepa pheletso ya pale
- Ho tshwantshisa pale
- Ho bona baphetwa, moralo, tikoloho le baphetwa
- Ho sebedisa dihlongwapele le dihlongwanthao
- Ho nehelana ka malatodi le mahlalosanngwe
- Bona moetsi le moetsuwa
- Bona le ho sebedisa mefuta e fapaneng ya mabitso
- Ho sekaseka papatso
- Ho bona sehlopha se kgethilweng
- Bona disebediswa tse fapaneng papatsong
- Ho ngola papatso ke sebedisa dikapuo
- Ho rala bukana
- Ho hhalosa se bolelwang ka polelonolo le polelomararana
- Ho bona moetsi le ketso polelong
- Ho sebedisa diprepositioni ka nepo polelong
- Ho bona kgang le ho tshehetsa kgang puong e susumetsang
- Ho lokisetsa le ho ngola kgang e susumetsang
- Ho bona disebediswa tsa thothokiso tse kang tshwantshiso le tshwantshanyo
- Ho sebedisa puo e susumetsang
- Ho bona setamente, dipotso le ditaelo
- Ho etsa tumellano ya moetsi-leetsi
- Ho sebedisa maele le dikapolelo
- Ho sebedisa makgethi
- Ho sebedisa makgathe

Tema 3: Bolelang kamoo e etswang ka teng

Sengolwa se rutang

Korata 2: Dibeke 1 - 2

33 Ho baka dikuku tsa kopí

70

Bona dikamano tsa sengolwa se rutang. Seha mme o latedise ditaelo. Hlokomela disebedisa tse hloka halang. Araba dipotso tsa kutlwiso tse itshetlehileng ho resipe. Ho rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

34 Ho ngola resepe

72

Ho ngola resipe ya sejo se ratwang haholo. Ho ngola ditaelo tsa ho etsa tee ka tatellano. Phethela tjhate e latellanang ka diketso tsa letsatsi le tlwaelehileng.

35 Qalo le pheletso tse ntjha

74

Tsebiso ka dihlongwapele, dihlongwanthao, le dikutu. Meeleo ya dihlongwapele le dihlongwanthao. Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

36 Etsa ditantshi tsa hodima teseke ka tsena

76

Ho bala ditaelo. Ho phethela ditaelo hoy a ka ditshwantsho. Ho phethela tjhate a latellanang o sebedisa makopanyi.

37 Kamoo ke sebedisang letsatsi laka le tlwaelehileng kateng

77

Taka mmapa ho thusana le ditaelo tsa sebaka. Ho ngola ditaelo tsa sebaka.

38 Ngola lengolo le nang le ditaelo tsa tsela

78

Ho kgetholla moetsi, leetsi, le moetsuwa dipolelong. Ho kgetholla maetsi a se nang maetsuwa. Ho ngola dipolelo tse nang le moetsi, leetsi le moetsuwa. Ho rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

39 Moetsi, maetsi le moetsuwa

80

Ho kgetholla dikamano dikishinaring jwaloka. Mantswe a tataisang, mantswe a selelekela, ditlhaloso tse fapaneng le dikarolo tsa puo.

40 Seo bukantswe e re bolallang sona

82

Kutlwiso e itshetlehileng sengolweng.

Ho pheta pale

Kotara 2: Dibeke 3 - 4

41 Bosiu bo sa kgoleheng

84

Kutlwiso ya mokgwa wa hlahlolo ka bottalo o sebedis mofuta wa dipotso tse kgethwang le dipotso tse batlang tlhaloso.

Tsebiso ya maetsi a sa tswelleng. Rekota mantswe le meeleo dikishinaring ya hao.

42 Ditaba tse ding ka kwena

86

Pale e itshetlehileng ho tshwantshiseng Tadima semelo sa motho.

Ho qolla makgethi ho hlaosa mophetwa wa sehlooho. Ho sebedisa makgethi ho bopa boleng ba mophetwa wa sehlooho. Ho lokisetsa ho ngola moqoqo.

43 Letsatsi le latelang

88

Bosiu bo fetileng ke lorile.....

Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

44 Ke ngola pale ya ka

90

Ho ngola tshekatsheko ya buka, o sebedisa pale jwaleka tshiya ya sena. Nnete kapa tshomo? Puisano ka tafole ya lenaneo.

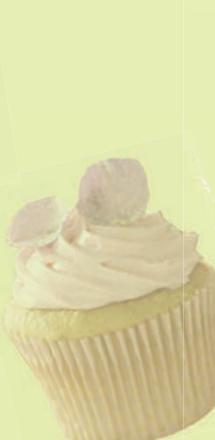
Mosebetsi ka maetsi a se nang moetsi le a nang le moetsi.

45 Ho tshekatsheko Buka hape

92

Ho lepa pale ka ditshwantsho le dihlooho. Puisano ka pale: Mophetwa, tikoloho le moraloo.

Tsebiso ya othobayokrafi e le sengolwa. Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

46 Mandela ya motjha

94

Ho ngola tshekatsheko ya buka o kgutsufatsa moraloo, tikoloho le mmokotaba.

Rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

47 Tshekatsheko ya buka

96

Tekodiso ya mefuta ya dingolo le kamano. Tekodiso ya makgatthe: lejwale, lefetile le letlang letselli. Mosebetsi hodima e nngwe le e nngwe ya tsena.

48 E ka nna ya etsahala

98

Boikgopotso ba makgatthe lefetile, lejwale le letlang letselli botong yah o bapala.

Itekole!

100

Itlhatlhobe o bapisa le kamoo o sebeditseng maqephetshebetson a 16 a fetileng.

Ho baka dikuku tsa kopi

Ha ré baleng

Motswako wa kuku

125 g majarine a bonolo

1 kopi ya tswekere

3 mahe

1 kgabana ya vanilla essense Hasa ho kgabiso

1½ kopi yafolouri e ikatisang

¾ kopi ya lebese

Dintho tse hlokehlang

Easing

50 g botoro e se nang letsmai

2 dikopi tsa tswekere ya easing

2 dikgapa tsa lebese

Mokgwa

Sephehi se ferekantse melao yah o etsa kuku ya tshomong. Bona haeba o ka fumana kamoo o ka etsang dikuku tsena.

Letsatsi:

Mantswe a
matjha

Ha re ngoleng

O hloka lebese le lekae?

O hloka folouru e kae?

Ho etsahalang ha o se o ntshitse dikuku ontong?

Bala resepe ka hloko mme o etse lenane la dintho tseo o di hlokang ho etsa dikuku tsena.

Ha re etseng

Nomora mehato tsena ho tloha ho 1 – 9 ho bontsha
lenane le nepahetseng la ketso.

Ntsha ho dumella hore e fole.

Kopanya majarine le tswekere ebe o Kenya mahe le vanilla
essence o otle ho fihlela ho kopana.

Kgantsa onto pele o baka ho 180°C. Beha dikopi tsa kuku tsa dipampiri
paneng ya mmafini.

Tlatsa di kopi tsa kuku ka motswako.

Sefela folouru motswakong wa majarine ebe o tshela lebese.

Baka dikuku tsa kopi metsostso e 20–25.

Lebejana la botoro ho fihlela le e ba retela le ho ba boreledi ebe o Kenya
tswekeresekgabisi.

Tshasa tswekeresekgabisa hodima dikuku.

Kopanya mme o hase.

TEACHER: Sign

Date

Ho ngola resepe

Ha re ngoleng

Ngola resepe ya dijo tseo o di ratang.

Resipe ya

Dihlokwa

Tselā

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Tsebiso e ka tlase ke ya ho etsa kopi ya teye. Di ka tsela e fosahetseng. Di ngole setshwantshong se latelang ka tsela e nepahetseng.

1

2

3

4

5

6

7

8

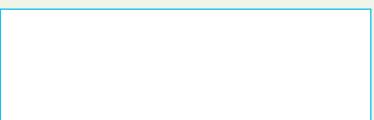
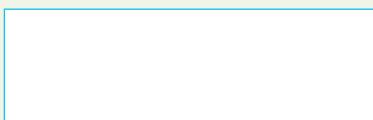
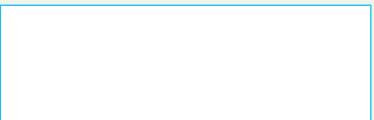
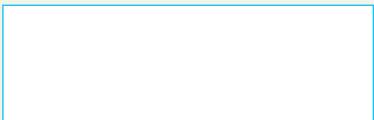
9

Kenya mekotlana e merao ya teye ka hara ktlele.
Fuduwa teye ka hara kopi ka kgaba ya teye E tlohele e loye metsotso e mehlano. Tshela lebese le lekaneng ka koping.
Futhumatsa ktlele ka metsi a tjhesang.
Tshela metsi a belang hodima mokotlana wa teye.
Tlatsa ktlele ka metsi a matjha.
Tshela teye e hlahang ka hara ktlele ka hara kopi.
Bedisa metsi ka ktlele.

Ha re ngoleng

Jwale sebedisa diboloko ho etsa setshwantsho se phallang se bontshang hore o sebedisa jwang letsatsi la hao.

TEACHER: Sign

Date

Qalo le pheletso tse ntjha

Sehlongwapele ke eng?

Sehlongwapele ha se lenseswe le feletseng. Ke karolo ya lenseswe e efumanwang qalong ya lenseswe le feletseng (lebitswa motso wa lenseswe). Sehlongwapele se seng le se seng se na le moeelo wa sona. Ha sehlongwapele se hlomathiswa ho motso wa lenseswe, se fetola moeelo wa motso wa lenseswe.

Etsatsa sehlongwapele ka seng sedikadikwe mantsweng ana. Ebe o sehela motso wa lenseswe mola.

motho	batho	selepe	dilepe
lesaka	masaka	sefate	
motse	metse	moseme	
meseme	lebese	dinkgo	
ralebenkele		morui	
	dipodi		

Ha re ngoleng

Dihlongwapele di bolela eng?

Sehlongwapele	moeelo	Sehlongwapele	moeelo
mo-	bonngwe	se-	bonngwe
me-	bongata	di-	bongata
ra-	owner	le-	bonngwe

Kenya dihlongwapele ho mantswe a sehetsweng mola ho fetola moeelo wa dipolelo tsena.

1. Ke motse o moholo.
3. _____ nkgo tsena di tletse.
5. _____ lebenkele o file bana diaparo mahala.
7. Ngwana le yena ke _____ tho.
9. O rekisa _____ seme e metle.
11. O hlabile _____ podi tse ngata.

2. Ke jetse –fate sa perekisi
4. O ratha ka _____ lepe.
6. _____ saka le tletse dikgomo.
8. Re ja _____ hobe bo monate.
10. Ke tla ala _____ seme.
12. Thabo ke _____ rui.

1 mo, 2 se, 3 di, 4 se, 5 ra, 6 le, 7 mo, 8 bo, 9 me, 10 mo, 11 di, 12 mo.

Kgetha dihlongwapele tse tharo mme o di sebedise ho bopa dipolelo.

Ha re etseng

Sheba mohlala. Ho etsahalang ha o kopanya sehlongwapele le motso wa lenseswe? Lenseswe le leja le bolela eng?

sehlong-wapele	+	Motso wa lenseswe
mo-		tšo

Letsatsi:

Sehlongwanthao ke eng?

Dihlongwanthao di tshwana le dihlongwapele, ka ntle le hore di hlomathiswa qetellong ya motso wa lenseswe ho fetola moevelo. Mohlala: qetello -ng e bolela "sebaka se itseng", jwale lenseswe sekolong le bolela moo bana ba ithutelang teng.

Sehlongwanthao se bolela eng? Etsetsa dihlongwanthao sedikadikwe lensesweng le leng le leng. Jwale sehela motso wa lenseswe mola ka tlase.

tsamayang thabang senyehileng ntlehadi

tholang tshepang mabaleng

tsamaile baleha sedibeng

phoofolohadi mosatsana qhomme

moshanyana morahi buile

tsamaile sefubeng dipapading

itumeleng

Ha re etseng

Sheba mohlala. Ho etsahala eng ha o kopanya sehlongwanthao le motso wa lenseswe? Lentswe le letjha le bolela eng?

Motso wa lenseswe
dumela

Sehlongwanthao
ng

Sehlongwantaho se bolela eng?

Sehlongwanthao	Moevelo	Sehlongwanthao	Moevelo
nyana	nyenyane	ng	ya etsang
lle	nako e fetileng	tsana	botshehadi
		ing	sebaka/tulo

Ha re ngoleng

Kenya dihlongwanthao ho mantswe a sehetsweng mola ho fetola moevelo wa dipolelo tsena.

1. Bana ba ne ba tlola trampoline	2. mahlaku a hwetla a we fatshe.
3. o ne a thab ka letsatsi la hae la tswalo.	4. Katse e bape ka katse.
5. O ile sedib ho kgametsi.	6. Mosadi wa morena o bitswa mofuma
7. Bana ba ile mophato ho ya bollal	8. Ngwanana o kene tsele hoseng
9. Ke ntlo e kgolo haholo	10. O hlwella sefate
11. Ngwana o ya sekolo	12. Ha a na letho, ke mofu .

1 ng, 2 tse, 3 lie, 4 tse, 5 ng, 6 hadi i, 7 ng, 8 ng, 9 hadi, 10ng, 11 ng, 12 tsena.

Kgetha mantswe a mararo a sehetsweng mola ho tlaha ho tshebetso ya pele mme o a sebedise ho.

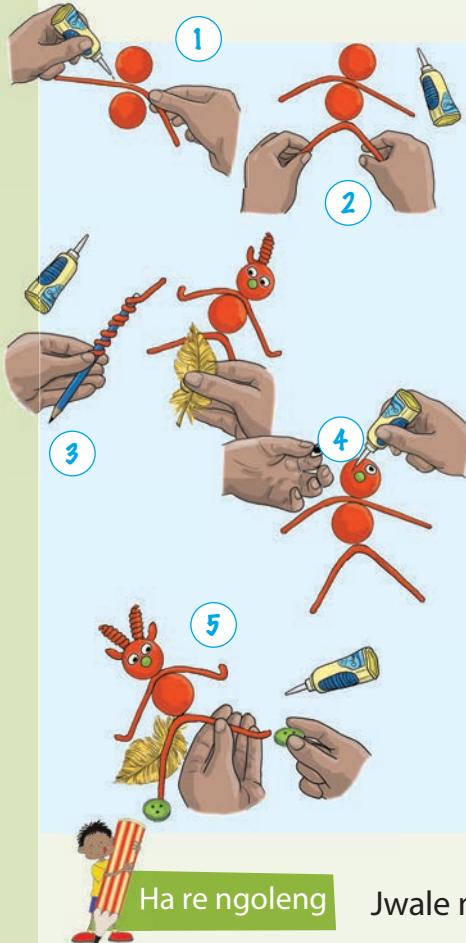

TEACHER: Sign _____ Date _____

Etsa ditantshi tsa hodima teseke ka tsena

Ha re etseng

Sheba ditshwantsho tse bontshang kamoo ho etswang dibopuwa ka teng. Jwale le sehlopha sa hao, sebetsang hore le ka hlokang ho etsa motantshi. Jwale ngola dotaelo tsebakang seo o se nehilweng.

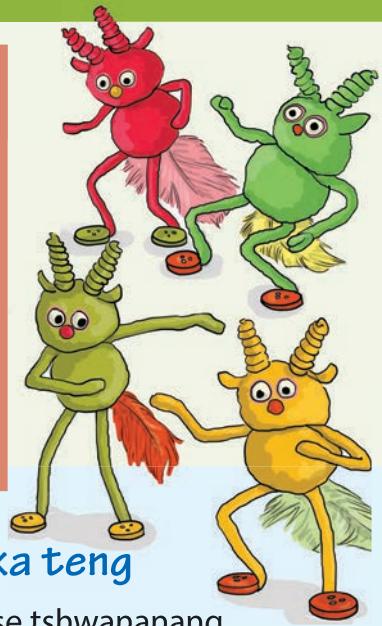

Ha re ngoleng

Jwale ngola seo o tla se etsa ka disebediswa le diphomphom.

Seo o se hlokang

- ✓ Gomo ya bostiki
- ✓ peipi tsa ho hlwekisa
- ✓ 2 dipompom tse bohareng
- ✓ diphomphomo e nyenyenyané
- ✓ 2 mahlo a googly
- ✓ Lesiba ho etsa mohatla
- ✓ 2 konopo tsa maoto

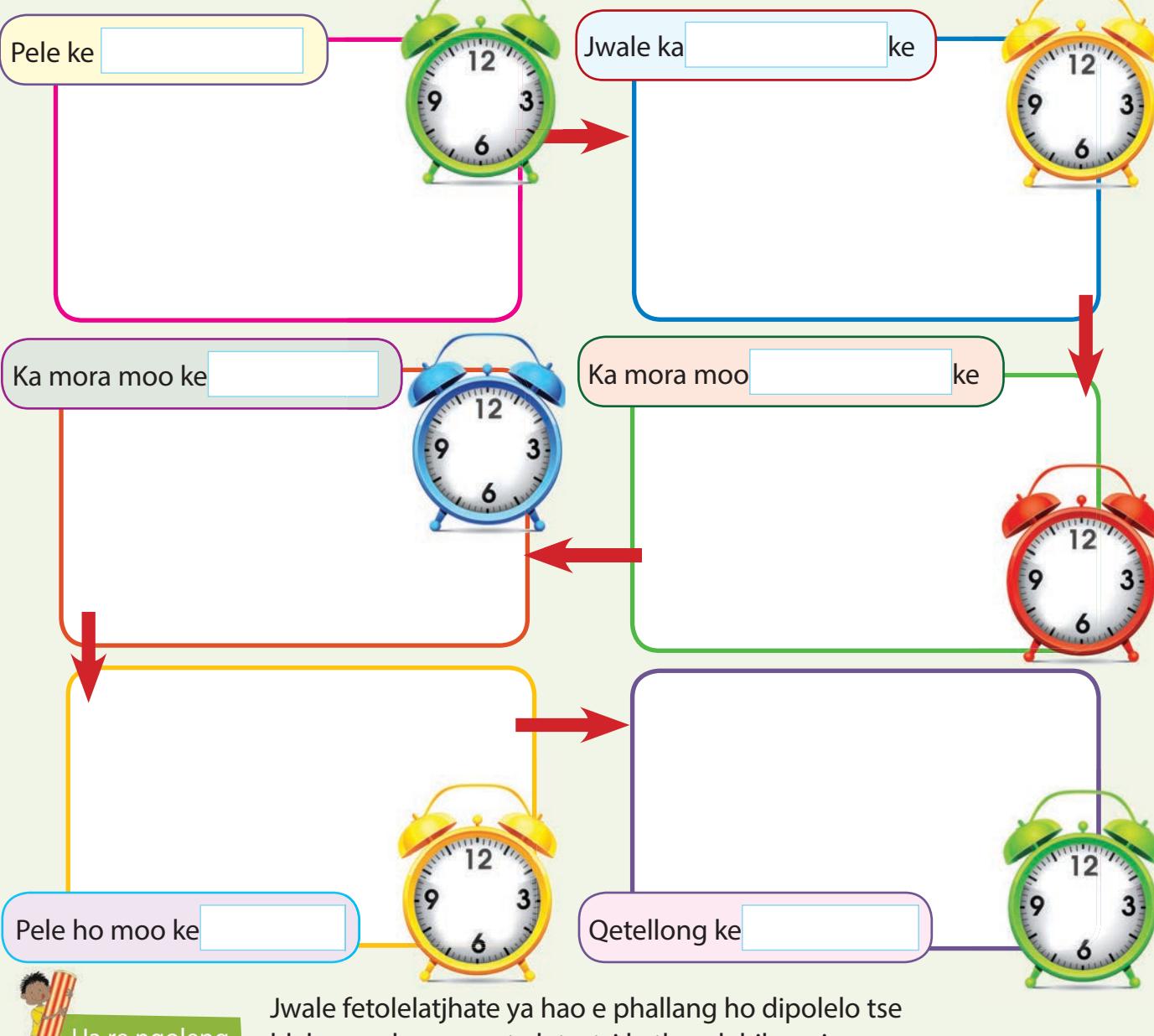

Kamoo pompoms di etswang ka teng

- 1 Taka didikadikwe tse pedi tse kgolo, tse tshwananang, sekgetjhaneng sa khateboto. Jwale di sehelle.
- 2 Taka didikadikwe tse nyane tse pedi ka hara didikadikwe tse pedi tse kgolo. Di sehelle, hore ho be le lesoba mohare.
- 3 kopanya didikadikwe, bofa hulu e tshehla lesobeng le mahareng le ka ntle ho fihlela sedikwedikwe se kwahetswe kaofela. O ka sebedisa thapo tse pedi tsa hulu mmoho ho kwahela didikadikwe kapele.
- 4 Seha hulu o sebedisa sekere se bohale diedges tsa didikadikwe tse pedi.
- 5 Tsamaisa sekgetjhana sa hulu mahareng a didikadikwe mme o e bofe haholo. Jwale tlosa didikadikwe.

Kamoo ke sebedisang letsatsi laka le tlwaelehileng kateng

Tlatsa tleloko ka dinako tse fapaneng tsa letsatsi ebe o taka setshwantsho ho bontsa seo o se etsang.

Ngola lengolo le nang le ditaelo tsa tsela

Ha re ngoleng

Ngolla motswalle wa hao ya toropong e nngwe lengolo o mo meme konsareteng ya sekolong sa heno. O tla tshwanelo ho mo qaqisetsa hore konsarete e mabapi le eng, e qala ka nako mang, ka letsatsi lefe. O tla tshwanelo hape ho mo neha ditaelo tsa ho fihla moo. Tsena o tla di ngola leqepheng le latelang.

Ngola atereso ya hao mona.

Ngola letsatsi mona.

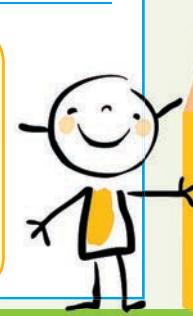
Ngola tumediso e lokelang.

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Ngola pheletslo ya hao mona.

Ngola lebitsa la hao mona.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetso ho ngola ha hao
- Ngola feelsa ntle ho makgethe
- Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hloka halang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

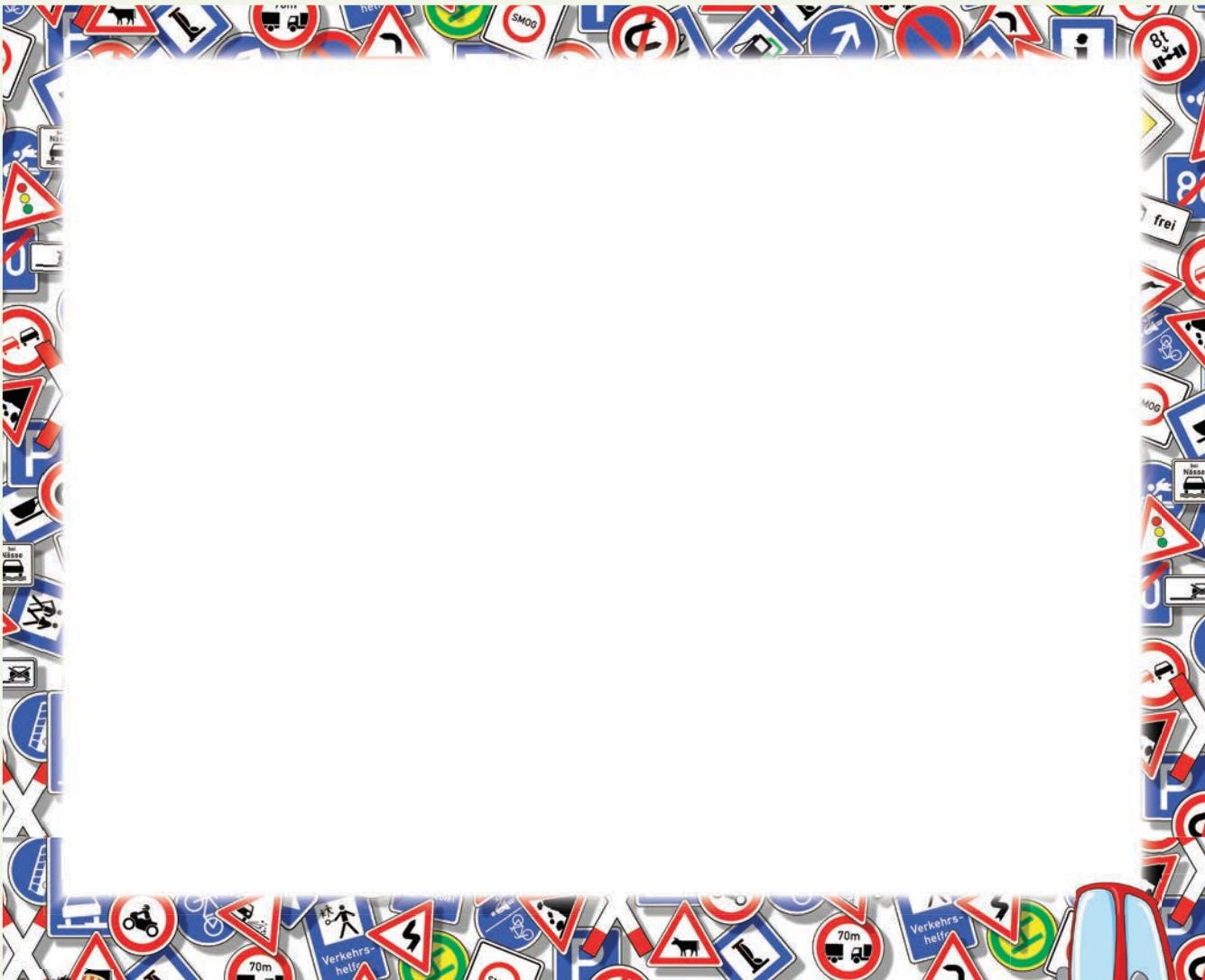
Letsatsi:

Ha re etseng

Taka mmapa ho tloha tulong e le nngwe (e ka ba heno, setopong sa bese, lebenkeleng) ho ya sekolong sa lona.

Ha re ngoleng

Jwale ngola taelo ya tsela.

TEACHER: Sign _____ Date _____

Moetsi, maetsi le moetsuwa

Ha re ngoleng

Bala dipolelo tsena le motswalle wa hao.

Sehela **moetsi** mola ka **bokgubedu**. Moetsi ke motho kappa ntho e etsang ketso.

Sehela **leetsi** mola ka **bolou**. Leetsi ke lentswe le etsang ketso.

Sehela **moetsi** mola ka **botala**. Sena se o bolella hore leetsi le tlama mang.

Fumana o sehelle maetsi mola ka tlase ho e nngwe le e nngwe ya dipolelo tsena. Ebe o etsetsa moetsi sedikadikwe.

Dikatse di mathisa ditweba.

Ann o ratile Jabu.

Sephehi se tjhesitse dijo.

Moshemane o thubile fensetere.

Ngwanana o fofisitse khaete

Re bakile kuku

O thubile fensetere.

Ke tlatsitse galase ya ka.

O itlhatswa sefahleho.

Mandu o patile bukatsatsi ya hae.

Tweba e qadile peiso.

Ann o ngotse e-meili.

Jwale sheba dipolelo tsena. sehela moetsi mola ka tlase le leetsi. Dipolo tsena ha di na dintho.

Maetsi ha a hloke object ho etsa polelo e feletseng.

Oa bala.

Ntja e robetse.

Re a ja.

Ba a sebetsa.

O a lla

Ba a matha.

Katse e ngaotsa

Sekepe se nwelletse.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Bala dipolelo tse latelang ka hloko. Sehela **moetsi** mola ka **bokgubedu** ka tlase, **leetsi** ka **bolou** le **moetsuwa** ka tala.

Anna o arabile dipotso tse ngata ka tlelaseng kajeno.

Mandu o kadimile pensile ya ka.

Jabu o lahletse sefofane sa pampiri ka ntle ho fensetere!

Kgaitsei ya ka o bala buka ya laeborari.

Mme wa ka o pheha nama.

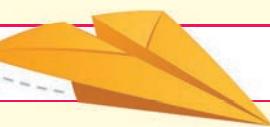
Ke mametse radio.

Tjhe! Ke lahlile selefounu ya ka!

Sefako se thubile fensetere.

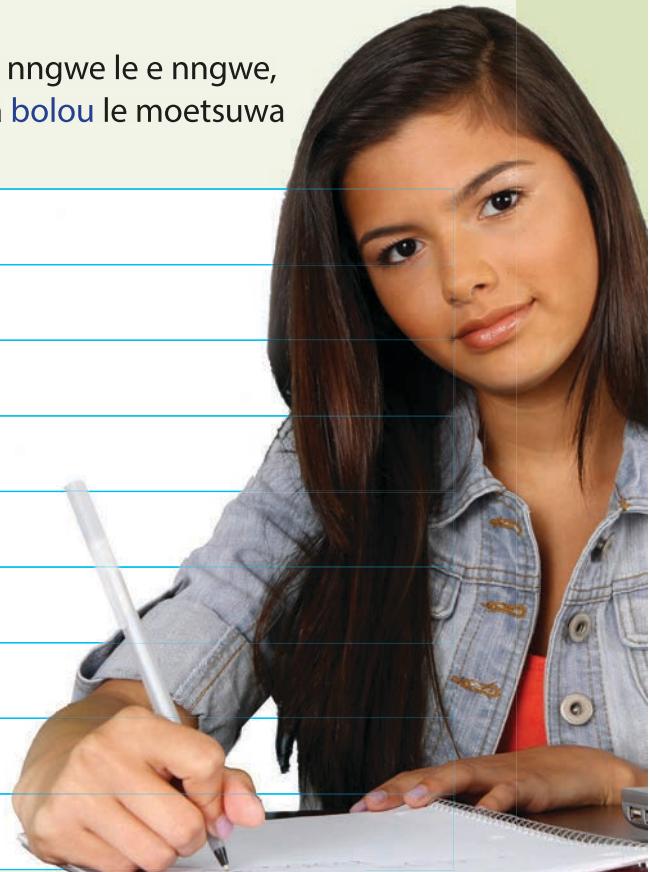
Ken a le R10 ka ka mokotlaneng wa ka.

Ke jele samentjhisi motsheare wa mantsiboya.

Ha re ngoleng

Jwale ngola dipolelo ka bowena. Ho e nngwe le e nngwe, sehela **moetsi** ka **bokgubedu**, **leetsi** ka **bolou** le **moetsuwa** ka botala mola ka tlase.

TEACHER: Sign

Date

Ha re baleng

Dikitjhinari e re bolella moeleo ya mantswe le ho e tjho.

Mantswe a ka dikitjhinaring a hlophisitswe lenane la diafabete.

Mantswe a tataisang kapa mantswe a ka sehlohung ka hodimo ho leqephe a o bolella hore lentswe la pele le la ho qetela leqepheng le itseng ke eng.

Hetla

Leetsi, ho shebela morao. Hwetla, lebitso, nako ya selemo. Hema ,leetsi, ho hula moyo le ho o ntsha ha o phefumoloha

Lentswe la pele le ngotseng ka botenya le bitswa lentswe la kenello. Lentswe la kenello le ngotswe ka ditlhaku tse ntshofaditsweng.

mabota

- a** **mabota** se mahlakoreng a ntlo, seo e leng moaho wa ntlo
- b** **madimabe** ho motho a hloka lehlohonolo
- c** **mafi** lebese le themisitsweng
- d** **majwe** mobu o ommeng kappa mafika a thubehileng
- e** **mamela** ho utlwa se buuwang kappa ho utlwa pina kappa modumo
- f** **mamina** mokedikedi o tswang dinkong haholo ha motho a kula
- g** **marako** lebota le sa felang
- h** **maru** se bonwang sepakapakeng eka ke mosi kapa wulu
- i** **matlo** meaho eo batho ba dulang ho yona
- Mm** **modimo** seo batho ba dumelang ho sona le hore ba hlodilwe ke yena

mojaki

motho ya fihlang sebakeng empa a sa dule a feta

mokokotlo

bokamorao
ba motho kapa
phoofolo

mokoti

lesoba le fumanwang fatshe

mokotla

se sebediswang ho tshela
dintho kapa dijo

molala

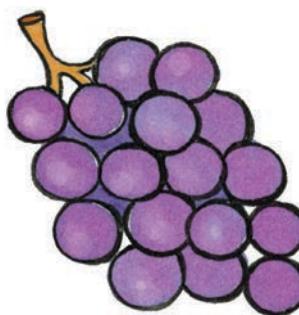
karolo ya mmele e kopanyang
hlooho le mmele wa motho
kapa phoofolo

monna

motho e motona

morara

mofuta wa tholwana o melang
sefateng mme o ba sehlahleng

morena

motho wa monna ya
okametseng setjhaba

musi

moreso

ngwana wa heno e motona

moru

moo e leng thota , naha feela
e tletseng jwanng le difate tse
teteaneng tse ngata

moruo

se batho kapa naha e nang
le sona ho tsa thuo, haholo
tjhelete

mose

seaparo se sebediswang
haholo ka basadi mehleng
ena, le banna ba bang ho ya ka
ditumelo tsa bona

motse

sebaka seo batho ba ahileng
ho sona mme ba dula mmoho

motho

sebopuwa se bohlale ho
feta tse ding, seo hangata se
dumelang hore se bopuwe ke
modimo

motswalle

motho eo le tlwaelaneng,
le utlwana haholo mme le
bolellana tsohle

mula

ho otla e mong ka molamu
haholo ha ho kallwa

musi

se bonahalang ha ho na le moo
ho tjhang teng

a

b

c

d

e

f

g

h

i

j

k

l

Mm

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

Tlhaloso e re
bolella ka moevelo
wa lentswe, Ha
lentswe le na le
moevelo o le mong,
ditlhaloso di a
nomorwa

Hindu ke lebitso.
Le Hindu ke motho
wa lehinchi, lekula
le na le badimo ba
bangata. Mahindu
ke batho ba nang
le bophelo bo
bong ka mora lefu.

94

TEACHER: Sign

Date

83

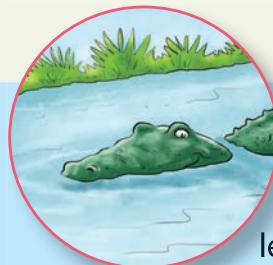

Ha re bueng

- Na o kile wa lora kabuka?
- O ne o phofa ka eng?
- kile wa lora ka buka eo o neng o e bala?

Ha re baleng

tsoka hloho le mohatla ho ya pele
le morao. Ya bula molomo, yaba
Lindiwe o tshoha haholo ha a bona
meno a yona a matelele.

Buka ya Lindiwe e bitswang "National Animal Magazine" e ne e wetse fatshe pela kwena. Ho ne ho na le ntho e sa lokang. Lindiwe a e sheba, a bona hore setshwantsho se bukeng ha se seo a se tsebang. Ho ena le hore a bone kwena lebopong la noka a bona lebopo la noka feela! A phahamisa buka, Ka yona nako eo kwena ya tsoka mohatla hoo e ileng ya thuba nkgo ya dipalesa ya mme wa hae mme digalase tsa hasana hohle. Lindiwe a balehela phaposing ya ho robala a kwala monyako. A dula hodima bethe a ikutlwa a bolokehile.

"Mohlomong tsela ya ho tlosa kwena tseleng ke ho e fa dijo," o nahana jwalo. A sheba "National Animal Magazine" a ipolella hore, "ha kwena e kgona ho hahaba e tlohe setshwantshong ho bolela hore phoofolo tse ding di ka etsa jwalo le tsona." A phetla maqephe a buka a fumana ditshwantsho tsa dinonyana. "E ka ba dijо tse monate tsa kwena," o a nahana. Modumo o moholo wa etsa hore a tlole, a bona kwena e emisa mohlatla

Bosiung bona boo,
ha a eya ntlwaneng, a
utlwa mohweshetso
o etswa rakeng
ya dibuka. O ne a
tsamaya a robetse
hanyane kahoo ha a ka
o ela hloko. Yaba dibuka
le dikoranta tse rakeng di
qala ho wa. Dintho tseo tsa wela
fatshe, tsa tlala hohle, ho hweshetsa ha
nna ha phahama.

Lindiwe a se ke a kgolwa: kwena ya etsa modumo ho tswa rakeng ya dibuka.
A hatsela. A sheba kwena e hahaba butle ka tlung. E ne e ka e qeta ho tswa metsing.
Mmele wa yona o ne o le metsi. Ya siya metsi fatshe ka tlung. Kwena ya hosha e

Pele o bala

• Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotseng se mabapi le eng. • Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tleng ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

• Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. • Ha o sa utwlisis serapano seo, bala hape o iketlike. Se balle hodimo.

e feta monyako. A isa setshwantsho sa nonyana lesobeng la monyako ho bontsha kwena dijo tsa yona.

Ka tshohanyetso, nonyana tse leshome le metso e mmedi di phahamisa mapheo di baleha ka maoto a tsona a otileng di wela ka ntle ho monyako. Dinonyana tsa fell a molomong wa kwena, ka bonnwe jwalo, ho fihlela kwena e kgathala, e robala, ya se ke ya hlola e tsitsinyeha.

Lindiwe a bula monyako hanyane a beha buka pela nko ya kwena. "Ke a kopa," a hweshetsa, "ke a kopa kgutlela hae." A kgutlela ka tlung a sheba ka lesoba la monyako, a bona kwena le dinonyana di kgutlela bukeng.

Hoseng batswadi ba batla ho tseba hore ke eng se entseng hore fatshe ho be metsi, se thubileng monyako le nkgo ya dipalesa. Lindiwe a se ke a tseba na o reng.

Franz Hohler

(E fotoletswa ho hlaha PIRLS).

Ha re etseng

Dipolelo tsena di hhalosa se etsahetseng paleng ya Lindiwe. Di ngotswe ka ho fosahala. Di nomore hore di ngolehe ka tsela e nepahetseng. Re entse tse seng kae.

	Ka morao ho nako a ya ntlwaneng.
	A bona kwena e heshetsa e tsoka mohatla le hlooho
2	A ya robala.
	A ikwalla ka phaposing ya hae.
	A fumana setshwantsho sa dinonyana.
	Kwena ya ja dinonyana.
9	Kwena ya robala.
	Dinonyana tsa tlola setshwantshong.
1	Lindiwe o badile "National Animal Magazine" a e beha rakeng ya dibuka.

Ditaba tse ding ka kwena

Ha re ngoleng

Bala pale hape, "Bosiu bo sa kgoleheng", ebe o araba dipotso tse latelang.

Ke eng e bontshang hore ho etsahetse se sa tlwaelehang ?

a	Dikoranta tsa qala ho hasahana
b	Lindiwe a bona setshwantsho se bukeng ka ntle se le siyo
c	Monyako o yang phaposing ya hae o ne o thubehile.
d	Lindiwe a utlwa ho hweshetsa.

Kwena e ne hlaha kae?

a	Ntlwaneng
b	Bukeng ka ntle
c	Ka tlasa bethe
d	Nokeng e haufi

Hobaneng Lindiwe a ne a nahana hore kwena e tla mo loma?

a	E bontshitse meno a yona.
b	E ile ya hweshetsa haholo.
c	E ile ya qala ho etsa modumo le ho kgoni.
d	E ile ya tsoka mohatla ya o isa pele le morao

Hobaneng Lindiwe a bitsitse dinonyana bukeng?

Bolela tsela tse pedi tseo buka e thusitseng Lindiwe ka tsona.

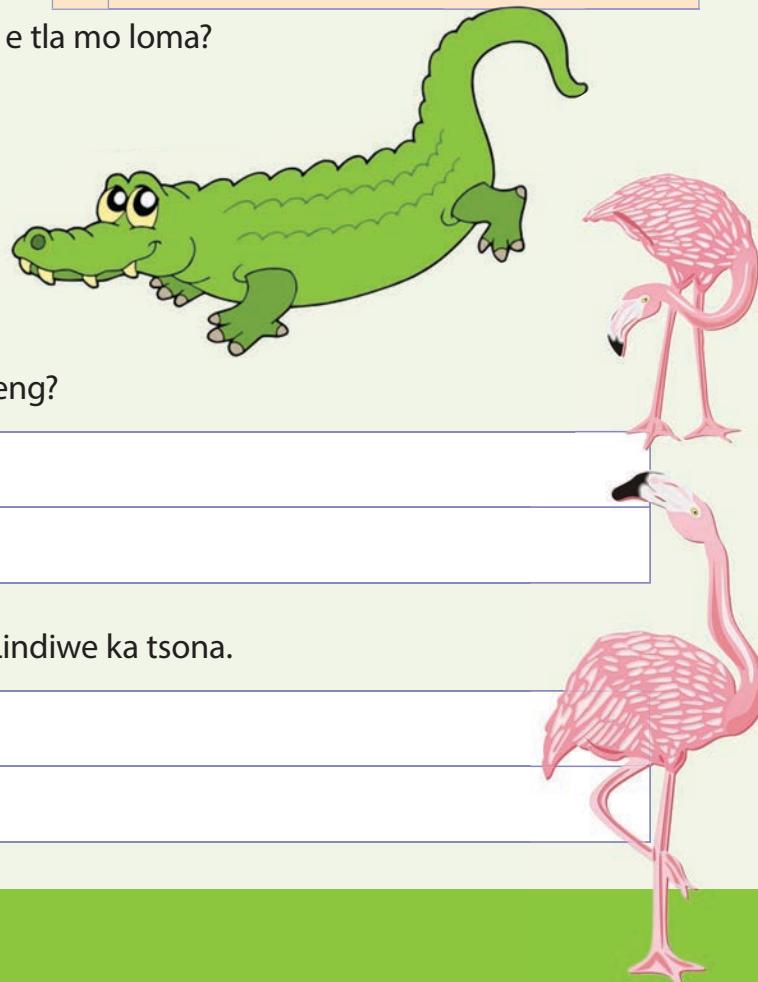

Monyako wa phaposi o thubehile jwang?

a	O thubilwe ke mohatla wa kwena.
b	Nkgo ya mme wa hae e thubehetse ho ona.
c	Molomo o tjhitja wa nonyana o thutse monyako.
d	Lindiwe o kwetse monyako haholo wa thubeha

Ke mantswe afe a re bolellang hore Lindiwe o tshohile?

a	A hatsela hona moo
b	Ha a ka a kgolwa mahlo a hae
c	O ile a kgothala
d	A utlwa ho hweshetsa

Letsatsi:

M A N T S W E A
M
A
T
J
H
A

O nahana pale ya kwena ke karolo ya toro ya Lindiwe?
Fana ka lebaka le le leng le bontshang hore e ne e le toro.

Jwale fana ka lebaka le le leng ho bontsha hore e ne e se toro.

Maetsi maphethi

Maetsi maphethi le maetsi a nang le kamano mahareng a moetsi le lebitso. Maetsi ana hangata ke maetsi a mantlha ho polelo kappa polelo ebile a ka fetolwa ho ya ka lebitso.
A sebediswa feela ho lekgathe lejwale le lekgathe lefeti. Bona mehlala ena.

*O tsamaya ho ya hae ka maoto.
O ka bona hore leetsi lephethi ke tsamaya ha leemedi e le "o".*

O tsamaile ho ya hae. Mona leetsi le fetohile ho ya ka lekgathe la polelo.

Ha re ngoleng

Bala dipolelo ebe o sehela maetsi lephethi mola ka tlase. Ebe o etsetsa motho kapa ntho e etsang ketso sedikadikwe, mantswe ana e tla ba mabitso kapa maemedi.

Ke ya lebenkeleng.	O nwa lebese.
O ya moo ho seswang.	Ba shebile papadi.
Ba ile setediamo.	Ke palama baesekele.
O bapala bolo ya maoto.	O borasha moriri wa hae.
Ke bala buka.	O mathela sekolong ka mehla.

TEACHER: Sign _____ Date _____

Letsatsi le latelang

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Itokisetse ho ngola ka tlhaloso ya toro kapa sesitahlohwana seo o bileng le sona. Sebedisa mmapa wa monahano ho itokisa.

Sehlooho ke: "Maobane bosiu ke lorile". Tlatsa dintlha tsa bohlokwa mmapeng wa kelello. Bolela se etsahetseng pele a robala, ho etsahetseng torong le hore e fedile jwang. Bolela o ikutlwile jwang torong. O ne o tshohile?

Ha o qetile ho etsa sena, o tla ngola dirapa tse 3 kapa 4 ka toro ya hao. Ngola tlhaloso pampiring. Kopa motswalle wa hao ho e bala a o lokisetse yona. Hosane o tla kopitsa mosebetsi wa hao ka makgethe leqepheng la hao la mosebetsi le latelang.

Ha ke tsôha

5

Seo ke se entseng pele ke robala

1

Ka moo toro e qadileng ka teng

2

Kamoo toro e fedileng ka teng.

4

Bosiu bo fetileng ke lorile

Ka moo ke ikutlwileng torong

3

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetse ho ngola ha hao
- Ngola feelsa ntle ho makgethe
- Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

TEACHER: Sign

Date

Ha re ngoleng

Ngola moqoqo wa hao ka makgethe sebakeng seo o se neuweng.

Maobane ke lorile...

Letsatsi:

TEACHER: Sign Date

Ho tshekatsheko Buka hape

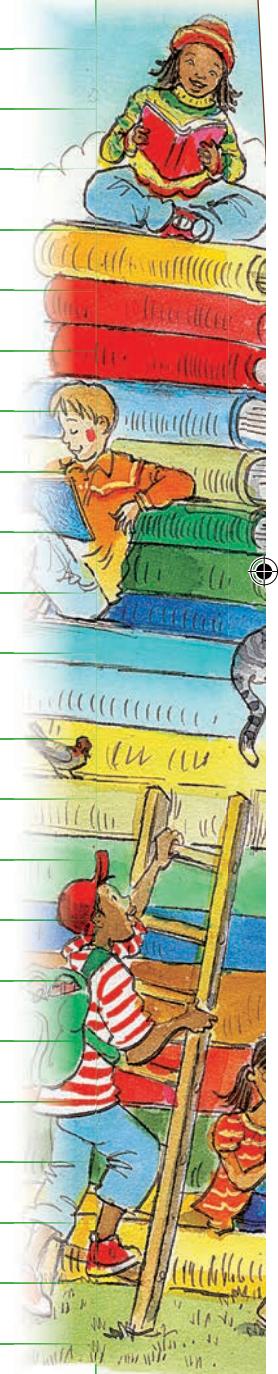

Ha re ngoleng

Ngola hlahlolo ya buka "Bosiu bo sa kgoleheng."

Sehlooho sa buka	
mongodi	
Poloto Ho etsahalang paleng?	
Sebaka Pale e etsahala neng hokae?	
Dibapadi Ke bo mang batho ba paleng?	
Na buka ke nnete kappa tshomo?	
Tema Pale e bua kang? Molaetsa wa pale ke eng?	
Seo ke se ratileng Ke karolo efe ya buka e monate?	
Kgothaletsa Hobaneng o ka kgothaletsa motswalle pale?	

Letsatsi:

Dikahare

Dikahare

- 2 Dintlha ho tswa ho Mongodi
- 4 Sekolo se tswile!
- 8 Bona tsela ya ho ya nagkeng
- 10 Papatso-molaetsa o ipatileng
- 12 Mokganni wa tekesi-karolo4
- 14 Ho hlokomela sebaka
- 16 Dithlaku-bolela mohopopo wa hao
- 18 Ba banyenyan-pale ka Afrika Borwa
- 22 Ho nwa ho tshwanelwa ho fediswa
- 24 Dibaka tse ntla ho tjhakelwa

Matswelli le maetsi a sa tswelleng ke eng?

Maetsi a na le moetsi ya amohelang ketso.

Etsetsa leetsi sedikadikwe ebe o sehela moetsi mola polelong enngwe le e nngwe.

Ke bakile dikuku.

Re kgannile dibaeseke tsa roma.

O sutuditse tafole.

O pentile setshwantsho.

Moshanyana o rahile bolo.

Maetsi a mang ha a hloke moetsuwa ho amohela ketso.

Etsetsa leetsi sedikadikwe polelong enngwe le e nngwe.

Nonyana e binne.

Ke tshehile.

Ke llile.

Buka e wele.

Letsatsi le diketse.

Ha re ngoleng

Nnete kapa tshomo

Sheba lenane la diatekele tse ka hara makasine ona. Ngola haeba diateleke e le nnete, tshomo kappa mohoplop.

- 2
- 4
- 8
- 10
- 12
- 14
- 18
- 22
- 24

TEACHER: Sign _____ Date _____

Ha re bueng

- Na o kile wa utlwa ka Nelson Mandela?
- Ke batho bafe ba tsebang?
Ba o ba tsebang?

Ha re baleng

Pele o bala

● Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotseng se mabapi le eng. ● Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tleng ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

● Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. ● Ha o sa utwlisis serapano seo, bala hape o iketile. Se balle hodimo.

Ntate wa ka e ne e le morena. O nnehile lebitso la Rolihlahla, leo e leng lebitso la Sexhosa le boleleng “kgathatso.” Ke ne ke le monyenane haholo, ha ba lelapa leso ba fallela Qunu, ke ne nka ba le dilemo 1 kapa 2. Matsatsi a bophelo ba ka Qunu a ne a le monate haholo. Ha ke ntse ke hola, ke ne ke disa dinku le dipodi tsa lelapa leso.

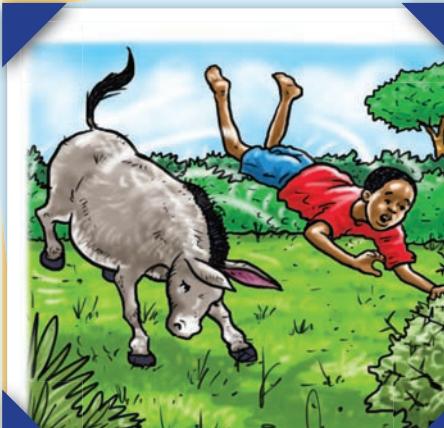
Ke ne ke bapala le metswalle ya ka naheng. Re ne re sesa dinokeng, re eja mahe a dinotshi a monate ao re neng re a nka ntlong ya dinotshi. Ke ne ke hlokomela ho phema ho longwa ke dinotshi. Hang ka leka ho palama tonki, ke ne ke etla hantle ho fihlela ha tonki e ntahlela dihlahleng tsa meutlw!

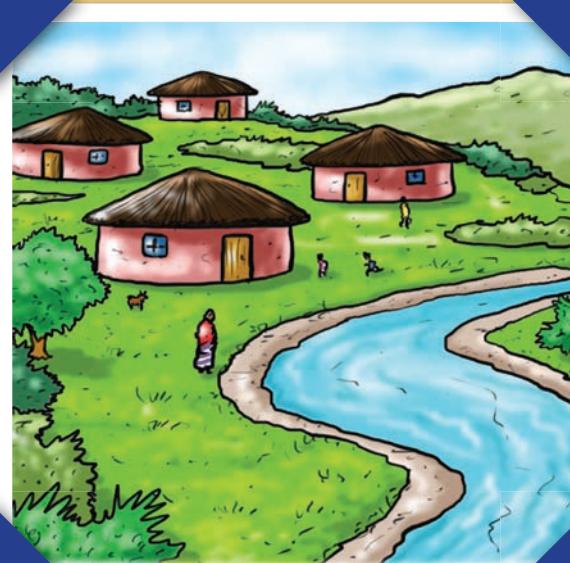
Ha ke le dilemo di 7, ntate a nthomela sekolong sa kereke. E ne e le nna motho wa pele lapeng leso ho ya sekolong. Ntate le yena ha a kena sekolo. Re ne re tshwanela ho apara diaparo tse ntle tsa sekolo, empa lelapa leso le ne le futsanehile haholo ho ka reka diaparo tsa sekolo.

Ntate wa ka a ntsha a mang a marikgwe a hae a kgale, a a poma mangweleng. Ke ne ke sena lebanta, yaba ntate o nka kgwele a ntlama borikgwe lethekeng. Empa ke ne ke e ne ke le motlotlo ho apara marikgwe ao. Sekolong, titjhere ya a ikgethela ho mpitsa. Nahana o fumana lebitso le letjha o le dilemo di 7?

Ke eng ngolophelo ya mong ka boyena?

Othobayokerafi ke pale e ngotseng ke motho eo buka e buang ka yena. Nolophelo ka bowena/othobayokerafi (autobiography) ka Senyesemane e bolela *Auto "wena"*, bio "bophelo", graphy "ho ngola". Mongodi ke mophetwa wa sehlooho ka dinako tsohle ho othobayokerafi. Diothobayokerafi di bua ka histori ya bophelo ba mongodi. Holeqephetshebetso lena o tla bala othobayokerafi e nkuweng bukeng e tsebahalang "***The Long Walk To Freedom***" ka Nelson Mandela. Re e nolofaditse bakeng sa ho balwa sekolong.

Ke ne ke natefetswe sekolong le lapeng ho ne ho le monate. Mme wa ka o ne a nqoqela dipale tsa kgale. Ke ithutile tse ngata paleng tsa hae O nthutele hore ke be mosa bathong nakong tsohle.

Ntate a nthuta hore ke be sebete. Ke ne ke batla ho ba sebete jwale ka yena. Ke ne ke lakatsa ho ba jwale ka yena. Ke ne ke tlotsa moriri wa ka ka molora hore o be moputswa jwale ka wa hae. Ke ne ke rata ntate wa ka.

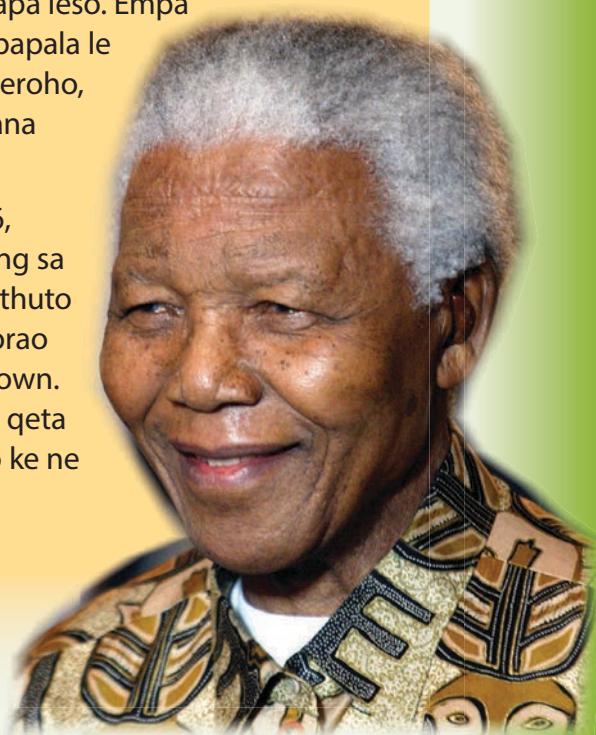
Bophelo ba ka bo ile ba fetoha hoba ke fihle dilemong tse 9, ntate wa ka a hlokahela. Ka tshwanelwa ke ho paka

dintho tse nnyane tseo ken eng ken a le tsona ka tsamaya le mme wa ka ray a lapeng la heso le letjha. Ho ne ho le bohloko ho falla Qunu. Ka hetla ka sheba morao lapeng leso le thabo eo ke neng ke e siya morao.

Ka sheba matlo le batho ba ntseng ba tswela pele ka bophelo ba bona. Ka hopola diphororo moo ke neng ke sesa le ho bapala le ba mophato wa ka. Ka sarelwa ha ke hopola hore nkeke ka bapala le metswalle hape. Mahlo a ka a robala hodima mekgoro e meraro ya lelapa la heso. Ke ile ka tsamaya – ke ne ke nahana bo kamoso ba ka.

Ke ile ka dula ha malome Jongi motseng wa Mqhekezweni. E ne e le motswalle e moholo wa ntate. Ke ne ke hlorela motse wa heso le lapa leso. Empa ho ne ho le monate ho dula le malome Jongi. Ke ne ke bapala le mora wa hae Justice. Re ne re palama dipere, re lema meroho, re sesa nokeng. Malome o ne a ntshwere jwalo ka ngwana wa hae.

Kei le ka kena sekolo se haufi. Yaba ha ke le dilemo di 16, Malome Jongi a nthomela sekolong o ile a nkisa sekolong sa Clarkebury. Jwale ka ntate, Malome o ne a kgolwa hore thuto e bohlokwa. rata thuto ka mokgwa o makatsang. Ka morao ho dilemo tse tharo ka ya sekolong se Seholo sa Healdtown. Ke ile ka ntsha bokgoni ba ka ka sebetsa ka thata. Ha ke qeta sekolong ka ya ka ya yunibesiti ya Fort Hare. Ke nako eo ke ne ke le dilemo di 21.

Tshekatsheko ya buka

Ha re ngoleng

Ngola tshekatsheko ya buka ka pale ya bongwana ba Nelson Mandela ho tswa ho *Long Walk to Freedom*.

Sehlooho sa buka	
Mongodi	
Poloto Ho etsahala eng paleng?	
Sebaka Pale e etsahala kae kappa neng?	
Dibapadi Ke bo mang batho ba paleng?	
Na buka ke nnete kappa tshomo?	
Tema Pale e bua kang? Molaetsa wa pale ke eng?	
Seo ke se ratileng Ke efe karolo e monate ya pale?	
Kgothaletso Hobaneng o ka kgothaletsa pale ho motswalle.	

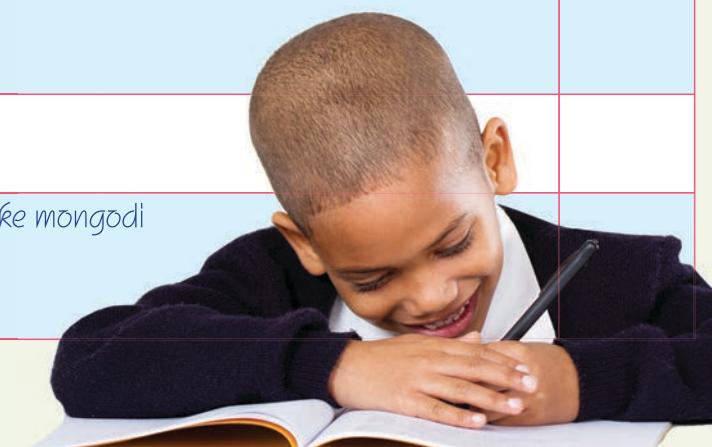
O rata ho bala eng haholo?

Ha re bueng

Ho fihlela jwale bukeng ena ya tshebetso o fetile mefuta e fapaneng ya ditemana tseo o tshwanetseng ho di bala le ho di ngola jwale ka morutwana wa kereiti ya 6. Semelo sa sengolwa ka seng ke sefe mm eke sengolwa sefe seo o natefelwang ke ho se bala haholo? Buisanang ka seboleho sa sengolwa ka seng seholophengtsa lona. Ha o se o entse sena, di hlahlamise ho ya kamoo o di ratang kateng ho tloha ho 1 – 12. Re qadile ho o tlatsetsa dikarabo tse ding.

Mofuta wa sengolwa	Semelo sa sengolwa sena ke sefe?	Boemo
Dingolwa tsa Iesedinyana Leqephetshebetso 1, 3	Sehilooño sa taba, mola wa moókataba, lekgatle lefitile	
Ditshomo	Melaetsa le baphetwa ba diphoofolo tse nang le semelo sa batho	
Diphamofolete		
Dipapatso	Puo e susumetsang	
Sengolwa se susumetsang		
Tshwantshiso kapa puisano		
Dithothokiso	Puo e otlolohilleng, mekgabisopuo, le disebediswa tsa thothókiso	
Sengolwa se laelang	O sebedisa tse bonwang	
Bukatsatsi/dayari	lekgathe lefetile	
Tshekatsheko ya buka		
Sengolwa sa tlhahiso leseding	Diñlokwa le mökgwa	
Bayokerafi Leqephetshebetso 4, 6	Pale ya bophelo e bolelwa ke mongodi	

Re sebedisa lekgathe lejwale letswhelli ho bontsha ketso e etsahalang hona jwale.

O shabile TV hona jwale.

Ha re ngoleng

Qetella dipolelo tse latelang o sebedisa mokgwa wa **lekgathe lejwale** maetsing a ka masakaneng.

O [redacted] (**sesa**) nokeng hona jwale.

O [redacted] (**bapala**) bolo ka motsotso ona.

Ba [redacted] (**tsamaya**) ka maoto ho ya sekolong.

Lekgathe lejwale letswhelli

Lekgathe letswhelli lefeti

Ha re ngoleng

Qetella dipolelo tse latelang o sebedisa **lekgathe lefeti** la maetsi a ka masakaneng.

Letsatsi le [redacted] (**phatsima**) ha ke ne ke tsoha.

E ne e na [redacted] (**pula**) ha ke ne ke tsamaya ho ya setopong sa bese.

Ke [redacted] (**ja**) dijo tsa horeng ha founu e lla.

Re sebedisa lekgathe lefatile letswhelli ho bontsha diketso tse etsahetseng kgale.

Bana ba ne ba robetse ha mollo o tuka.

Ha re ngoleng

Re sebedisa lekgathe letlang letswhelli ho bontsha ketso e tla etsahala ka nako e tlang.

Ke tla be ke sebetsa beke e tlang matsatsi kaofela.

Lekgathe letlang letswhelli

Qetella dipolelo tse latelang o sebedisa mokgwa wa **lekgathe letlang** letswhelli ka maetsi a ka masakaneng.

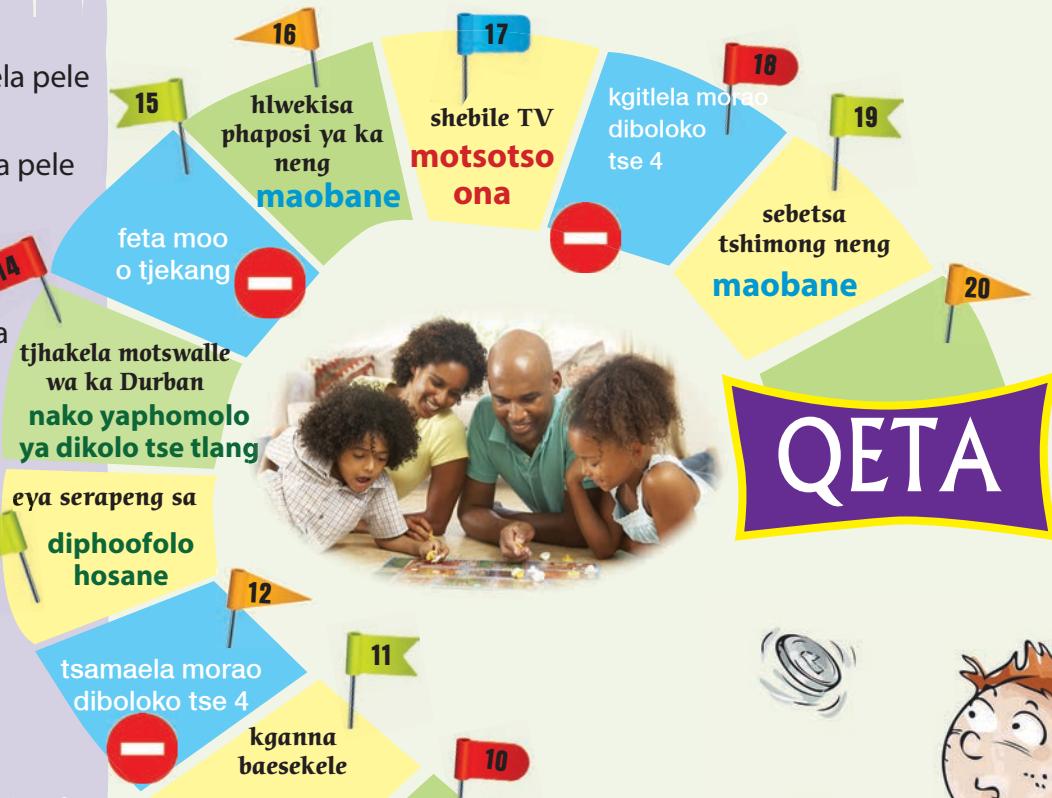
Re [redacted] (**nka**) leeto la sekolo beke kaofela.

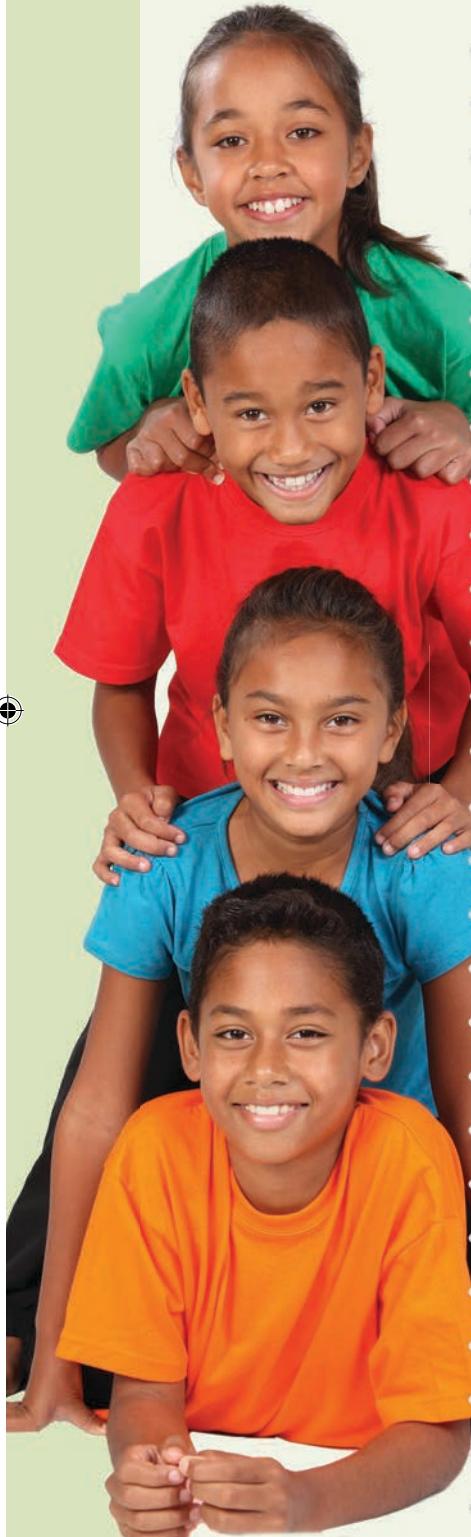
Ke [redacted] (**nka karolo**) beikwetlisong ba bolo mafelong a beke e tlang.

Re [redacted] (**kganna**) ho ya Cape Town hosane.

Bapala papadi ya lekgatthe letswelli

- Bedikisa khoine.
- Dihlooho o tsamaela pele dibaka tse pedi.
- Mohatla o tsamaela pele sebaka se le seng.
- Bopa dipolelo tsa lekgatthe letswelli o sebedisa mantswe a ka lebokoseng ka leng.
- Qala polelo ya hao o sebedisa le le leng la mantswe ana.
Nna ... Yena...
Yena ... Rona ...
Bona ...
Motswalle wa ka...

Nka kgona ho	😊	😢
Bala resepe		
Bona maemo a sengolwa se laelang		
Ditaelo tsa tatellano		
Araba dipotso tsa kutlwiso tse hodima resepe		
Ngola resepe		
Phethela tjhate ephallang		
Ngola ditaelo ho tsamaelana le setshwantsho/mmapa		
Sebedisa dihlongwanthao le dihlongwapele		
Taka mmapa		
Bona moetsi, leetsi le moetsuwa dipolelong		
Ngola lengolo		
Sebedisa dikishinari		
Utlwisia ditshebediso tse dikishinaring		
Bala pale mme o arabe dipotso tsa kutlwiso		
Bona le ho sebedisa matswelli		
Bona le ho sebedisa maetsi a sat swelling le matswelli		
Sebedisa lejwale, lefetile le letlang letselli polelang		
Ngola setshwantsho sa botho ba mophetwa		
Sebedisa makgethi ho hhalosa mophetwa		
Lokisa le ho ngola moqoqo		
Ngola tshekatsheko ya buka		
Bona mefuta efapaneng ya dingolwa		
Bala pale ya bayokerafi		

Tema 4: Ho bala ditshomo

Ho bala pale

Kotara 2: Dibeke 5 - 6

49 Ho bala pale 102

Puisano ya pele ho balwa e itshetlehileng ditshwantshong le dihloohong.
O araba ka molomo dipotso tsa kutlwisiso tse itshetlehileng resipeng.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hae.

50 Ho nahana ka dibapadi 104

O qolla makgethi ho hhalosa mophetwa wa sehlooho.
O shebana le tshobotsi ya botho.
O ngola tlhaloso ya mophetwa.
O phethela lenane la boitshwaro ba baphetwa bo bontshang bonnete ba bophelo.
O ngola tlhaloso ya mophetwa e bontshang bonnete ba bophelo.

51 Ho ngola pale ka baphetwa tse kgolehang 106

Pale e be le qalo, bohare le qetello.
Moelelo wa dihlongwapele le dihlongwanthao.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hae.

52 Jacob o a tela 108

Mosebetsi wa pele ho balwa.
Ho bala pale ya mehleng ena.
O araba dipotso tsa kutlwisiso tse itshetlehileng hodima sengolwa.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hae.

53 Pale e re bolellang hape? 110

Ho tadima maele le dikapuo tse sebedisitsweng paleng.
Ho ngola bukatsatsi/dayari ho ngola pale
Ho ngola sethwantsho sa mophetwa wa sehlooho.
Tshediso ya mathusi.

54 Hlophisetsa pale 112

Ho sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa pale ho tadinngwe baphetwa, tikoloho, moralo le qetello.
Ho hlophisa pale ya hao mmoho le ya motswalle.
Ngola pale ka makgethe sebakeng se silweng.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hae.

55 E etsahetse kgale hwane 114

Ho sebedisa lephethi lejwale.
Ho kgetholla na le ne le maetsi dipolelong.
Ho bopa dipolelo ho lephethi lejwale.

56 Puisano le mampodi wa bolo 116

Palo ya puisano ho sebediswa tataiso e bonwang.
Kutlwisiso e itshetlehileng ho sengolwa.
Ho ba le puisano le motho ya atlehileng.

Ho balla tlhahisoleseding

Kotara 2: Dibeke 7 - 8

57 Bolo, bolo hohle 118

Mosebetsi wa pele ho balwa o itshetlehileng tataisong ya se bonwang le se utlwisiswang.
Ho bala tafole ya dipalopalo tsa bolo.
Ho bala tafole ya liki.
O araba dipotso tse itshetlehileng sengolweng sa kerafo le ditafole.

58 Histori ya bolo 120

Ho bala leqephe la web ka histori ya bolo.
Ho araba dipotso tse itshetlehileng sengolweng ka molomo.

59 Ho ngola serapa ka tsebiso 122

Puo ka papadi kapa ho itlosa bodutu.
Ho etsa tokiso ya hao ngola sengolwa sa tlhahiso leseding o sebedisa mehato e 6.
Ho ngola sengolwa sa tlhahiso leseding ka tatellano e utlwahalang.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hao.

60 Puo e hhaloswang 124

Hape ka makgethi.
Ho kgetholla makgethi.
Ho sebedisa makgethi ho bopa dipolelo.
Ho beha makgethi ka mofuta (palo, mmala, boholo le sebopaho jwalojwalo).

61 Tsohle di itshetlehile ho tsa boemo ba lehodimo 126

Mosebetsi wa pele ho balwa le puisano ka boemo ba lehodimo.
Ho bala ditjhate tse tharo tse thata le ho araba dipotso tse itshetlehileng ho tsona.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hae.

62 Sebopaho sa metsi 128

Ho bala sethwantsho.
Ho hhalosetsa motswalle sethwantsho seo.
Ho ngola maemo a fapaneng a bontshitsweng setshwntshong.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hae.

63 Ngola sengolwa sa tlhahiso leseding 130

Tokiso le ho fumana sehlooho.
Ho shebana le tlhahiso, diphuputso, kgopolu ya ditsebi, ditshwantsho le dihlooho tse tla sebediswa.
Ho ngola sengolwa sa tlhahiso leseding ka makgethe.

64 Ke eng e thelebishing? 132

Ho bala tataiso ya TV le ho araba dipotso tse itshetlehileng ho yona.
Itlhathobe ka sephetho sa maqephetshebetso a 16 a fetileng.
O rekota mantswe a matjha le meeleo dikishinaring ya hae.

Ho bala pale

Ha re baleng

Kajeno re tilo bala pale ya kgale ya sekgo sa Afrika se bitswang Anansi. Ha o bala pale ena o lebelle mophetwa. Ke moqhekanyetsi wa kgale.

Tsela eo sekgo se fumaneng maoto a masesane ka yona

E ne e re, kgale kgale, ho dula sekgo se bitswang Anansi. Anansi leha a ne a tseba ho pheha, o ne a le botswa, ka hoo o ne a phela kaho ja dijo tse phehuweng ke malapa a ba bang motseng.

Ka tsatsi le leng, a ema tlung ya mmutla. Mmutla e ne e le motswalle wa hae ya lokileng. "Ho na le meroho pitseng ya hao," ho lla Anansi ke thabo. Anansi o ne a rata meroho.

"Ha di e so butswe hantle," ho bua Mmutla. "Empa di tla butswa hona jwale, ema o tla ja le nna."

"Ke ne nka thaba, Mmutla, empa ho na le seo ke tshwanetseng ho se etsa," Anansi o bua kapele. O ne a nahana hore ha a ka ema ha Mmutla, Mmutla o tla mo fa mosebetsi. A ka qetella a hlatswa dijana. "E re ke o jwetse," ho bua Anansi. "Ke tla lelefatsa tepo. Ke tla tlamella leoto le leng la ka mme ha e nngwe ke tla e tlamella pitseng ya hao. Ha meroho e butswitse, ka lehlakoreng le leng la pitseng ya hao, ke tla hula lefatsa la tepo, ke tla tla ke matha!"

Mmutla a nahana ke mohopolo o bohlokwa mme ha etswa jwalo.

"Ho nkga dinawa," Anansi o fofonela a thabile ha autlwa monko o monate. "Dinawa tse monate, di phehuwe ka pitseng."

"Tlo o je le rona," ho lla ditshwene. "Di haufi le ho butswa." "Nka thaba, Ntate Tshwene," ho bua Anansi. A mo eletsa hape ho lelefatsa tepo ka ho tlamella leoto le leng la ka pitseng e kgolo ya dinawa.

Ntate Tshwene a nahana ke mohopolo o motle. Bana kaofela ba nahana jwalo mme ha etsahala jwalo.

"Ho nkga dipotata," Anansi o fofonela a thabile ha a utlwa monko wa potata.

"Dipotata ke manepe a dinotshi a monate!"

"Anansi," o bitsa motswalle wa hae Kolobe. "Pitsa ya ka e tletse dipatata le manepe a dinotshi! Tlo o je le nna."

"Nka rata ho etsa hoo," ho bolela Anansi. hape, a eletsa ho lelefatsa tepo ka ho tlamella leoto le leng la ka pitseng ya potata.

Motswalle wa hae Kolobe a hopola hore hona ke mohopolo o motle. Yaba ho etsahala jwalo.

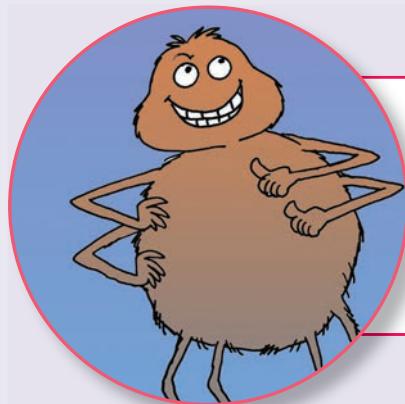
Pele o bala

• Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotswang se mabapi le eng. • Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

• Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. • Ha o sa utwlisis serapana seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

Ka nako eo Anansi a fihlang nokeng, o ne a na le tepo e tlamelletseng leotong le leng le leng maotong a robedi.
"Hona ke mohopolo o motle," Anansi a ipolella a le motlotlo. "ke ipotsa ke pitsa ya mang e tla butswa pele? Ke tla ja dijo tse robedi kajeno. Nna ke lehlohonolo."

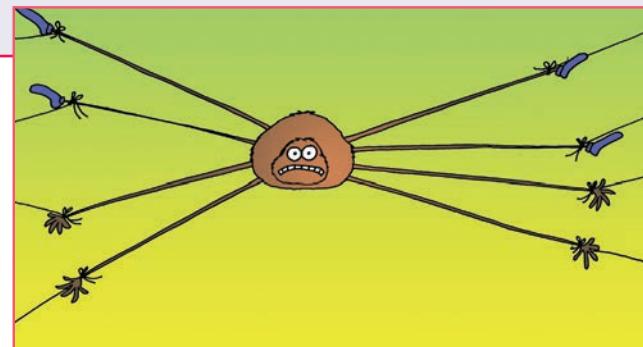
Ka nako eo, Anansi a utlwa ho hulwa leoto la hae. "Ah," ho bua Anansi. "Ke thapo ya tepo e tlameletseng pitseng ya Mmutla ya meroho." A utlwa e nngwe le e nngwe. Anansi a hulwa hararo ka nako e le nngwe.

"Aa mongaka," ho bua Anansi, ha a utlwa a hulwa labone ke tepo e hula thapo.

Ka yona nako eo, a utlwa ya bohlano, e hula thapo. Ya botshelela, le ya bosupa le ya borobedi! Anansi a hulelwa kwana, le kwana, ha bohole ba hula dithapo tsa tepo ka nako e le nngwe. Maoto a hae a ba masesanesesane. Anansi thetbehela nokeng ka pele. Qetellong, ha metsi a hohotse tepo kaofela, Anansi a tswa ka thata nokeng.

"Aa," a fehelwa Anansi. "Mohlomong hona e ne e se mohopolo o motle."

Le kajeno, Anansi o na le maoto a robedi a masesane. Ha a ka a fumana dijo letsatsi lohle.

Ha re bueng

Hobaneng Anansi a sa ka a ema tlung ya mmutla ho fihlela meroho e butswa?

O qetelletse jwang ka maoto a robedi?

Anansi o ipholositse jwang ho se kgaolwe dikotokoto?

Thuto ya pale ena ke efe? O tseba jwang hore ena ha se pale ya nnete?

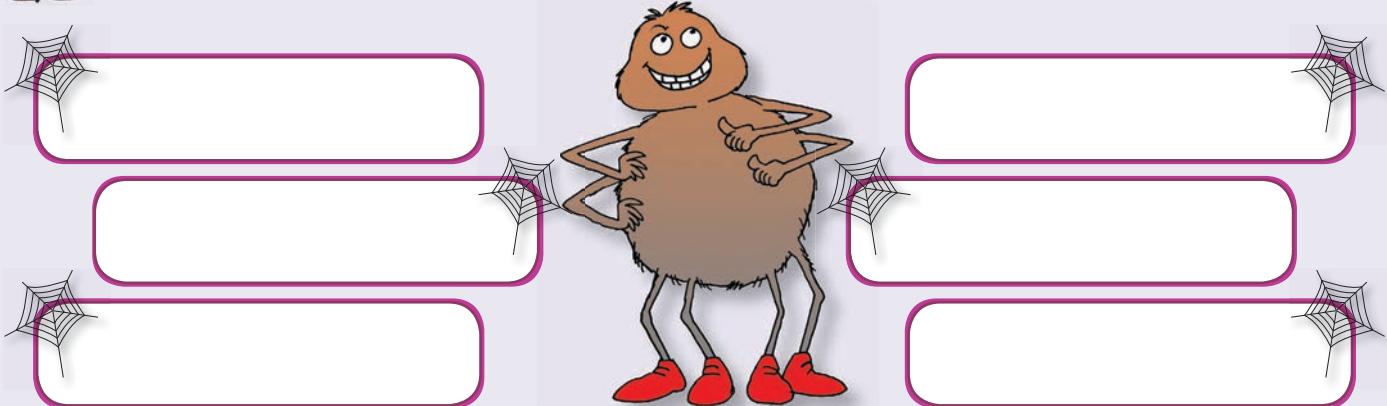
Sheba setshwantsho ebe o se bolella motswalle wa hao ka lenane le nepahetseng.

Ho nahana ka dibapadi

Ha re ngoleng

Sheba ka hloko seo Anansi a se buang le seo a se etsang paleng.
Jwale tlatsa a mang a maetsi a hhalosang botho ba hae.

Sebedisa maetsi ana ho hhalosa botho ba hae.

Ha re ngoleng

Jwale hhalosa botho ba motho wa nnete.

- Kgetha motho oo o tla ngolang ka yena. Motho e ka ba mampodi, ya phelang kapa ya hlokahetseng.

Lebitso la mophetwa le feletseng	
Bong	
Dilemo	
Sebopoho sa hae	
Mosebetsi	
Talente kapa bokgoni	
Hobaneng o kgethile yena	

- Etsa lenane la botho ba bona. Sebedisang menahano le motswalle wa hao. Sebedisa maetsi ka bongata.
- Ka botho ba mophetwa ka seng, ngola dintho tseo ba di buileng tseo e leng mohlala wa botho ba bona.

Letsatsi:

Ha re etseng

Jwale tlatsa maetsi a ka hlilosang botho ba hao. Taka kapa o kgomaretse setshwantsho sa hae sebakeng se ka tlase.

Sebedisa makgethi a hao ho ngola setshwantsho sa mophetwa. Buisana ka mophetwa le motswalle. Jwale ngola terafote ya setshwantsho sa mophetwa pampering. Kopa motswalle ho hlophisa terafote ya hao. Le wena o ka hlophisa ya hae. Jwale ngola setshwantsho sa hao ka makgethe.

TEACHER: Sign _____ Date _____

Ho ngola pale ka baphetwa tse kgolehang

Ha re etseng

Etsa tokiso ya pale ya hao.

Nahana ka moralo le mophetwa. Jwale bontsha ka moo poloto le mophetwa ba tswellang pale mananeng a pale. Tlatsa maetsi ho o thusa ho hodisa mophetwa.

<p>Qalo</p>	<p>Mophetwa</p> <hr/> <hr/> <hr/> <p>Moralo</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Bohareng</p>	<p>Mophetwa</p> <hr/> <hr/> <hr/> <p>Moralo</p> <hr/> <hr/> <hr/>
<p>Qetello</p>	<p>Mophetwa</p> <hr/> <hr/> <hr/> <p>Moralo</p> <hr/> <hr/> <hr/>

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Pale ya ka _____

Qalo

Bohareng

Qetello

TEACHER: Sign _____ Date _____

Ha re bueng

Sheba ditshwantsho le sehlooho sa pale o shebe haeba o ka di sebedisa hore na pale e bua ka eng.

O nahana e ka bua ka batho ba jwang? Okola/sekima pale o bone na o ka lepa hore e tla bua ka eng.

Ha re baleng

Jacob e ne e le leloko la Newville Soccer Club. Yena le metswalle ya hae ba ne ba ya boikwetlisong letsatsi le letsatsi ha sekolo setswa. Jacob o ne a mathela ho ya boikwetlisong eka ha ho san a hosane.

O ne a ikwetlisa ho fihlela mesefa ya hae e opa. O ikwetliseditse ho laola bolo le ho ikwetlisetsa ho raha koulu leha a kwetse mahlo.

Bonyane, Jacob o qetelletse setulong kapa a emele ba bang hona ho ne ho nka nako pele a ka bapala. Empa leha ho le jwalo, mokwetlise ha a ka a mo kgetha ho bapala le sehlopha. Jacob o ne a na le ditoro tsa ho bapala. A lora a tshwaya dintlha tsa koulu e hlolang.

Yaba ka tsatsi le leng pele ho papadi ya ho qetela Jacob a inehela. "Ha ho molemo," o bolella mme wa hae. "Ke ikwetlisa haholo, ha ke lofe boikwetlisong, empa mokwetlise ha a nnehe sebaka sehlopheng."

"Ke ilo inehela," o realo. "ke felletswe."

"Ke nahana key a inehela" o realo, "ke felletswe."

"Seka etsa seno, Jacob," ho realo mme wa hae. "O tla fumana nako ya hao ka tsatsi le leng kapele."

"Mokwetlise ha a nkgethe," o realo, ka pelo bohloko.

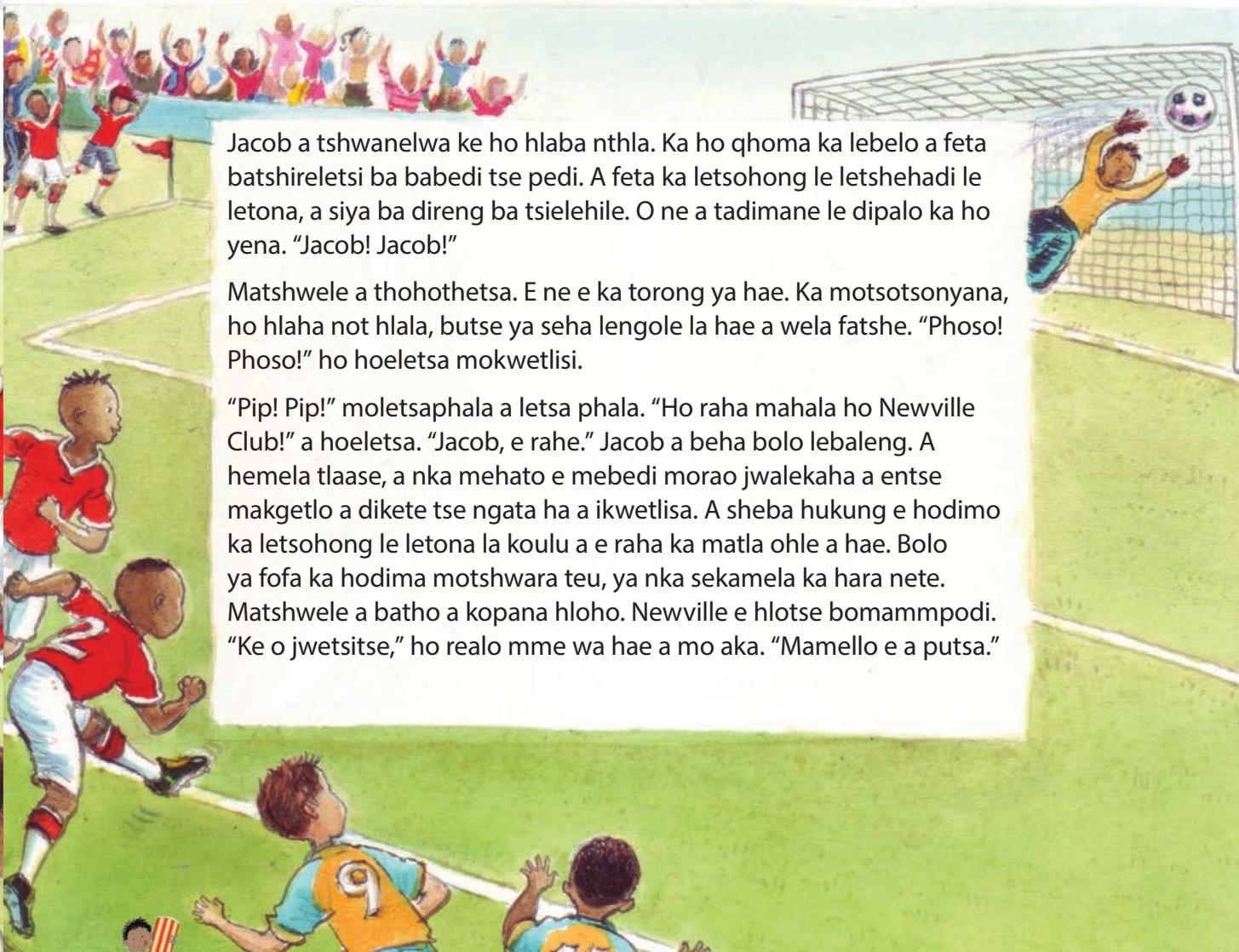
Yaba, ka Moqebelo pele papadi e kgolo e qala, mokwetlise a bitsa mabitso a sehlopha. Jacob a hlwedis a bona lebitso la hae lenaneng. "Jacob, o ne o ikwetlisa ka thata. O tla bapala ka pele. Hopola, ke papadi ya ho qetela," a imakatsa.

Jacob ha a ka a kgolwa tsebe tsa hae.

Letsatsi le leholo la fihla matshwele a batho a ne a hoeletsa le divuvuzela di etsa mehoo metseng.

Pele ho motsotsi papadi e fela, dintlha e ne e le 0 – 0. Newville Club ha lahlela ntlha!

"Nka bolo, Jacob," Jabu a hoeletsa, a mo akgella bolo.

Jacob a tshwanelwa ke ho hlaba nthla. Ka ho qhoma ka lebolo a feta batshireletsi ba babedi tse pedi. A feta ka letsohong le letshehadi le letona, a siya ba direng ba tsielehile. O ne a tadimane le dipalo ka ho yena. "Jacob! Jacob!"

Matshwele a thohothetsa. E ne e ka torong ya hae. Ka motsotsonyana, ho hlaha not hlala, butse ya seha lengole la hae a wela fatshe. "Phoso! Phoso!" ho hoeletsa mokwetlisi.

"Pip! Pip!" moletsaphala a letsaphala. "Ho raha mahala ho Newville Club!" a hoeletsa. "Jacob, e rahe." Jacob a beha bolo lebaleng. A hemela tlaase, a nka mehato e mebedi morao jwalekaha a entse makgetlo a dikete tse ngata ha a ikwetlisa. A sheba hukung e hodimo ka letsohong le letona la koulu a e raha ka matla ohle a hae. Bolo ya fofa ka hodima motshwara teu, ya nka sekamela ka hara nete. Matshwele a batho a kopana hloho. Newville e hlotse bomammpodi. "Ke o jwetsitse," ho realo mme wa hae a mo aka. "Mamello e a putsa."

Ha re ngoleng

Ke bo mang baphetwa ba pale?

Baphetwa ba sehlooho	Baphetwa ba bang

Hobaneng Jacob a ile a inehela? Qolla polelo e le nngwe e re bolellang hore o ne a se a inehetse.

Qolla polelo e le nngwe paleng e bontshwamg hore Jacob o tiiseleditse.

Pale e re bolellang hape?

Ha re ngoleng

Maele ana a hhalosa eng?

Ha a ka a kgolwa ditsebe tsa hae.

Maele

Joseph o ne a felletswe ke monahano.

Lesisitheho le ja kgomo.

dikapuo

Ke dikapuo dife tsena?

divuvuzela tsa kgonya

pip, pip

bolo ya fofa

Fumana mantswe a mang paleng a tshwanang le mantswe ana. A ngole dikshinareng ya hao.

Iphuthumatsa

hlwedis

Ha re ngoleng

Inahane o le Jacob. Ngola bukatsatsi ya hao ya letsatsi o akaretsa se etsahetseng le ka moo o ikutlwileng ka teng. Sebedisa mantswe **Pele ke, yaba ke le qetellong** ka.**Dumela Bukatsatsi**

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Jwale ngola setshwantsho sa botho ba maphetwa ka Jacob. Nahanang le metwalle ya hao ho fumana mantswe a hlilosang. Tlatsa makgatho a mang a hlilosang mophetwa.

Handwriting practice lines for the sentence above.

Sebedisa ketso to seboleho sa setshwantsho. Etsa mokgwaritso pampering. Kopa motswalle wa ha oho e lekola. Jwale etsa setshwantso hantle sebakeng seo o se filweng.

Sehela leetsi mola ka tlase le ho etsetsa lethusi la leetsi sedikadikwe.

Ebe o ngola polelo ka mokgwa wa kganyetso.

Ela hlooko mathusi. Mathusi a tlatsetsa kapa ho thusa maetsi.

Ke ya sekolong.

Joseph o morao ho nako ya ho ikwetlisetsa bolo.

Re ne re matha lebaleng la bolo.

Joseph o kgethilwe ho ba sehlopheng.

TEACHER: Sign _____ Date _____

Hlophisetsa pale

Ha re ngoleng

Bua le motswalle wa hao ka pale eo o batlang ho e ngola. Ebe o tlatsa mehopolo ya hao leqepheng lena.

Ke bo mang baphetwa ba ka?

Pale e etsahala hokae?

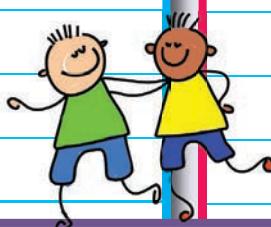

Señlooo sa pale

Ho etsahetseng paleng?

Pale e fela jwang?

Ha re ngoleng

Buisanang ka ho hlophisa le motswalle wa hao. Jwale ngola tefafote sekgetjhaneng sa pampiri. Kopa motswalle wa hao ho tshwaya tetatofe ya hao. O ka ho tsheaya terafote ya hae. Ngola pale ya hao ka makgethe leqepheng le latelang.

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao
- Ngola feela ntle ho makgethe
- Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Letsatsi:

Ngola pale ya hao

--	--

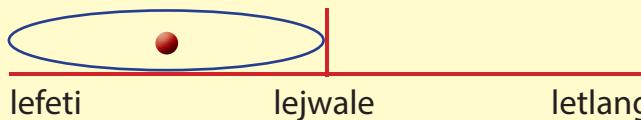

Qetello

TEACHER: Sign Date

E etsahetse kgale hwane

E etsahetse ka nako e sa balwang pele ho mona

**Lekgathe lejwale
lephethi**

Re sebedisa lekgathe lejwale lephethi ho bontsha ketso e etsahetseng ka nako e sa balwang e fetileng. Nako ya nnete ha e bohlokwa. Ha re sebedisa lekgathe lejwale lephethi re sebedisa dikapolelo tse sa hlakang tsa nako, jwale, le kgale, hang, hangata, nako e ngata, pele, hole, haesale, empa.

Ha re ngoleng

Sehela ba kapa o pele ho leetsi. Etsetsa leetsi sedikadikwe.

1. O bone baeskopo makgetlo a mashome a mabedi.
2. Ke nahana nkile ka kopana le yena hang.
3. Ho bile le dikgohola tse ngata KwaZulu-Natal.
4. Batho ba tjaketse moyeng.
5. Na o badile buka?
6. Ke bone setshwantsho seo.
7. Ke buile le yena makgetlo a mangata ka boitshwaro ba hae bo bobe.
8. Re ile Cape Town makgetlo a mangata.
9. Ke maswabi ke lahlile buka ya hao.
10. O re tjaketse makgetlo a mangata.

Jwale qetella ho ngola dipolelo tsena ka lekgathe lejwale lephethi.

O ile hae hobane o ne a

O mathetse sekolong hobane o ne a

Ke lahlile

Re ile ra ya ho

Letsatsi:

Ha re ngoleng Tlatsa o kapa ile le leetsi le nepanetseng ka masakaneng.

Lekgathe lejwale lephethi

O re **tjhaketse** (tjhaka) ka makgetlo a mangata.

ke **(bona)** diborele tsa ka tsa letsatsi.

O **(bona)** setshwantsho seo hararo.

O **(kgutlisa)** buka ya ka.

Ba **(etsa)** phoso e le nngwe hangata.

Ba **(hlatswa)** dijana.

Re **(bala)** dipale tse ngata bukeng ena.

Re **(qeta)** mosebetsi ohle wa rona wa sekolo hae.

Re **(utlwā)** pale pele.

O **(ba)** Polokwane.

Jwale qetella dipolelo tsena.

O kgutlisitse

Ba bone

Re ile

Ke ithutile

Ke maAfrika Borwa bao e leng bomampodi ba dipapadi bao o nahangan hore ba atlehole? Hobaneng o nahana hore ba atlehole? Ke eng se ba entseng hore ba atlehe? O tsebang ka baemo ba bona?

Ha re batliseng ka kgalala ya bolo e atlehileng

Noko Alice Matlou

Ha batho ba bua ka bolo, hangata ba bua ka dikgalala tsa bolo e le banna. Empa e mong eo e leng kgalala wa papadi ya bolo wa Afrika Borwa ke mosadi: Noko Alice Matlou. Matlou e bile kgalala ya papadi ya bolo wa Afrika ka selemo sa 2009 ke ba *Confederation of African Football*. E mo Afrika Borwa wa pele ho fumana kgau ena.

Bala puisano ena le Matlou ho mo tseba ho feta mona.

O hlahetse kae, o dula kae hona jwale? Ke hlahetse Molegie, Gaphaudi, Limpopo. Ke sa dula hona teng le jwale.

O bile le kgatleho papading neng?

Ke qadile ho bapala bolo ke sa le sekolong se tlase. Ke neke rata dipapadi ebile ke le semathi se seholo, ke bapala le bolo. Ke ne ke rata ho matha ka lebelo le leholo, haholo dimetara tse 100 le 200. Ha ke sa le sekolong ke ne ke matha ka lebelo le leholo ho ke bileng ka roba rekoto.

Pele o bala
Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotsweng se mabapi le eng. Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tlangu ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala
Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. Ha o sa utwlis serapana seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

O etsang hore o dule o kwetlile?

Ke ikwetlisa habedi ka letsatsi. Ke tsoha hosing ebe ke ilo matha metsotsi e 30. Jwale ka hora ya boraro ebe ke ikwetlisa nako e ka bang dihora tse tharo. Moo ke ha ke ikwetlisa ka bolo.

Ke keletso efe eo o ka e nehang batjha ba bang?

Ikwetlise ka matla, mee o tla bapala ha bonolo.

Letsatsi:

Ha re ngoleng

Ka morao hoba o bale pale le puisano ka Matlou, araba dipotso tse latelang.
Matlou o atlehile jwang?

Re tseba jwang hore Matlou o kgothalletse bolo? Fan aka mabaka ho hlaha sengolweng.

O qadile jwang ho iphedisa ka ho bapala bolo?

Ha re etseng

E re motswalle wa hao a iketsise eka ke kgalala ya dipapadi.
Ebe o etsa puisano le motswalle wa hao ho fumana ho hongata
ka dikatleho tsa hae. O tla tlameha ho fumana:

- O kgahlilwe ke papadi ena neng mme jwang
- Diphihlello tsa papadi tse kgolo tsa hae
- O na le molaetsa ofe batjheng ba bang.

Ha re ngoleng

Jwale kgetha motho sekolong kapa motseng eo o nahanang hore o
na le bokgoni ka tsa dipapadi. Kopa motho eo ho etsa puisano le yena.
Puisanong eo leka ho fumana dikarabo tsa dipotso tse latelang: Ebe o
ngola setshwantsho sa boemo ba mophetwa.

- O ne a le jwang bongwaneng? O ratile neng ho kenele dipapadi?
- Ke dife dikatleho dife tsa hae tsa mantlha?
- O na le molaetsa o feng ho batjha ba Afrika Borwa?

TEACHER: Sign

Date

Bolo, bolo hohle

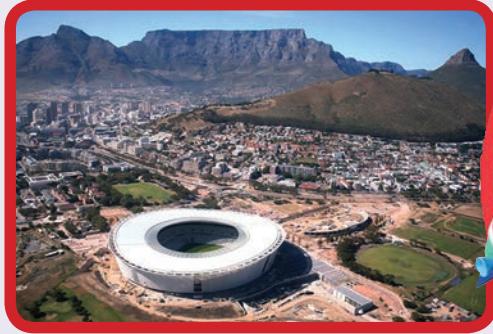

Ha re bueng

- Ke papadi efeng eo o ratang ho e bapala kapa ho e shebella?
- Ke mophetwa sefe seo o se ratang? Hobaneng?
- O nahana ho jwang ho ba mampodi?
- Ke bo mang bomampodi ba bolo, dimathi, disesi, le bang ba Afrika Borwa?

Ha re baleng

Ka 2010 Afrika Borwa e ile ya ba moamohedi wa FIFA Mohope wa Lefatshe wa bolo. Diketekete tsa batho ba tjaketse Afrika Borwa ho tla shebella tlhodisano ya bolo mabaleng a dipapadi a leshome. Dihlopha tsa mafatshe a fapaneng di fihlile Afrika Borwa ho tla tlhodisanong ya mohope wa lefatshe.

O tsebang ka Tlhodisano ya bolo ya Lefatshe ya 2010? Bala ditsebiso tse latelang ebe o araba dipotso tse latelang.

Tafole 1: 2010 Mohope wa bolo mabaleng a dipapa

Motse	Setediamo	Dinomoro tsa ditulo tsa babohi ba bolo
Cape Town	Green Point	40 000
Bloemfontein	Free State	70 000
Durban	Moses Mabhida	60 000
Johannesburg	Ellis Park	95 000
Johannesburg	Soccer City	40 000
Nelspruit	Mbombela	40 000
Polokwane	Peter Mokaba	40 000
Rustenburg	Royal Bafokeng	45 000
Pretoria	Loftus Versfeld	45 000
Port Elizabeth	Nelson Mandela Bay	50 000

Tafole 2: Ditlhodisano tsa Mohope wa Lefatshe wa FIFA wa 2010				
Ditlhodisano tsa kotara				
Letsatsi	Setediammo	Naha 1	Naha 2	Sephetho
02 Phupjane 2010	Nelson Mandela Bay/ Port Elizabeth	Netherlands	Brazil	2:1
02 Phupjane 2010	Johannesburg	Uruguay	Ghana	1:1
03 Phupjane 2010	Cape Town	Argentina	Germany	0:4
03 Phupjane 2010	Johannesburg	Paraguay	Spain	0:1
Semifaenale				
06 Phupjane 2010	Cape Town	Uruguay	Netherlands	2:3
07 Phupjane 2010	Durban	Germany	Spain	0:1
Makgaolakgang				
11 Phupjane 2010	Johannesburg Soccer City	Netherlands	Spain	0:1

Ha re ngoleng

Sebedisa ditsebiso tse ho Tafole ya 1 le 2 ho araba dipotso tse latelang.
Ngola dikarabo tsa hao dibakeng tse nehuweng

Ke lefe lebala la dipapadi le leholo?	
Le nka batho ba bakae ka palo?	
Papadi ya ho qetela e bapetswe neng?	
E bapetswe toropong efe?	
E bapetswe setediamong sefe?	
Ke dinaha difeng tse kenetseng diphetho tsa kotara?	
Ghana e bapetse neng?	
Ghana e ne e bapala le naha efe?	
Sephetho e ne e le sefe ha Ghana e bapala?	
Ghana e bapetse ho kae?	
Ke sehlopha sefe se hotseng makgaollakgang?	
Sephetho e ne e le sefeng?	

Ha re baleng

Matjhaena

Dilemo tse makgolo tse fetileng Tjhaena, kabo selemo sa 400 Pele ho Kreste, masole a ne a bapala papadi e bitswang "Tsu Chu", e tlileng pele ho bolo ya maoto. Dibapadi di ne dir aha bolo e entsweng ka masiba ka hara nete e nnyane, e ka bang 40cm ka bophara, e kgomareditswe ka hara lehlaka la bamboo.

Majapane

Ka mora moo, ka selemo sa 600 AD, Japan e ne e na le mokgwa wa yona wa bolo o bitswang "Kemari".\dibapadi di ne di etsa sedikadikwe ba rahelana bolo hore e se thetse fatshe, sena se tlwaelhile ho rona, ha ho jwalo?

Pele o bala

Sheba ditshwantsho le dihlooho mme o leke ho noha hore se ngotswang se mabapi le eng. Bala leqhephe mona le mane o shebe seo o tlang ho bala ka sona.

Ha o ntse o bala

Lekanya seo o se nohileng le seo o badileng ka sona. Ha o sa utwlisis serapania seo, bala hape o iketlile. Se balle hodimo.

Magerike

Magerike le bona ba ne ba na le letshwao la bona la bolo, le tsejwang ka "Episkyros", le kenyaletsang ho raha le ho kakasa bolo. E ne e bapalwa ke dihlopha tse pedi tse ka bang le dibapadi tse ka bang bongata ba batho ba. 27 sehlopha ka seng! E ne e tshwana le papadi eo e bitsang rakebi kajeno.

Maroma

Tsela ya Maroma ya bolo e ne e bitswa "Harpastum". E ne e na le dihlopha tse pedi tsa dibapadi tse 27 lehlakore ka leng. Batho ba ne ba rata ho e bapala le ho e shebella. Batho ba bangata ba ne bay a ho sheba dipapadi tsa Harpastum, tseo din eng di tshwarelw meahong e tshwanang le disetediamo tseo re di tsebang kajeno. Hape e ne e le nako ya dikgwebo tse kgolo ho barekisi ba dipizza le spaghetti ho mekgopi e moholo ya batho ba ratang ho shebella bolo!

Ha re bueng

- Bolo ya maoto e qadile mafatsheng afe?
- Re tseba jwang ho leqephe la web hore batho ba ne ba rata bolo?
- Hobaneng papadi ena e ile ya fediswa?

Engelane

Engelane, batho fela motseng ba ne ba kopanela ho raha bolo diterateng le masimong Papadi e ne e le bohloko. Batho ba sututsana ebile ba ntshana kotsi tse ngata. Papadi e ne e se na molao ebile ho ne ho le kotsi ho e bapala. Ba ne ba bitsa papadi "Shrovetide football". Ba ne ba etsa tlhodisano ya ditoropo le metse ka batho ba makgolo kgolo ban ka karolo tlhodisanong e nkang letsatsi kaofela Bolo e ne e ka rahwa seterateng, metsing, mmarakeng, hodima marulelo – kae kapa kae. Ho ne ho sena referi, ho sena ho hlaha mahlakoreng, ho sena ho raha ka hare, ho sena ho raha hamper ho sena ho raha hukung, ho sena ho raha koulu, ho sena ho diha ha ho diha. Ho sena nomoro ya mophetwa. Ha ho makatse ha batho ba bangata ba qetelletse ba robehile maoto, matsoho le dihlooho!

Bolo papadi e se nang molao

Ka1314, King Edward II a tsebisa Lord Mayor wa London ho fedisa ho bapala papadi ya bolo toropong. Sena se ne se etswa ke lerata la toropong le dikotsi tseo dibapadi din eng di di fumana. Ka mora moo, Queen Elizabeth I a kwalla dibapadi tsa bolo beke teronkong Empa ha ho letho le ileng la emisa papadi Batho ba ya terokong ka baka la papadi eo ba e ratang.

Melao ya pele

Melao ya pele ya bolo e ile ya tliswa ka 1815. Sekolo se tsebahalanga English, Eton College, sa tlisa melao e itseng ho tlisa papading. Sena e ne e le ho qala ha bolo eo re etsebang kajeno.

Thatohatsi ya lefatshe

Ho tlisa melao ya semmuso ho ekeditse ho tsebahala ha bolo. Papadi ya tsebal=hala haholo ho lohle la Britain ho se kgale ya tsebahala ho la Europe le lefatshe lohle. Mohope wa pele wa lefatshe o bapetswe ka 1930. Tlhodisano ena e bapalwa dilemo tse nne haesale nako eo, sena ke sesupo sa ho tsebahala ha papadi ena lefatshe kaofela. Nnete ke hore papadi ena ke papadi e tsebahalang haholo lefatsheng.

Ha re bueng

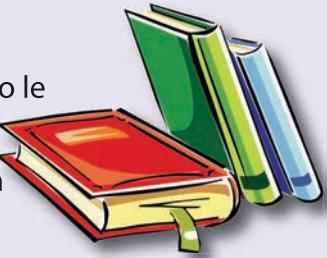
- Ke melao efe eo re nang le yona kajeno bolong ho etsa hore bonneta dibapadi di bolokehile?
- Bua le motswalle wa hao ka ke mekga e fapaneng ya bolo historing ya bolo. Buisana hore bolo e hhalosa eng sekolong sa lona, malapeng le setjhabeng le ho botjhaba.

Ho ngola serapa ka tsebiso

Ha re ngoleng

Ngola ka papadi (kapa ho itlosa bodutu) eo o e tsebang hantle.

- Lokisetsa ho ngola ha hao. Nahanang ka sehlooho sa hao le metswalle ya hao ebe le qetella mmapa wa monahano.
- Ebe le ngola mongolo wa hao wa pele sekgetjhaneng sa pampiri. Kopa motswalle wa hao ho e tshwaya.
- Ngola polelwana ya hao ka makgethe sebakeng se ka leqepheng le ka pele ho lena.

1 Papadi kapa ho ik-gatholla ke eng?

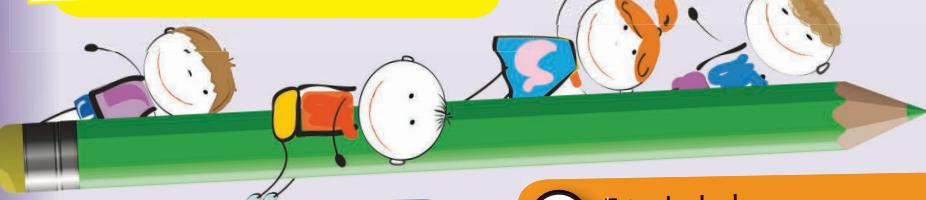
Handwriting practice lines for question 1.

2 Ke bo mang baetapele lebaleng la dipapadi?

Handwriting practice lines for question 2.

3 Ke eng histori ya papadi/boikgathollo?

Handwriting practice lines for question 3.

4 Melao ya papadi ke efe?

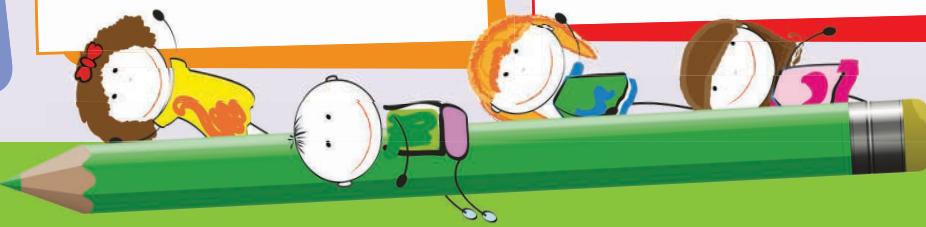
Handwriting practice lines for question 4.

5 E tsebahala hakaakang?

Handwriting practice lines for question 5.

6 E bapallwa kae?

Handwriting practice lines for question 6.

Papadi kapa ho ikgatholla ke eng? _____

Papadi kapa ho ikgatholla ke eng?	
Ke bo mang baetapele lebaleng la dipapadi?	
Ke eng histori ya papadi/ boikgathollo?	
Melao ya papadi ke efe?	
E tsebahala hakaakang?	
E bapallwa kae?	

Haholwanyana ka makgethi

Lekgethi ke lenseswe le hlalosang lebitso kapa leemedi. Makgethi a ho bollela seo motho, sebaka kapa ntlo e leng sona. Mohlala, "ntja" ke lebitso, empa ntja ya mofuta ofe? Ntja e "kgolo, sootho, e bohale" e re bolella ho hongata ka ntja e bohale. Makgethi a ka re bolella hape ka palo. "ho na le barutwana ba leshome le metso e supileng ka tlelaseng ya rona."

"Leshome le metso e supileng" ke lekgethi.

Ba ile ba araba potso hape: "Efe?"

Mohlala:

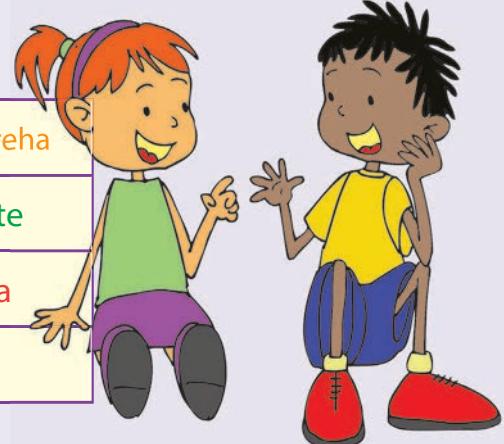
- **Ditlhapi tsena di phela jwang?**
- **Kubu eo e etsang?**
- **Dinare tseo tse hlaha di kwa kae?**

Ha re ngoleng

Seha mantswe ao e seng makgethi.

kgolo	ka pele	pampiri	phuphureha
otile	hanyane	phatsima	monate
kgubedu	matha	bonolo	kgaba
ka pele	ntjha	futhumala	tala

Jwale sebedisa makgethi a 5 ho bopa dipolelo

Ha re ngoleng

Sehela makgethi mola polelong e nngwe le e nngwe.

Ho tlabe ho na le ditulo tse bolou le tse kgubedu setediamong se setjha.

Ho ne ho na le mesamo e bonolo le dikobo tse mofuthu betheng yak gale.

Motho ya tsebahalang wa bonono o pentile ditshwantsho tseo tse ntle bukeng ya hao.

Ke ya tlung ya habi Dudu ho ya bona baesekele ya hae e ntjha.

Jabu ya bohlale o bakile kuku e monate ya tjhokolete.

Ke nonyana e nnyenyane, e tshehla e lerata.

Matshwala a manyenyane ho feta maruarua.

Katsee nyane e putswa e ngwapa tafole e kgolo e phatsimang ya lepolanka.

Jwale etsa lenaneo la makgethi ao o a sehetseng mola ka tlase dikareteng tsena.

Palo

Mmala

Tatso kapa
fofonela

Mofuta

Boholo

Modumo

TEACHER: Sign

Date

Tsohle di itshetlehile ho tsa boemo ba lehodimo

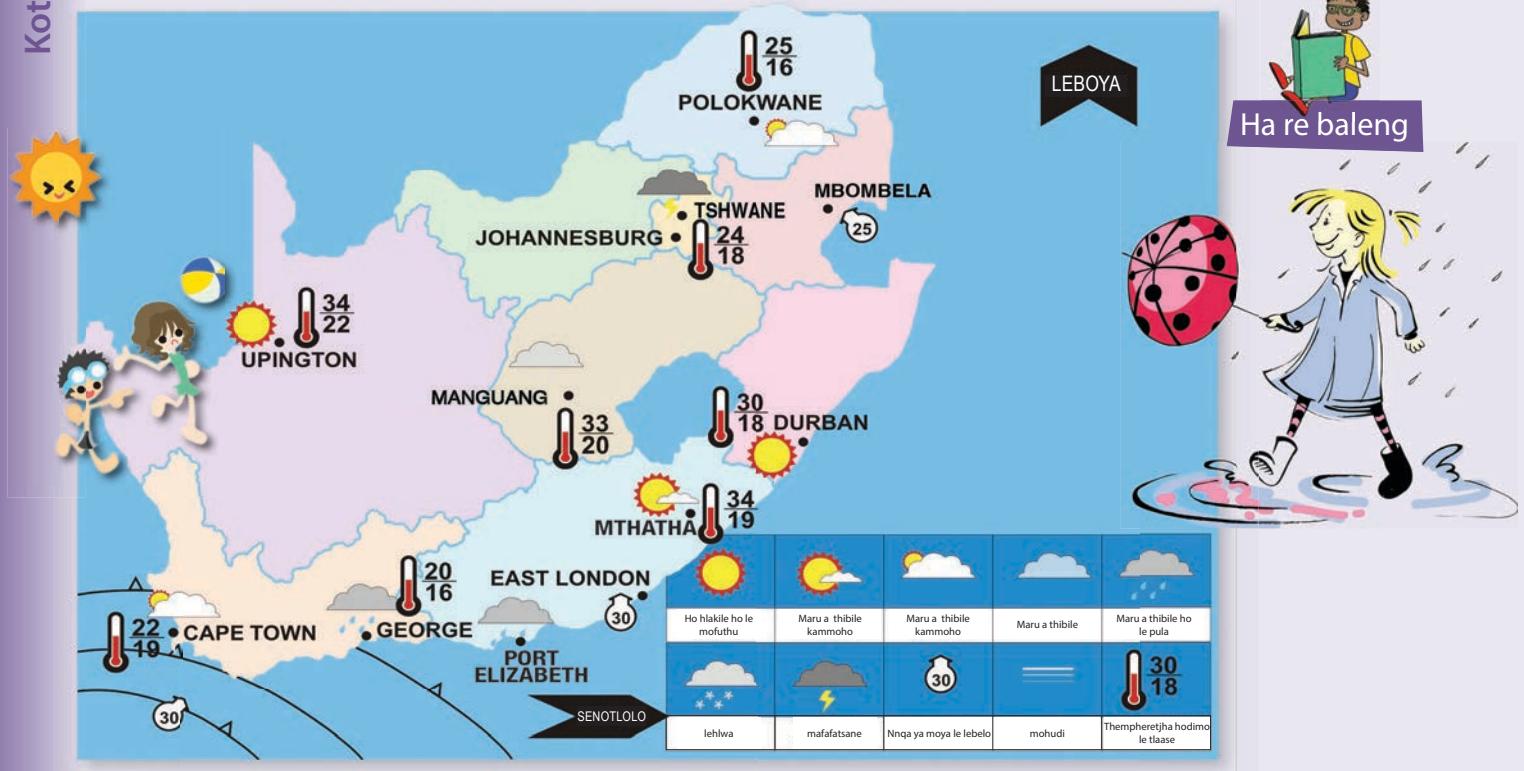

Ha re bueng

- O rata bolepi bo jwang? hobaneng?
- Hobaneng ho le bohlokwa ho rona ho tseba ka tsa hore tsa bolepi di tla ba jwang hosane kapa beke e tlang?
- Na o ye o mamele tsa bolepi? Hobaneng?

- Tsa bolepi di jwang kajeno?
- Hlalosa tsa bolepi nakong tse fapaneng tsa selemo moo o dulang.
- O ka rata ho dula tulong e tjhesang haholo kapa e batang haholo? Hobaneng?

Sheba mmapa wa tsa boemo ba lehodimo mme o qetelle tafole e ka tlase.

Ngola tsa boemo ba lehodimo le thempheretjhara tsa ditoropo tse latelang.

Ngola dikarabo tsa dipotso tsena.

Toropo	Thempheretjhara e tlaase	Thempheretjhara e hodimo	Hlalosa tsa boemo ba lehodimo
Polokwane			
Johannesburg			
Bloemfontein			
Durban			
Upington			
Umtata			
George			

Ke dibaka dife tse tjhesang haholo Afrika Borwa? Fana ka mabitso le dithemperatjhara.

Pula e na toropong efe?

Ke toropo e feng e nang le moyo o batang?

Fana ka toropo e lenngwe e nang le maru a thibileng.

Themperatjhara e tlaase haholo e hokae, ke bokae?

Ke eng moyo o lebelo le nqa moyo?

O nahana lehadima le tla hlaha hokae?

Ke toropo e feng e nang le maru mona le mane?

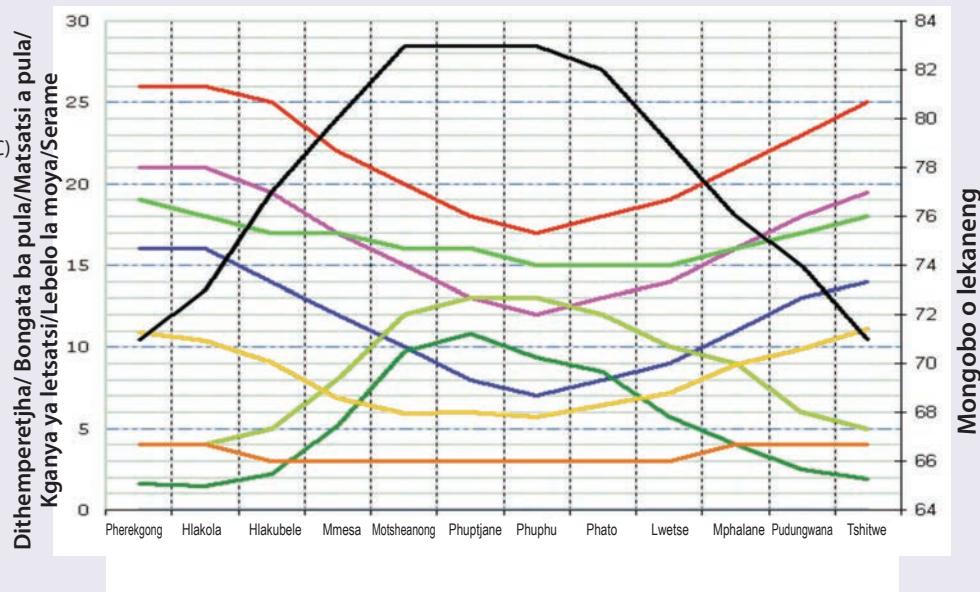

Ha re ngoleng

Sheba setshwantsho se ka tlase. Mofuta ona wa setshwantsho o bitswa kerafo ya mola. Hlokomela hore mola o mong le o mong o na le mmala o fapaneng. Mela ena e re bolella eng? O tla fumana karabo ka letsohong le letshehadi la la kerafo

Cape Town, Afrika Borwa Tlelaemete Kerafo (Bophahamo: 42m)

- Boemo bo tlaase ba themperetjha (°C)
- Palohare ya themperetjha (°C)
- Bongata ba pula(mm)
- Palohare ya Letsatsi Dihora/Letsatsi
- Themperetjha ya lewatle (°C)
- Matsatsi a pula (>0.1mm)
- Palohare ya lebelo la moya (Beaufort)
- Mongobo o lekanang (%)

Ha re bueng

Tafoleng, ngola mebala ya mela e bontshang tse latelang:

Palohare ya tempheretjhara		Tempheretjhara ya lewatle	
Palohare ya nomoro ya hora ya letsatsi letsatsi ka leng		Mongobo	
Matsatsi a nang le phoka		Lebelo la moya	

Sebetsa le motswalle. Shebang tjhate hape ebe o araba dipotso tse latelang.

Themperetjha e tlase e bile bokae mafelong a Mphalane?

Palohare ya dihora tsa letsatsi e bile bokae mafelong a Hlakola?

Mongobo o bile hodimo ka kgwedi efeng?

Themperetjha e batang haholo lewatle e bile ka kgwedi efeng?

Ke kgwedi e feng e bileng le themperetjhata tse hodimo haholo?

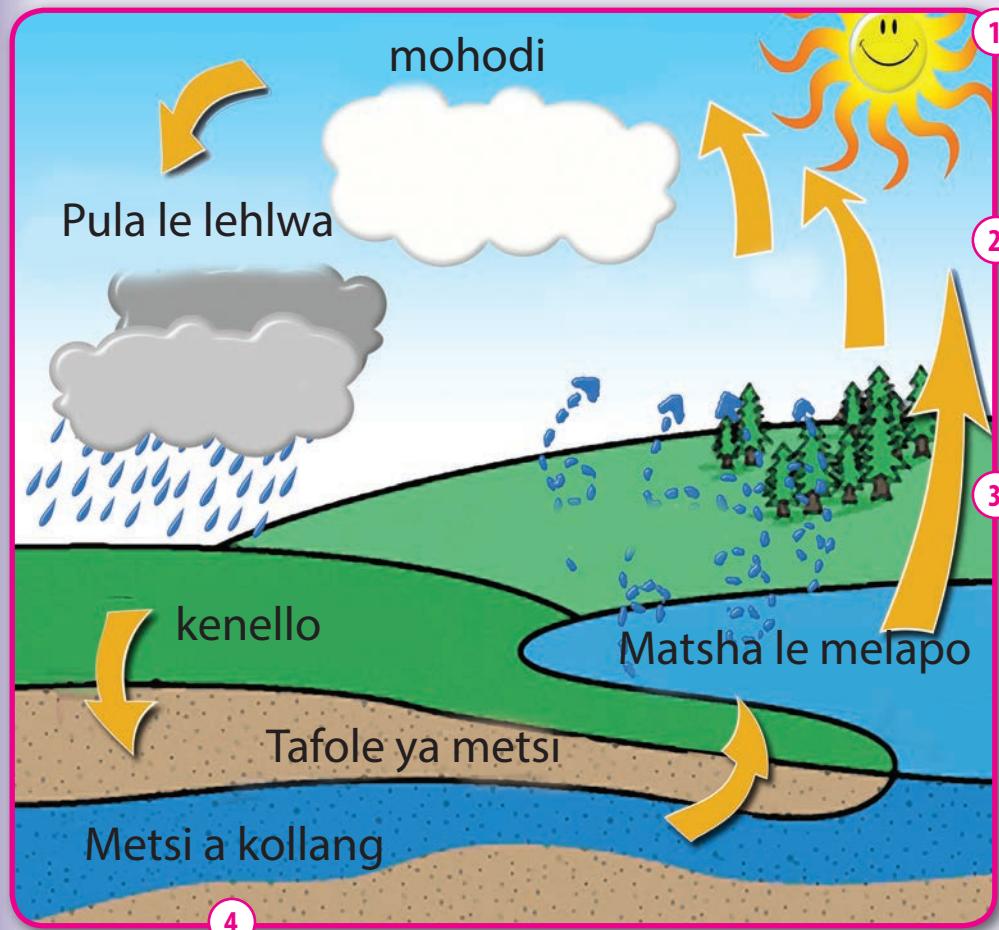
Pula e nele ka kgwedi efeng?

Bophelo bohole lefatsheng bo itshetlehile hodima metsi. Kastle le moyo oo re o phefumolang, metsi ke ntho ya bohlokwa ho ntho tsohle tse phelang. Ka ntle ho ona dintho tse phelang di keke tsa ba le bophelo. Ha re se na metsi a lekaneng mmeleng ya rona, ditshila di ke ke tsa tswa. Sena se tla tlisa malwetse a fapaneng bophelong ba rona.

Re tshwanetse ho utlwisia saekele ya metsi ho utlwisia hore metsi a hlahaka. Saekele ya metsi ke motsamao o sa feleng mahareng a lewatle, lefatsheng le moyeng.

Setshwantsho se ka tlase se hhalosa hore ho etsahalang ho saekele ya metsi.

1 Moyafalo

Ha letsatsi le tjhesa metsi dinokeng le mawatleng, metsi ana a fetoha mohodi.

2 Kgwamo

Ha mohodi ona o fihla moyeng o batang o a hwama o fetoha maru.

Lefafatsane

Ha metsi a mangata a hwamme, moyo ha o sa kgonha ho a tshwara. Maru a a thiba ebe metsi a kgutlela lefatsheng ka sebopetho sa sefako, lehlwa, mohudi, pula.

Ha metsi a fihla mobung e fetoha metsia fatshe oa dimele le diphoofolo di a sebedisang, a ka boela a finella dinokeng, matsheng, le mawatleng, mme jwale sedikadikwe sa qala hape.

Ha re bueng

Sheba setshwantsho sa saekele ya metsi hape. Hlalosetsanang hore saekele ya metsi e sebetsa jwang. Tlhalosong ya lona sebedisang mantswe a latellang: **moyafala, hwama, lefafatsane.**

- Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa ho ngola ha hao
- Ngola feela ntle ho makgethe
- Kopa motswalle ho lokisa mosebetsi wa hao o sa etswang ka makgethe
- Tadima mosebetsi wa hao hape mme o lokise moo ho hlokahalang
- Jwale ngola mosebetsi oo ka makgethe bukeng ya hao.

Setshwantsho se bontsha saekelee (dintho tse etsahalang ka tatelano).

Jwale ngola polelo o hlalosa se etsahalang nakong e nngwe le e nngwe ya saekele.

● Boemo 1:

● Boemo 2:

● Boemo 3:

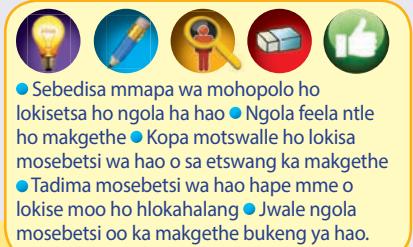
Ngola sengolwa sa tlhahiso leseding

Bekeng tse pedi tse fetileng o badile dirapa tse mmalwa tse fapaneng.

Itokisentse ho ngola tsebiso ya serapa sa hao.

O tla tshwanelwa ke ho kgetha sehlooho ebe o hloka ho etsa dipatliso
o sebedisa buka ya dipatliso kapa internet.

Sebedisa mmapa wa kelello ho o thusa ho itukisetsa.

Sehlooho sa ka

3 Seo bahlalefi ba se buang ka sehlooho

1 Tsebiso ka selelekela

2 Seo ke lhutileng sôna dipatlosisong

4 Nka sebedisa ditshwantsho dife

5 Ke dihllooho dife tseo nka di sebedisang

Ha re ngoleng

Ngola sehloho sa hao sekgetjhaneng sa pampiri. Kopa motswalle wa hao ho tshwaya mosebetsi wa hao. O tshwanelo ho sheba mopelelo, matshao a puo, tatellano ya polelo e nepahetseng. Etsa bonnete ba hore o na le dihlooho le ditshwantsho kapa ditjhate the hhalosang seo o se bolelang.

1

2

3

4

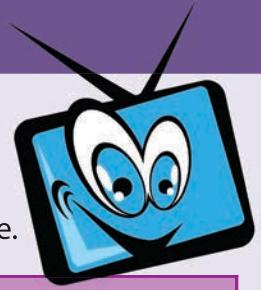
TEACHER: Sign Date

Ke eng e thelebishing?

Ha re bueng

Na o ye o sebedise tataiso ya TV? Sheba tataiso ya TV ena ka hloko. Bolella motswalle wa hao hore ke mananeo afe ao o ka ratang ho a bohela. Bolela hore a kanaleng efe mme ka nako efe.

Kanale ya SABC 1		Kanale ya SABC 2		Kanale ya SABC 3		Kanale ya Magic World	
17:00	Captain Planet (Bana)	17:00	Dragon Ball (Bana)	17:30	Oprah Winfrey	06:00	Kanale ya O
17:28	Mamela metsotswana	17:30	Ditaba	18:30	Isidingo	12:00	Dipapatso
17:30	Dihloho tsa ditaba	18:00	Takalani Sesame (Bana)	19:00	Ditaba tsa 7	13:00	Koowee (Bana)
18:00	The Bold and the Beautiful	18:30	7de Laan	19:30	Kanale ya sekolo	18:00	Channel O
10:30	Dintlha tsa sehlooho tsa dipapadi	19:00	News	20:29	Ditaba ka metsotswana e 60	19:00	Mmino wa Setudio
19:00	Sehlooho sa ditaba tse kgolo	10:30	Pasella	20:30	Prison Break	20:00	Kgaitsedi le nako e phethahetseng
20:00	kgutsufatso ya tsa Bolepi	20:30	Dipapadi	21:15	Tsa bolepi tsa beke	20:30	Na pula e tla na kapa ho tla tjhesa?

Ha re ngoleng

Jwale bala tataiso ya TV ka tlhokomelo ebe o araba dipotso tsena.

O sheba Takalani Sesame ka nako mang?	
Ke mananeo afe ao e leng a dipapadi?	
Ke mananeo afe a o nehang ditaba ka motsotso?	
O ka nehelana ka kgutsufatso ya pehelo ya ditaba ka tlelaseng. Ke lenaneo lefe le ka o nehang tsebiso eo o e hlokang ho etsa sena?	
Ke lenaneo lefe le ka o nehang tsebiso ka tsa bolepi?	

Itlhathlhebe!

Nka kgona ho		
Bala pale		
Lepa pale ka tshebediso ya ditshwantsho le dihlooho araba ka molomo dipotso tsa kutlwisiso		
Bona baphetwa ba sehlooho paleng		
Sebedisa makgethi ho hhalosa mophetwa		
Ho ngola thlaloso ya mophetwa wa nnete bophelong holokisa le ho ngola pale ka ba phetwa ba kgodisang		
Fana ka moelevowa dihlongwapele le dihlongwamorao		
Bona dikapuo le maele paleng		
Ngola bukatsatsing ho kgutsufatsa pale. Sebedisa mmapa wa mohopolo ho lokisetsa pale ho shebilwe baphetwa, tikoloho le moralo. Hlophisa pale ya ka le ya motswalle, ngola le ho hlophisa pale		
Sebedisa lekgatthe lejwale lephethi		
Bona maetsi dipolelong,		
Bopa maetsi dipolelong		
Bopa dipolelo lekgatheng lejwale lephethi		
Bona le ho sebedisa mathusi		
Bona makgethi		
Sebedisa makgethi ho bopa dipolelo		
Bala sengolwa sa tlhahisolededing		
Lepa sengolwa ho sebediswa ditemoso tse bonwang le tsa kamano		
Bala tafole yaloko ya liki		
Araba dipotso tse hodima ditshwantsho le ditafole		
Lokisetsa ho ngola sengolwa sa tlhahisolededing		
Ngola sengolwa sa tlhahisolededing, sebedisa puo e hhalosang.		
Hhalosa le ho rarolla ditshwantsho mmoho le ho ngola ka tsona.		
Bala tataiso ya mananeo a televishini le ho araba dipotso ho yona.		

TEACHER: Sign _____ Date _____

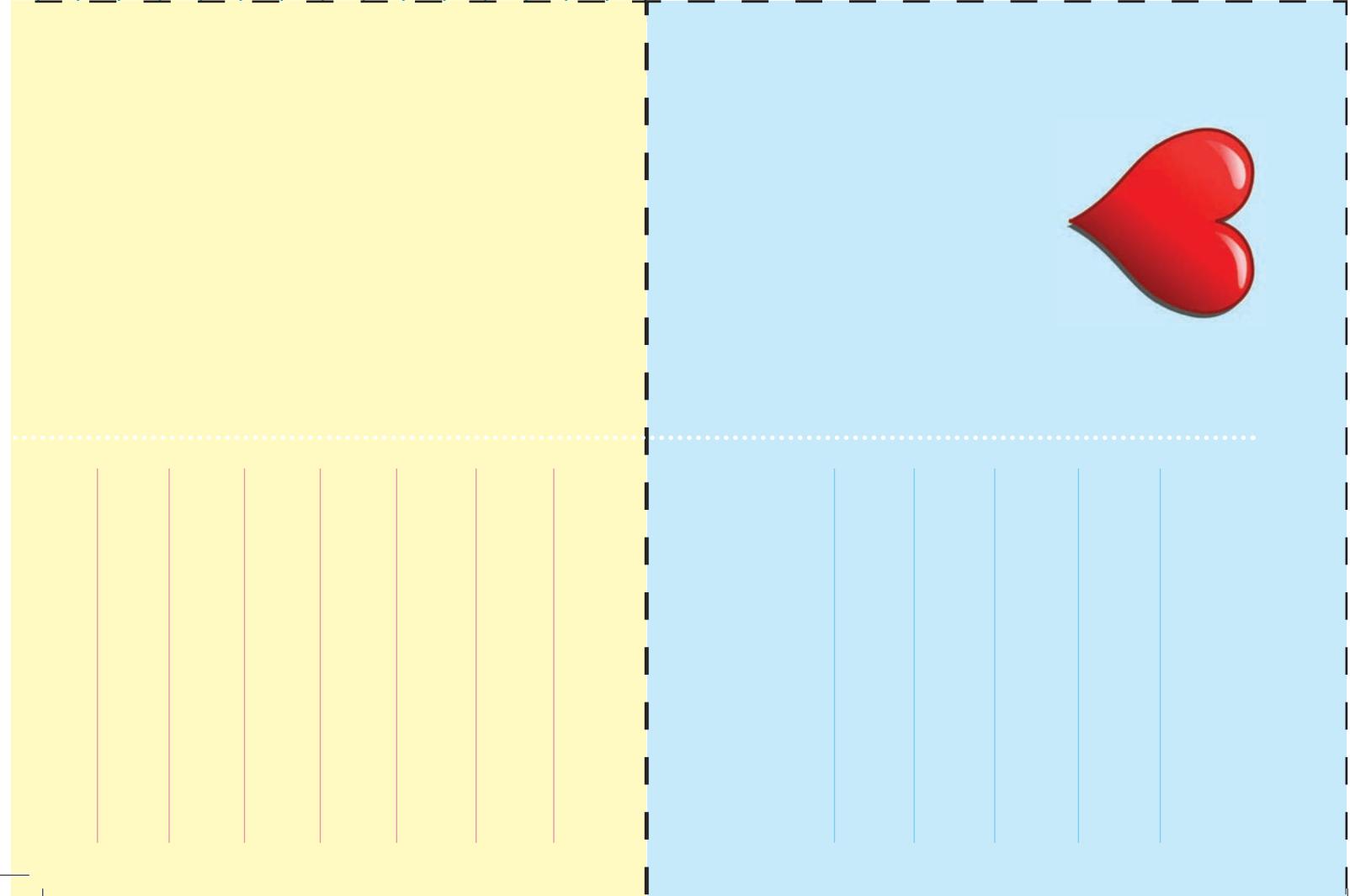
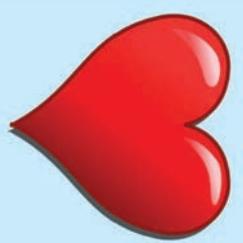
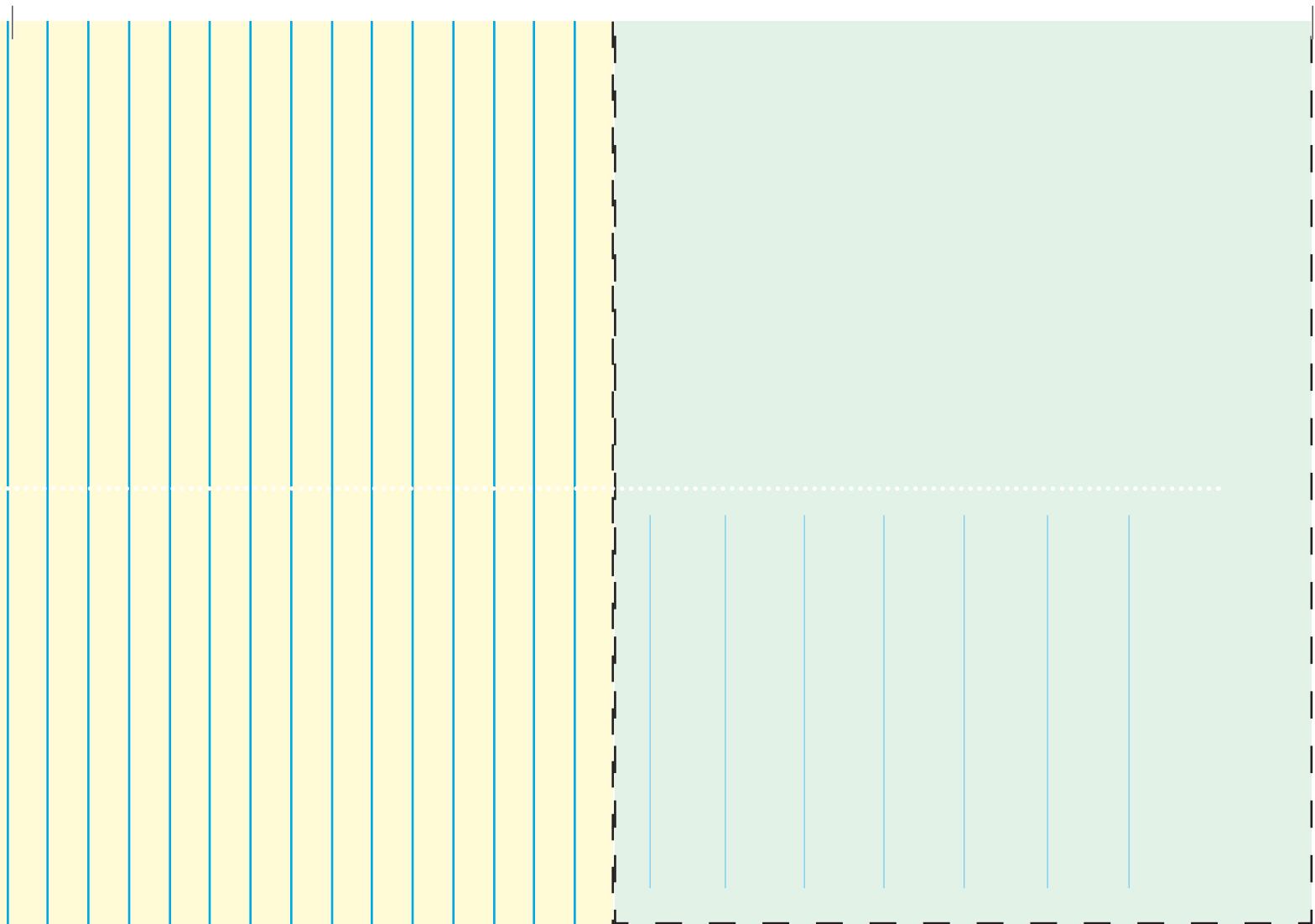

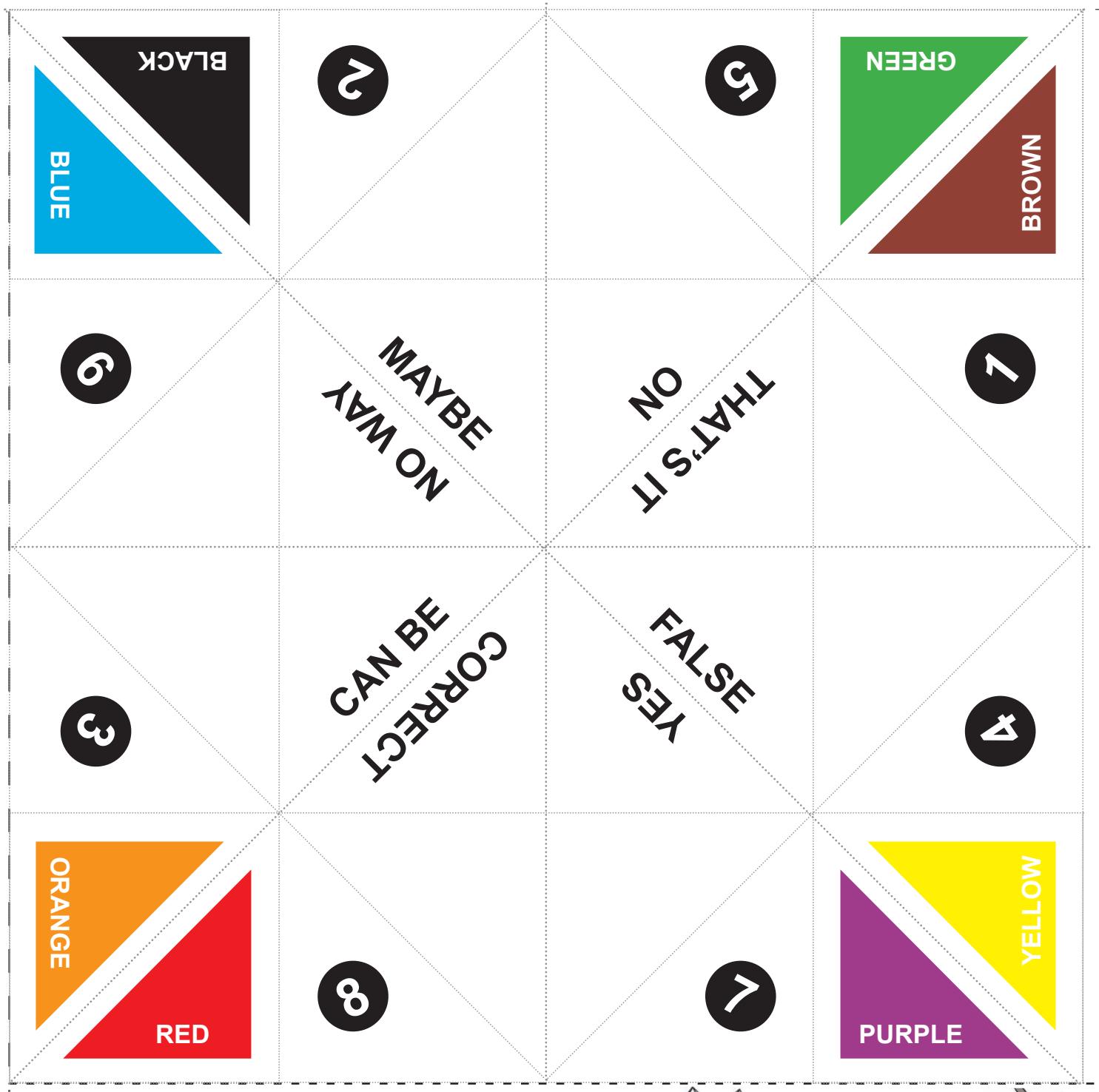

- Instructions:**
1. Cut off the instructions.
  2. Fold the paper in half and in half again.
  3. Unfold it and place it printed side down.
  4. Fold up all 4 corners so that the points meet in the middle.
  5. It should now look like this.
  6. Flip it over.
  7. Fold up all 4 corners so that the points meet in the middle.
  8. It should now look like this.
  9. Fold it in half.
  10. Work your fingers into the corners so that the creases form the four points.

How to use the Fun Finger Fortune:

1. Have a friend ask a "Yes or No" question. (like "am I pretty?" or "Does Sam like me?")
2. Ask them to pick a color. Spell out the color "R" - "E" - "D" while opening and closing the Fun Finger Fortune Teller in opposite directions with each letter.
3. Then ask them to pick a number from where the Fortune Teller was left open after the last letter.
4. Now open and close the Fortune Teller in opposite direction that number of times.
5. Now have them pick one of the numbers showing. Pull up the flap with that number on it... and your answer will be revealed.

